

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

**НАУКОВІ ЗДОБУТКИ
СТУДЕНТСЬКОЇ ТА УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ
З РЕАЛІЗАЦІЇ ПЛАНУ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету
біоресурсів і природокористування України*

*10 травня 2023 року
Київ, Україна*

Міністерство освіти і науки України

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ННІ неперервної освіти і туризму

Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«Наукові здобутки
студентської та учнівської молоді
з реалізації Плану відновлення України»**

м. Київ, 10 травня 2023 року

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради ННІ неперервної освіти і туризму
Національного університету біоресурсів і природокористування України
(протокол № 8 від 27 квітня 2023 р.).*

Наукові здобутки студентської та учнівської молоді з реалізації Плану відновлення України: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 125-річчю Національного університету біоресурсів і природокористування України, 10 травня 2023 р. / за заг. ред. І.С. Гриценка, І.М. Грищенко. Київ : РВВ НУБіП України, 2023. 183 с.

ISBN 978-617-8102-97-5

Організатори конференції: ННІ неперервної освіти і туризму Національного університету біоресурсів і природокористування України, Студентська організація НУБіП України, Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», Гімназія № 8 м. Бердичів Житомирської області (Євроклуб «Гармонія»), Розтоківський ліцей Кутської селищної ради Косівського району Івано-Франківської області, Лебединський ліцей № 1 Шполянської міської ради ОТГ Черкаської області, Ліцей № 34 м. Житомир.

Конференція проводиться з метою посилення профорієнтаційної роботи із залучення активної шкільної молоді до навчання в НУБіП України, посилення наукової складової підготовки студентів освітніх ступенів «Бакалавр» і «Магістр», та оприлюднення результатів їх дослідницької роботи, підвищення ефективності та якості наукових досліджень, обміну досвідом та представлення результатів науково-дослідної діяльності, обговорення дискусійних питань і визначення пріоритетних аспектів подальшого розвитку науки.

Організаційний комітет: Кондратюк В.М., Гриценко І.С., Грищенко І.М., Олійник В.В., Мельниченко С.В., Євсюкова О.В., Семенченко Ф.Г., Витвицька О.Д., Приліпко С.М., Сизон В.Г., Ткаченко Л.В.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Наукові здобутки студентської та учнівської молоді з реалізації Плану відновлення України», яку підготували і провели кафедра публічного управління, менеджменту інноваційної діяльності та дорадництва й кафедра готельно-ресторанної справи та туризму ННІ неперервної освіти і туризму НУБіП України, 10 травня 2023 року.

Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції і охоплює основні напрямки Плану відновлення України.

Для наукових, науково-педагогічних працівників, посадових осіб органів публічної влади, теоретиків і практиків, студентів та учнів, усіх зацікавлених у реалізації Плану відновлення України.

Матеріали друкуються в авторській редакції. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори. Позиція редакції не завжди може збігатися з точкою зору автора.

ЗМІСТ

ЗБЕРЕЖЕННЯ ДОВКІЛЛЯ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК

<i>Вакуленко Ю.В.</i> ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВОДНИХ РЕСУРСІВ	8
<i>Грицай В.С.</i> СУТНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ	11
<i>Ємченко М.Ю.</i> УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	13
<i>Смик К.</i> ЕКОЛОГІЧНА ПРАВОСВІДОМІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ЗАГАЛЬНОЇ ПРАВОСВІДОМОСТІ ТА ЇЇ РОЛЬ У СТАЛОМУ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	15

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В ЄС

<i>Вождаєнко О.В.</i> ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	20
<i>Жук А.І.</i> ДО ПИТАННЯ МІЖНАРОДНИХ ПРАКТИК ВПРОВАДЖЕННЯ ПРЯМОЇ ДЕМОКРАТІЇ НА РІВНІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	23
<i>Павлюк О.О.</i> УЧАСТЬ МОЛОДІ У ПРОЦЕСІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄС	26
<i>Омельченко А.І.</i> ЄВРОПЕЇЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	29
<i>Щупіленко Р.М.</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗБЕРІГАННЯ ДОКУМЕНТІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОГО ДОКУМЕНТООБІГУ	32

ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ЖИТТЯ ГРОМАДЯН

<i>Микитенко А.І.</i> ВПЛИВ ШИРОКОМАСШТАБНОГО РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ НА ДІЯЛЬНІСТЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	35
<i>Подлесна Д. В.</i> МОДЕЛЬ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ ТА ВИДИ НЕБЕЗПЕК	37
<i>Ружинська К.О.</i> ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ЖИТТЯ ГРОМАДЯН – ПРІОРИТЕТНЕ ЗАВДАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ	40
<i>Іщенко В.</i> ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ – ЦЕ ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІ	44

<i>Рябокін Я.В.</i> ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПОБУДОВИ КОМУНІКАЦІЇ МІЖ ВЛАДОЮ ТА ГРОМАДСЬКІСТЮ	46
<i>Сіленко О.С.</i> МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА	48
<i>Семенович Я.</i> РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ	50
<i>Терьошина В.В.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ ПОЛОЖЕНЬ ТЕОЛОГІЧНОЇ ТА ПАТРІАРХАЛЬНОЇ ТЕОРІЙ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ	54
<i>Петерчук М.С.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	56

РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

<i>Зоря Є.А.</i> ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВОГО І БЕЗПЕЧНОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ МОЛОДІ	59
<i>Косивчук Х.В.</i> КУЛЬТУРА ТА СПОРТ НА БЛАГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ТА МИРУ	61
<i>Материкіна А.В.</i> ФОРМУВАННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ ЯК ОСНОВА ЦІЛІСНОСТІ ТА СТАБІЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ	66
<i>Муха А.А.</i> ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДІ	69

РОЗБУДОВА СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ДЛЯ КОМФОРТНОГО ЖИТТЯ ГРОМАДЯН

<i>Гербут В.В.</i> ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ НА РІВНІ ДЕРЖАВИ, РЕГІОНІВ ТА ГРОМАД	72
<i>Жук М.І.</i> ТРАНСПОРТНА ГАЛУЗЬ ТА ІНФРАСТРУКТУРНА ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ	78
<i>Кобилянська О.В.</i> МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	81

РОЗВИТОК ЛОГІСТИКИ ТА СПОЛУЧЕННЯ В УКРАЇНІ

<i>Бабенко Ю.А.</i> ТРАНСПОРТНА ЛОГІСТИКА ПІД ЧАС ВІЙНИ: ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	84
<i>Іщенко А.А.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЛОГІСТИКИ В УКРАЇНІ	86

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

<i>Бабич Я.В.</i> ІНДИВІДУАЛЬНІ ЧЕСНОТИ І ВАДИ ЛЮДИНИ В ПЕРІОД ВІЙНИ	89
<i>Льченко О.О.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕОЛОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ ДЛЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	91
<i>Кокшарова А.М.</i> МОТИВАЦІЯ ЯК ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ	93
<i>Лисенко Ю.А.</i> ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ	97
<i>Манченко Н.О.</i> ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В ЧАСТИНІ ПИТАННЯ ГРОМАДЯНСТВА	99

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ.

<i>Бабенко А.І.</i> ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ	103
<i>Божницький Р. Р.</i> НОВЕ РАЙОНУВАННЯ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ: УСПІШНЕ ЗАВЕРШЕННЯ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЧИ НОВІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	105
<i>Максимова А.І.</i> РОЛЬ ТЕОРІЇ ЛЮДСЬКИХ ВІДНОСИН У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОСТІ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	108
<i>Мендель М.О.</i> ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ, УПОВНОВАЖЕНИХ НА ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ АБО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	112
<i>Набатова С.А.</i> СЛУЖБА В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	116
<i>Олексенко Б.В.</i> МЕТОДИ ПРОГНОЗУВАННЯ В РОЗРОБЦІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	119
<i>Курочка О.А.</i> ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я УКРАЇНЦІВ	122
<i>Римарева А. О.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В ЧАСТИНІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	124

Хоролець О.Ю. ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ДО УПРАВЛІННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ 127

РИНОК ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Авраменко В.С. ШОКОЛАДНИЙ ТУРИЗМ ЯК ПІДВИД ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ 131

Арнаут В. Д. СУТНІСТЬ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА ЧИННИКИ ЙОГО РОЗВИТКУ 133

Калініченко С.С. ГАСТРОНОМІЧНИЙ ТУРИЗМ: СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА 135

Касяненко В. А. РОЗБУДОВА УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА ЗА ДОПОМОГОЮ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ НА ПРИКЛАДІ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ 138

Маковська Т. П. СІЛЬСЬКИЙ ТУРИЗМ В КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ 141

Паливода А.А. ВІЙСЬКОВО-ІСТОРИЧНИЙ ТУРИЗМ ЯК ОДИН ІЗ ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМКІВ ПОВОЄННОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ 145

Проценко А.О. МОЛОДІЖНИЙ ТУРИЗМ – ТРЕНД ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ 147

Теплюк К.В. НАПРЯМИ ПОВОЄННОГО РОЗВИТКУ СМАРТ-ТУРИЗМУ 150

Тимошенко А.Ю. РОЗВИТОК ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ 153

Тригубенко Д. О. РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ В ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ АГЕНСТВ 156

Урбанський Д.В. ПРІОРИТЕТНІСТЬ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ 160

ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИЙ БІЗНЕС УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ТА ПОВОЄННИЙ РОЗВИТОК.

Кравченко В.В. УСТАТКУВАННЯ КОНФЕРЕНЦ-ЗАЛІВ І БІЗНЕС ЦЕНТРІВ 163

Крук А.О. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА 165

Поліщук Д.А. НАПРЯМКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДОРОВОГО ХАРЧУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ 168

<i>Мірошник О.Т.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ОБСЛУГОВУВАННЯ СПОЖИВАЧІВ У ЗАКЛАДАХ ШВИДКОГО ХАРЧУВАННЯ	170
<i>Нечипоренко Д.О.</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ СЕРВІСНОЇ СИСТЕМИ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИХ КОМПЛЕКСІВ	172
<i>Бурчак К.О.</i> ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ТРАДИЦІЙНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУХНІ	175
<i>Рибалка Д.С.</i> РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ХОСТЕЛІВ НА РИНКУ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ	178
<i>Сад Д.П.</i> ТЕХНОЛОГІЯ ЗБЕРІГАННЯ БОЛГАРСЬКОГО ПЕРЦЮ В АКТИВНІЙ МОДИФІКОВАНІЙ АТМОСФЕРІ	181

СЕКЦІЯ 1.

ЗБЕРЕЖЕННЯ ДОВКІЛЛЯ ТА СТАЛІЙ РОЗВИТОК

Вакуленко Юлія Валеріївна,

магістр 2 року навчання за спеціальністю

«Публічне управління та адміністрування», НУБіП України

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВОДНИХ РЕСУРСІВ

Причина вибору цієї теми пов'язана з місцем роботи та безпосередньою участю в імплементації Директив Ради ЄС щодо захисту вод від забруднення, спричиненого нітратами з сільськогосподарських джерел в національне законодавство України.

Забруднення біогенними елементами (нітрати/сполуки нітрогену) є однією з головних причин незадовільної якості водних ресурсів, це, у свою чергу, є причиною цілої низки таких проблем, як зміна біологічної різноманітності і продуктивності водойм внаслідок евтрофікації прісноводних та морських екосистем, поширення захворювань пов'язаних з незадовільною якістю питної води, особливо у сільських населених пунктах.

Високий ступінь освоєння земельного фонду обмежує можливості екстенсивного розвитку виробництва продуктів харчування. На сучасному етапі збільшення продуктивності сільськогосподарського виробництва пов'язане лише з його інтенсифікацією.

В Україні близько 70% території відноситься до земель сільськогосподарського призначення. Сучасні інноваційні технології землеробства ґрунтуються на застосуванні добрив, серед яких найбільшу ефективність з підвищення врожайності виявляють мінеральні добрива. Водночас, незбалансоване використання добрив призводить як до марнотратства, так і забруднення довкілля, забруднення поверхневих і підземних, що є ризиком для життя і здоров'я людини.

Збільшення забруднення поверхневих і підземних вод через негативний вплив сільськогосподарських джерел, що призводить до евтрофікації вод (дана ситуація вже зараз спостерігається на території України, води можуть

стати не придатними до використання). Крім того, збільшення ризиків для життя та здоров'я людей, зокрема перевищення концентрації нітратів у воді є небезпечними для життя і здоров'я людини. Зокрема, це питання критичне для жителів сільських населених пунктів, де відсутнє централізоване водопостачання і жителі п'ють воду з місцевих колодязів/свердловин.

Залишення без змін чинну ситуацію. На даний момент на нормативному рівні немає конкретно визначених норм/заходів для ведення сільського господарства, що буде безпечним для навколишнього природного середовища.

Відповідні положення Земельного кодексу України, Закону України «Про охорону земель», Водного кодексу України, Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», Закону України «Про пестициди і агрохімікати» встановлюють норми, які узагальнено стосуються до питань охорони водних ресурсів від впливу сільськогосподарських джерел.

Відповідно відбуватиметься збільшення ризику забруднення поверхневих та підземних вод сполуками нітрогену від сільськогосподарських джерел внаслідок неконтрольованого застосування азотних добрив, неналежного зберігання органічних добрив (гною). Особливо дана ситуація критична у сільських населених пунктах, де відсутнє централізоване водопостачання і місцеві користуються колодязями/свердловинами.

Не виконання зобов'язань встановлених Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони зокрема в частині імплементації Директиви Ради 91/676/ЄС від 12 грудня 1991 р. про захист вод від забруднення, спричиненого нітратами з сільськогосподарських джерел, зі змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) № 1882/2003, не виконання зобов'язань встановлених Національним планом дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України № 443-р від 21 квітня 2021 р.

Одним із інструментів вирішення проблеми такого забруднення є імплементація нітратної Директиви ЄС (директива 91/676/ЄС від 21 грудня 1991 року про захист вод від забруднення, спричиненого нітратами з сільськогосподарських джерел). Її впровадження дозволяє зменшити забруднення води, спричиненого або викликаного нітратами й іншими

поживними речовинами з сільськогосподарських джерел, а також запобігання такому забрудненню у майбутньому.

Директива передбачає використання декількох документів, це: методика визначення зон вразливих до нітратного забруднення та кращі сільськогосподарські практики, які б дозволили збалансувати господарські потреби з необхідністю забезпечення доброго стану води та водних екосистем.

До вразливих зон належать ділянки, де вже є перевищення безпечного рівня нітратів (понад 50 мг/л), є прояви процесу евтрофікації, або є передумови до цього. На таких територіях проводяться додаткові моніторингові місії та застосовуються Плани дій для зменшення ризиків і проявів забруднення.

Кращі сільськогосподарські практики - це заходи, що встановлюють часові та просторові обмеження для використання добрив, їх зберігання попередньої обробки, сівозміни тощо. Дотримання комплексу цих заходів дозволяє запобігти або значно знизити ризики нітратного забруднення (чи біогенного загалом). У нашому випадку з урахуванням особливостей національного регулювання, а зокрема Закону України «Про охорону земель» заходи, які передбачаються кращими сільськогосподарськими практиками об'єднані в рамках правил щодо забезпечення родючості ґрунтів і застосування окремих агрохімікатів, зокрема азотних добрив.

Список використаних джерел

1. Директива Ради щодо захисту вод від забруднення, спричиненого нітратами з сільськогосподарських джерел : ЄС 91/676/ЄС від 21 грудня 1991 року. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 22.10.2022).
2. Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : постанова *Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 р. № 1106* (із змінами і доп.). URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 22.10.2022).
3. Gryshchenko, Iryna M., Denysova, Alina V., Ovsianikova, Olga O., Buha, Hanna S., Kiselyova, Elena I. (2021). Means for control over the activities of public authorities by Civic Democratic Institutions: the conceptual framework analysis. *Cuestiones Politicas*, 39(69), 796-813. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3969.49>

Грицай Вікторія Станіславівна,
*студентка спеціальності 281 “Публічне управління
та адміністрування”, НУБіП України*

СУТНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ

Актуальність питання національної енергетичної безпеки в контексті управління зумовлено необхідністю поліпшення якості життя та розширення можливостей, що відкриваються перед громадянами завдяки якісному енергозабезпеченні. Енергетична безпека означає - запобігання конфліктів за енергетичні ресурси, розширення доступу до енергетичних ресурсів.

Енергетична безпека – це сукупність потенціалів різних складових функціонування держави (ресурсна, енергетична, технологічна, технічна, екологічна, економічна, наукова, організаційно-управлінська), які спрямовані на задоволення її паливно-енергетичних потреб і відображаються у політиці захисту національних інтересів у сфері енергетики, зниження залежності від імпорту енергоресурсів та розвиток власного видобутку та виробництва енергетичних продуктів.

Однак у законодавчих документах України, зокрема у ст. 1 Закону України «Про енергетику», енергетична безпека визначається як стан електроенергетики, який гарантує технічно та економічно безпечне задоволення поточних і перспективних потреб споживачів в енергії та охорону навколишнього природного середовища. При цьому визначено, що енергія – це електрична чи теплова енергія, що виробляється на об'єктах електроенергетики і є товарною продукцією [1]. Отже, у сучасному розумінні гарантування енергетичної безпеки – це досягнення стану технічно надійного, стабільного, економічно ефективного та екологічно збалансованого забезпечення енергетичними ресурсами потреб економіки та населення, а також створення умов для формування та реалізації політики захисту національних інтересів у сфері енергетики.

Важливим завданням є широке запровадження енергоефективності на міжнародному рівні як основного пріоритету енергетичних стратегій. Заощадження енергоресурсів – найбільш рентабельний і екологічно відповідальний спосіб забезпечення зростаючого попиту на енергію. Зусилля по

підвищенню енергоефективності та енергозбереження сприяють зниженню енергоємності економічного розвитку, зміцнюючи тим самим глобальну енергетичну безпеку. Підвищення енергоефективності та економія енергії дозволяють знизити навантаження на інфраструктуру, сприяють оздоровленню навколишнього середовища за рахунок скорочення викидів парникових газів і забруднюючих речовин.

Пріоритетні кроки в цій сфері містять у собі: підвищення рівня екологічності та ефективності переробки вуглеводнів; зниження до мінімального рівня спалювання попутного газу в смолоскипах і заохочення його вико ристання; удосконалювання енергетичної інфраструктури, у тому числі мінімізація втрат нафти та нафтопродуктів при транспортуванні, витоку газу із систем газопостачання; утилізація метану, що утвориться в результаті видобутку вугілля [2].

Неможливість розвитку економіки без енергетики означає також неможливість подолання проблем, які давно визнані світовим співтовариством як глобальні: бідність, епідемії, низький рівень освіти, загрози екології та ін. З цього випливає висновок, що енергетична безпека є складовою частиною глобальної системи безпеки.

Тому, енергоресурси мають критично важливе значення для поліпшення якості життя й розширення можливостей, що відкриваються перед громадянами світу, забезпечення ефективного, надійного й екологічно безпечного енергопостачання за цінами є викликом для всього людства. Важливу роль у рішенні глобальних енергетичних проблем відіграють національні уряди й відповідні міжнародні організації, формування прозорих, ефективних і конкурентних світових енергетичних ринків.

Список використаних джерел

1. Про електроенергетику: Закон України від 01.07.2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/575/97-%D0%B2%D1%80#Text> ua/laws/show/575/97. (дата звернення: 09.04.2023)
2. Загурська-Антонюк В. Ф., Грицишен Д. О. Управління національною енергетичною безпекою в умовах глобалізації сучасного світу. *Публічне управління та митне адміністрування*, № 3 (26), 2020. С. 118-119. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/4204> (дата звернення: 09.04.2023)

Ємченко Максим Юрійович,

аспірант НУБіП України

за освітньо-науковою програмою

«Публічне управління та адміністрування»

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Розв'язання складної і суперечливої проблеми у розвитку систем господарювання, що виникла внаслідок початку війни в Україні, призвело до кризових умов економічної нестабільності, інституціональної невизначеності, та потребує розробки системи заходів, спрямованих на задіяння рушійних сил економічної трансформації. Фактична зупинка позитивної динаміки економічного розвитку насамперед передумовлена відсутністю реалістичної стратегії і політики інноваційного розвитку як складника конкурентоспроможності, форми реалізації національних економічних інтересів.

Інноваційні процеси мають екстенсивний характер, орієнтовані на застосування наявного обладнання та технологій, які більшості своїй дуже застарілі. Негативно впливають на економічний розвиток фінансові обмеження інноваційного розвитку, які загострюють питання нестабільності та ризикованості інноваційної діяльності, призводять до зниження попиту на інновації, деформують стійкий інтерес до застосування результатів наукових досліджень [1, с. 35].

Інституціональне середовище інноваційної модернізації визначають законодавчі, організаційні та етичні чинники, які формують підприємницьку поведінку, економічні інтереси представників бізнесу. При цьому зусилля держави повинні бути зосереджені на визначенні можливостей переорієнтації зусиль підприємців на інноваційну діяльність, подолання технологічного відставання від розвинених країн.

Післявоєнна відбудова України повинна спрямовуватися на створення економіки індустріально-інноваційного типу шляхом технологічно - цифрової трансформації [3]. Україна має сама ініціювати такий сценарій післявоєнного розвитку, розробивши концепцію комплексного плану післявоєнної відбудови країни на нових технологічних засадах. Цей план відбудови

необхідно надати нашим союзникам для подальшого спільного доопрацювання та погодження. Розробкою плану мають займатися найкращі й найбільш кваліфіковані фахівці з чистою репутацією, завзяті та підприємливі, не байдужі до майбутнього України.

У протилежному випадку перебування української економіки на периферії світових інформаційних і фінансових процесів спричинить «вимивання» національного багатства через механізм нееквівалентного обміну, втрату власних джерел економічного зростання у довгостроковій перспективі. Адже інноваційна модернізація здатна впливати на параметри економічної системи: зростання інтелектуального потенціалу та науково-технічних інновацій суттєво змінює обсяги, структуру та якість виробництва, ринкового попиту і споживання [2].

В умовах посилення кризи дії українського уряду, спрямовані на економію коштів державного бюджету, згорання соціальних та інвестиційних програм, на нашу думку, досить суперечливі. Вони можуть призвести до обмеження попиту, примітивізації структури споживання населення і суб'єктів господарювання, знівелювати роль особистих заощаджень в інвестиційному процесі.

Переорієнтація комерційних, фінансово-посередницьких операцій у підприємницькому секторі на інноваційну діяльність сприятиме досягненню мультиплікаційного ефекту, залученню до неї науковців, інвесторів, винахідників, фінансових посередників, інших зацікавлених юридичних та фізичних осіб. Необхідно створювати ефективні правові й економічні інститути, які б позитивно впливали на становлення і розвиток повноцінного конкурентного середовища. Загалом відновлення зруйнованої після війни економіки має відбуватися за такими основними напрямками:

- відбудова виробничої інфраструктури та відновлення природного середовища;
- реконструкція житлового фонду;
- реабілітація постраждалих, відновлення соціальної інфраструктури та сфери соціальних послуг;
- відродження промислового сектору, створення нових робочих місць та підтримка малих і середніх підприємств;

- створення виробничих потужностей та формування державних замовлень для посилення обороноздатності країни;
- підвищення якості державного управління та посилення інститутів ринкової економіки.

На II етапі відбудови України міжнародна допомога має спрямовуватися на підтримку промисловості та впровадження сучасних технологій. При цьому малі та середні підприємства (МСП) сфери послуг також можуть відіграти суттєву роль у забезпеченні зайнятості та генеруванні доходів. Але для активізації економічної діяльності Програма реконструкції повинна включати фінансово-кредитні механізми підтримки промислових підприємств і МСП.

Список використаних джерел:

1. Управління інноваційною діяльністю: теорія і практика: колективна монографія/ за заг. ред. д.е.н., проф. Витвицької О.Д. Київ: Вид-во ТОВ «Аграр Медіа Груп», 2021. 450 с.
2. Циганов С.А., Сизоненко В.О. Інноваційна модернізація економіки як основа реалізації національних економічних інтересів. *Вісник Дніпропетровського університету*. Серія «Менеджмент інновацій», 2019. Випуск 4. С.101-108.
3. План відновлення України. URL: [http https://recovery.gov.ua/](http://recovery.gov.ua/)

Катерина Смик,
учениця ліцею № 34, м. Житомир
науковий керівник: вчитель Жаворонкова Галина

ЕКОЛОГІЧНА ПРАВОСВІДОМІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ЗАГАЛЬНОЇ ПРАВОСВІДОМОСТІ ТА ЇЇ РОЛЬ У СТАЛОМУ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Правосвідомість – форма суспільної свідомості, що містить у собі сукупність поглядів, почуттів, емоцій, ідей, теорій та компетенції, а також уявлень і настанов, які характеризують відношення особи, суспільної групи і суспільства в цілому до чинного чи бажаного права, а також до всього, що охоплюється правовим регулюванням. Характерними рисами правосвідомості є те, що це одна з форм суспільної свідомості і разом з політичною, моральною, філософською та іншими формами свідомості відображає суспільне буття.

Правосвідомість є необхідною умовою створення норм права, їх точної та повної реалізації. Побудова демократичної, соціальної, правової держави і відповідного громадянського суспільства неможлива без підвищення рівня правової свідомості та правової культури всього населення країн. Правосвідомість є специфічною формою суспільної свідомості, системою відображення правової дійсності у поглядах, теоріях, концепціях, почуттях, уявленнях людей про право, місце та роль права у забезпеченні свободи особи, інших загальнолюдських цінностей. Це особливий елемент дійсності [2]. Головна риса, що притаманна правосвідомості та ставить її на особливе місце серед всіх явищ правової дійсності, передбачає те, що вона, так би мовити, «чиста», хоча й специфічна (за предметом і деякими іншими особливостями) форма суспільної свідомості.

Екологічна правосвідомість – це система поглядів, ідей, уявлень про правове регулювання екологічних відносин, оцінок, почуттів, що відображають відношення суспільства до діючого екологічного законодавства, конкретним його приписам, до діяльності правоохоронних органів в даній сфері суспільних відносин [1].

Процес формування екологічної правосвідомості здійснюється в тісному взаємозв'язку трьох елементів: еколого-правової просвіти, еколого-правової освіти та еколого-правового виховання. Тільки в сукупності ці елементи можуть забезпечити умови формування у індивідів необхідного рівня екологічної правосвідомості та еколого-правової культури.

Актуальність еколого-правової просвіти, освіти та виховання зумовлена тим, що, по-перше, кризова ситуація в економіці й орієнтація на ринковий шлях розвитку викликає одночасно інтенсивне і екстенсивне природокористування та антропогенний тиск на навколишнє середовище. У зв'язку з цим у фізичних осіб, які організують та здійснюють господарську діяльність, повинна бути сформована екологічна правосвідомість, яка сприяла б розумному оптимальному поєднанню екологічних та економічних інтересів такої діяльності.

По-друге, не дивлячись на широке застосування природноресурсових, природоохоронних та інших норм екологічного законодавства, багато членів суспільства не володіють необхідними еколого-правовим знаннями і часто проявляють необізнаність в проблемах природокористування і природоохо-

ронної діяльності. Цьому в значній мірі сприяє відсутність системного, дієвого різнорівневого механізму правового регулювання процесу формування екологічної правосвідомості. Формування екологічної правосвідомості відбувається через реалізацію принципів екологічної освіти. Еколого-правова освіта – це психолого-педагогічний процес впливу на людину, процес засвоєння еколого-правових знань, навичок, умінь з метою формування теоретичного рівня екологічної правосвідомості особи, що дає змогу розуміти та давати оцінку уявленням про взаємозв'язки в системі «людина-природа».

Специфіка еколого-правової освіти полягає в тому, що вона повинна базуватися на принципі «випереджаючого відображення». У свідомості людини повинна відбуватись постійна оцінка можливих наслідків втручання у природу як безпосередніх, так і майбутніх, з позицій не тільки добробуту людини, а й гармонізації відносин в системі «суспільство-природа».

Результатом еколого-правового виховання є формування у людини еколого-правового стилю мислення, еколого-правової культури та етики.

Формування екологічної правосвідомості ми вирішили продемонструвати на прикладі реалізації принципів програми «Освіта для сталого розвитку» в міському ліцеї Житомира №34.

Нагальною потребою XXI століття є формування такого способу життя, який склав би основу довготривалого ощадливого розвитку людства. Освіта для сталого розвитку охоплює екологічну, економічну та соціальну проблематику навчання та виховання під кутом зору формування нової системи ціннісних орієнтирів та моделей поведінки наступного покоління та суспільства загалом.

Сталий розвиток (від англ. *sustainable development*) – стабільний спрямований розвиток економічної та соціальної сфер при раціональному використанні екологічних ресурсів.

Дві найважливіші ідеї, підпорядковані сталому розвитку:

- розв'язання економічних, соціальних та екологічних проблем і досягнення рівноваги між ними для забезпечення якісного рівня життя людини;
- впровадження зобов'язань нинішнього покоління, які гарантують таке збереження природних, соціальних та економічних ресурсів, щоб рівень добробуту наступних поколінь лишався не нижчим за сучасний [6, с.186].

Освіта для сталого розвитку базується на фундаментальному припу-

щенні, що людство має радикально змінити сучасний хід економічного, екологічного і соціального розвитку для забезпечення здорового та якісного життя нинішніх та майбутніх поколінь. Складовими змісту освіти для сталого розвитку є:

- якість життя, соціальна справедливість та рівноправність;
- збереження різноманіття: культурного, соціального та біологічного;
- взаємозв'язок: у суспільстві, економіці та довкіллі;
- усвідомлення відповідальності перед майбутніми поколіннями;
- громадянська позиція, права та обов'язки громадян;
- потреби та права майбутніх поколінь на якісне життя.

Для викладачів – це перехід від передачі знань до створення умов для їх активного засвоєння та отримання практичного досвіду, для учнів – це перехід від пасивного засвоєння знань до активного їх пошуку, практичного осмислення. Пріоритетні напрямки освіти для сталого розвитку:

- виховання культури розумного споживання енергії та води, зменшення марних витрат сировини, кількості відходів;
- впровадження принципів, норм та цінностей екологічної етики та етики відповідальності;
- розвиток духовного потенціалу особистості на засадах особистісно-орієнтованої педагогіки;
- розвиток інформаційної культури особистості, основ критичного мислення та медіа-грамотності;
- впровадження норм міжособистісної та міжкультурної взаємодії на засадах принципів полікультурності та толерантності;
- розвиток правової культури особистості, основ громадянськості.

Сталий розвиток визначено ключовим принципом усіх політик ЄС. Вхідження України до європейського освітнього простору передбачає інтеграцію основних засад сталого розвитку у зміст освіти. Освіта повинна формувати цінності, ставлення людини до себе та довкілля, стиль життя, активну життєву позицію – тобто все, що необхідне для забезпечення сталого майбутнього [10].

Які виховні принципи визначають сутність освіти для сталого розвитку?

- можливість учнями висловлювати та відстоювати власну точку зору;

- мислити критично;
- вчитися працювати у команді, домовлятися та поважати демократичні рішення;
- бути толерантними та відповідальними;
- бути відкритими для навчання та самонавчання.

Ми доводимо що місце екологічної правосвідомості на сьогодні відіграє важливу роль у формуванні громадянина на прикладі учнів ліцею №34 м. Житомир. Екологічна освіта є дуже актуальним методом підвищення екологічної правосвідомості сучасного громадянина з високим рівнем розвитку. В нашому навчальному закладі цьому питанню приділяється багато уваги, робота спрямована на чітко визначене коло питань які мають на меті сформувати у підростаючого покоління стійку громадянську позицію. Для цього використовуються демократичні методи співпраці педагогічного колективу з учнями колегіуму, проводиться робота в напрямку екологічного виховання, що було оцінено на міському рівні де учні нашого навчального закладу вибороли право отримати екологічний стенд, постійно проводиться виховна робота у цьому напрямку.

Це все доводить те що робота у напрямку формування екологічно право свідомого громадянина виконується на високому рівні.

Список використаних джерел

1. Андрейцев В.І. Екологічне право. К., 2020.
2. Екологія і закон: Екологічне законодавство України: У двох кн. К., 1997.
3. Крисаченко В.С. Екологічна культура: теорія і практика. К., 2018. С. 312-345.
4. Малишко М.І. Основи екологічного права України. К., 2019. 98 с.
5. Марчишин С.М. Екологічний словник-довідник (основні терміни і поняття). К., 2021. С. 151-160.
6. Основи соціоекології / за ред. Г.О. Бачинського. К., 2019. С. 186-187.
7. Салтовський О.І. Основи соціальної екології: Курс лекцій. К., 2020. С. 150-159.
8. Соколовський О., Кардубан В., Бойчук О. Методичні рекомендації із застосування нормативних актів з питань охорони навколишнього середовища. Тернопіль, 2020. URL : <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalogo-rozvitku-ta-ukrayina>
9. URL : <https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/13%20%D0%>
10. URL : <https://uahistory.co/pidruchniki/sobol-biology-and-ecology-11-class-2019-standard-level/57.php>

СЕКЦІЯ 2. ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В ЄС

Вождаєнко Ольга Вікторівна,
*бакалавр 4 курсу навчання
за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування»,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ*

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Імідж – це індивідуальний образ або ореол, створюваний за допомогою медіаінструментів соціальною групою чи власними зусиллями особистості з метою привернення уваги до предмета (об'єкта іміджу) або до себе.

Імідж держави – це образ певної держави, що формується у свідомості громадян країни та закордонної аудиторії. Формується у процесі комунікаційної взаємодії суб'єктів економічного, соціального та політичного життя як усередині країни, так і за її межами. На переконання Г. Почепцова, «імідж держави, її міжнародний авторитет, насамперед, залежать від внутрішнього стану країни – рівня економічного добробуту, розвитку демократичних інститутів, зрілості громадянського суспільства, політичної культури. Проте, імідж – не константа, він постійно у стані еволюції, адаптується і підлаштовується під певні ситуації.

Як відзначає З. Циренжапов, формування позитивного іміджу держави можливе лише в контексті реальних успіхів і досягнень соціально-економічного розвитку країни, зміцнення авторитету державної влади: її легітимності, компетентності, посилення боротьби з корупцією.

Імідж є однією з тих факторів, які визначають місце країни у світовій системі міжнародних відносин [1].

Вступ України до Європейського Союзу зобов'язує суб'єктів політичної влади як до реального підвищення внутрішньополітичних стандартів, так і до створення образу країни, яка поступово, але наполегливо реалізовує модернізаційні та трансформаційні процеси. У процесі розгляду іміджу

України останніх років можна зазначити, що її образ на світовій арені складався як стихійно, так і цілеспрямовано, однак превалювала асоціація з такими словами-маркерами, як «політично нестабільна країна», «корупційна влада», «низький рівень соціально-економічного розвитку», «заморожений конфлікт на Сході», «дешева робоча сила» тощо. Також був присутній певний інформаційний вакуум у питаннях потенціалу країни, недосконалість законодавства, що негативно позначалося на співробітництві з іншими державами та зумовлювало помірковані кроки в бік зближення й партнерства.

Проте, все змінилось з початком повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України. Україна з перших днів війни активно використовувала стратегічні комунікації та інструменти м'якої сили, щоби заручитися міжнародною підтримкою та протидіяти російській пропаганді. Консолідація суспільства перед зовнішнім супротивником, самоорганізація громадянського суспільства для вирішення питань різного рівня складності, конструювання власного національного нарративу, який можна репрезентувати світовій спільноті, популяризація всього українського як бренду сили, незламності, незалежності, свободи, досягнення в галузі цифровізації державного управління й отримання державних послуг громадянами, система інтерактивної взаємодії влади та суспільства, реалізація плану «країна у смартфоні», що дає можливість випереджати в цьому питанні багатьох європейських партнерів - ось, ті чинники, що повернули Україні позитивний імідж на міжнародній арені та змусили звернути увагу на нашу державу свіжим поглядом. Як результат, впізнаваність, вплив та репутація України суттєво зміцнились. У Global Soft Power Index 2023 Україна посіла безпрецедентне 37 місце зі 121. За показником сприйняття впливовості, вперше за всю історію рейтингу Україна опинилась у першій двадцятці найвпливовіших країн світу. Україна додала 10 балів до показника м'якої сили за минулий рік (набравши 44.3 бали за показником м'якої сили), більше, ніж будь-яка інша країна в дослідженні, значною мірою зумовлене значним зростанням її впливу у світі. Україна відзначилась високою увагою до неї широкою громадськістю по всьому світу, ставши третьою країною серед тих, за новинами яких слідували в інших країнах. Україна також продемонструвала високі результати у сфері врядування і посіла 12-е місце за оцінкою наявності «міжнародних лідерів,

якими захоплюються». Додаткове дослідження, проведене Brand Finance у березні 2022 року, показало, що впізнаваність України зросла на 44%, вплив — на 24%, а репутація — на 12%, на додаток до зміцнення інших показників, таких як наявність авторитетних лідерів, верховенство права та прав людини, а також наявність ЗМІ, яким довіряють. Україна продемонструвала найвище зростання у сфері врядування, яке визначається як сприйняття компетентності та чесності уряду та його ставлення до громадян і поваги до їхніх прав. Ставлення до українського експорту також покращилося: Україна піднялась з 46-го у 2021 році на 34-те у 2022 році за бажанням людей купувати товари та послуги з України. Також зросло загальне бажання дружити чи брати на роботу українців. Такі виміри індексу, як імміграція, інвестиції, туризм природно впали. Суттєво підвищилося ставлення світу до України як до важливого міжнародного гравця. У субрейтингу країн за впливовістю на міжнародній арені Україна посіла 14 місце, піднявшись на 19 сходинок. Респонденти оцінили політичну впливовість України в 54 бали зі 100, а військову міць — у 65,6 бали. Крім того, сприйняття України як члена потужних міжнародних альянсів зросла втричі порівняно з 2021 роком [2].

Отже, конструювання іміджу української держави в контексті євроінтеграційних прагнень повинне відбуватися шляхом успішного поєднання зовнішньополітичних стратегічних комунікацій, координації політики зі створення іміджу країни в міжнародному просторі, вибудовувати концептуально обґрунтовану, системну й довгострокову діяльність. Ефективно сформована модель зовнішньополітичного іміджу сприяє швидкому досягненню стратегічних і тактичних завдань на міжнародній арені, підтримці внутрішньої рівноваги й стабільності в соціумі та є чинником гарантування державної безпеки.

Список використаних джерел

1. Циренжапов З.О. Інформаційно-комунікативний потенціал іміджу держави: автореф. дис... канд. пол. наук: спец. 10.01.10. "Журналістика (політичні науки)". М., 2008. С. 15
2. Війна - як змінився бренд України у світі. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/viyna-yak-zmicnivsya-brend-ukrajini-u-sviti-novini-ukrajini-50307878.html> (дата звернення 29.04.2023)

Жук Анастасія Ігорівна,

*студентка 3 року навчання спеціальності «Менеджмент»
Таврійський національний університету імені В.І. Вернадського*

ДО ПИТАННЯ МІЖНАРОДНИХ ПРАКТИК ВПРОВАДЖЕННЯ ПРЯМОЇ ДЕМОКРАТІЇ НА РІВНІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сьогодні український народ виборює право стати частиною європейської спільноти, а Україна, як держава, довела цивілізаційному світові, що у повній мірі підтримує демократичний шлях власного розвитку.

Міжнародний досвід, протягом останніх десятиліть ХХ ст., засвідчив про тенденційність багатьох світових країн до запровадження, як на місцевому, так і на законодавчому рівні принципу партисипативної демократії, тобто максимально участі громадян, їх залучення до життя їхнього міста. Правовий інструментарій запровадження технологій партисипативної демократії є особливим для кожної країни. Це зумовлено багатьма факторами. Наприклад, в країнах Європейського Союзу за результатами опитування громадської думки щодо застосування європейцями партисипативної демократії та її форм, предметом є обговорення питань доцільності більш широкого застосування ресурсу неурядових організацій і асоціацій у вирішенні питань публічного значення поряд з прямим голосуванням, більшість країн-респондентів усе ж таки схиляється до безпосередньої участі населення у вирішенні питань місцевого значення і до обговорення та узгодження питань союзного значення через використання ресурсів неурядових організацій і асоціацій [1, р. 23]. Така ситуація є цілком закономірною для країн з розвиненими формами демократії на місцевому, регіональному, національному і наднаціональному рівнях. Для України ж важливим є стимулювання та збалансований розвиток партисипативної демократії на всіх рівнях [2, с.16-21]. Але у трансформаційний період становлення демократичних цінностей (у випадку України, які виборються в часи війни) ефективнішим виступає базовий рівень – громада.

Серед форм безпосередньої демократії найбільш усталеною, в більшості розвинутих країнах, є проведення місцевих референдумів. Місцеві референдуми визнаються пріоритетною формою безпосередньої демократії, оскільки населення відповідної території за їх допомогою може найповніше

здійснювати власне волевиявлення щодо основних питань місцевого значення.

Оскільки місцеві референдуми проводяться з метою безпосереднього вирішення населенням питань місцевого значення, то за їх допомогою члени територіальної громади набувають можливості найбільш ефективного впливу на формування політики місцевої влади.

Референдуми, що скликаються муніципальними органами влади, практикуються в Бельгії, Чехії, Естонії, Фінляндії, Ірландії, Люксембурзі. Їх організація є аналогічною процедурі проведення виборів. При цьому рішення про скликання локального референдуму може прийматися муніципальною радою як колегіальним органом або за ініціативою певної кількості його членів (наприклад, у Швеції референдум може бути призначений муніципалітетом чи регіональною асамблеєю). Крім того, суб'єктом висування ініціативи можуть бути виконавчий орган місцевої ради або інші особи. Наприклад, у Болгарії на муніципальному рівні ініціативу може виявляти четверта частина муніципальних депутатів, мер муніципалітету чи регіональний урядовець [3].

У країнах, де рішення про проведення референдуму на вимогу жителів приймають муніципальні органи, кількість підписів, які необхідно зібрати, зазвичай невелика, а там, де наявність вимоги жителів про проведення референдуму є єдиною умовою, яка спричиняє проведення народного голосування, кількість підписів є набагато вищою: у Чехії – 30 % виборців на 3 000 осіб; на Мальті – 10 % виборців; в Італії – 20 % виборців [4, с. 172].

У Польщі важливим механізмом регулювання діяльності органів місцевого самоврядування є референдум, який уособлює контроль населення за владою гміни. У ході референдуму вирішуються найважливіші питання місцевого значення, наприклад, приймаються рішення щодо оподаткування громадян, відкликання ради гміни до закінчення терміну скликання тощо. Його проведення є особливо актуальним для малих гмін і місцевостей.

На нашу думку, з огляду на європейський досвід проведення місцевих референдумів, в Україні також слід запровадити з урахуванням територіальної ознаки референдуми, що проводяться на регіональному та локальному (громадівському) рівнях. Так, у Швеції, Італії та Болгарії існує можливість проведення референдумів на рівні регіонів та муніципалітетів; у

Польщі та Франції можуть проводитися референдуми на регіональному, окружному та місцевому рівнях; в Іспанії - це рівні автономних спільнот, провінцій та муніципалітетів; в Угорщині - на рівні округів та муніципалітетів.

У Франції, яка справедливо вважається доктринальною батьківщиною дослідження референдумів (плебісцитів), конституційне законодавство передбачає широке застосування національних і місцевих референдумів. Референдум визначається як один зі способів здійснення народом свого волевиявлення. Конституція напряду встановлює підстави й умови проведення референдумів.

Скандинавські країни пішли ще далі, і практично проводять консультації зі своїми громадянами, через форму прямої демократії, як опитування. Норвегія в цьому плані унікальна країна, так як вона намагається долучити до цих процесів абсолютно різних людей, щоб всебічно розібратися в тому чи іншому питанні. Як приклад, в Норвегії, починаючи з 5 років діти беруть участь в опитуваннях для вивчення думки щодо дошкільної освіти, дитячих майданчиків і створення простору для дітей, а вже з 13 років можна вступати в політичні партії та брати участь в дискусіях. Саме тому, у Норвегії на місцевому рівні максимальна синергія між місцевим населенням та органами місцевого самоврядування, які завдяки таким опитуванням максимально представляють інтереси свої виборців.

В Австрії на місцевому рівні також активно використовується така форма прямої демократії як опитування. Опитування населення як звичайний інструмент участі громадян у прийнятті рішень уже декілька десятків років відіграє важливу роль у Відні [5, s.116].

Підсумовуючи вище викладене зазначимо, що вагомим чинником систематичного та продуктивного функціонування інституту народовладдя в зарубіжних країнах світу є децентралізація влади. Останній, впливає на покращення якості управління та сприяє зростанню добробуту людей. У децентралізованих країнах часто застосовується референдум, народна законодавча ініціатива, електрона демократія, електронний уряд. Після закінчення війни Україні варто врахувати цей досвід й обов'язково якомога частіше провадити всенародні обговорювання з найбільш гострих проблем.

Список використаних джерел

1. Europeans Engagement in Participatory Democracy. *Report Flash Eurobarometer 373 – TNS Political & Social*. Conducted by TNS Political & Social at the request of the European Commission, Directorate General for Communication. 2022. 63 p.
2. Батанов О.В. Партиципативна демократія в системі місцевого самоврядування: проблеми законодавчого регулювання. *Аспекти публічного управління*. 2019. № 9(10).С. 12 – 28.
3. Іовчу Г. М. Ефективність референдумів у контексті забезпечення права громадян на участь у процесі прийняття суспільно-політичних рішень та впливу на політичний процес. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2020_35/Gileya32/P8_doc.pdf
4. Референдуми в Європейському Союзі. К. ФАДА, ЛТД. 2017. 186 с.
5. Bussjäger P. *Direkte Demokratie im Diskurs – zusammenfassende Bemerkungen*. Wien: New academic press. 2019. 220 s.

Павлюк Олександр Олегович,

учень гімназії №8

м. Бердичів, Житомирська область

УЧАСТЬ МОЛОДІ У ПРОЦЕСІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄС

Однією з найважливіших стратегічних і політичних задач України є її інтеграція в Європейський Союз. Інтеграція України розпочалася після її участі в Європейській програмі партнерства в 1998 році [1, с. 4]. Ця угода започаткувала співробітництво з широкого кола політичних, торговельно-економічних та гуманітарних питань. У 2014 році Україна підписала Угоду про асоціацію з ЄС, яка включає політичні, економічні та соціальні аспекти [2].

З 23 червня 2022 року Україна є кандидатом на членство у ЄС і питання інтеграції України в Європейський Союз стало ще актуальнішим та важливим для нашої держави. Це далеко не лише економічний процес, а й культурний та ціннісний, який передбачає виконання ряду вимог та стандартів, а також глибоких змін у всіх сферах життя.

Ми віримо, що інтеграція в ЄС може забезпечити кращу якість життя громадян України та покращити економічний і політичний розвиток. Однак, це не можливо якщо ми не будемо діяти, потрібна свідомість і цілеспрямованість всього населення країни, оскільки процес євроінтеграції потребує від всіх нас зусиль та особистої відповідальності у всіх сферах життєдіяльності.

Не лише дорослі, а й молодь грає важливу роль у цьому процесі. Євроклуб «Гармонія» Гімназії №8 м.Бердичева Житомирської області – це яскравий приклад ініціативи, яка допомагає українській молоді зрозуміти та прийняти європейські цінності [3]. Заснований у 2019 році, євроклуб став центром зустрічей для учнів та вчителів, що цікавляться європейською інтеграцією та бажають глибше зрозуміти європейські стандарти.

Євроклубівці набувають досвіду з організації інформаційних кампаній, поширюючи знання про євроінтеграційні процеси та засади функціонування Європейського Союзу. В учнівській молоді формуються лідерські навички, вміння приймати відповідальні рішення. Загалом відбувається підготовка молоді до життя в об'єднаній Європі.

Євроклуб «Гармонія» створює сприятливу атмосферу для обміну досвідом та знаннями з питань європейської інтеграції та сприяє залученню молоді до участі в молодіжних проєктах та ініціативах. За 5 років свого існування євроклубівці «Гармонії» п'ять разів входили в когорту переможців Всеукраїнського конкурсу проєктів євроклубів за підтримки проєкту Представництва ЄС в Україні «Інформаційна підтримка мереж ЄС в Україні». Успішно були реалізовані екологічні проєкти «Екологічна політика починається з тебе», «Міркуй глобально - втілюй локально», «Зелений курс по-євроклубівськи», метою яких була адаптація та імплементація основних ідей Європейського зеленого курсу на місцевому рівні силами євроклубівців та громадян міста, беручи до уваги важливість залучення молоді до цього процесу та її роль у ньому.

В рамках проєкту учнівська молодь оволодівала нормами екологічно грамотної поведінки в природі, намагалась привернути увагу громадськості до проблем екології, підвищувала рівень екологічної свідомості молоді та усіх мешканців міста, організовувала практичну діяльність учасників освітнього процесу (учнів, педагогів, батьків), жителів мікрорайону, міста щодо покращення стану довкілля, впроваджували в практику ідеї вторинного використання сировини.

Проєкти 2022 та 2023 років «Єднаймося заради європейського майбутнього України», «Європейське майбутнє України справами євроклубівців» спрямовані на інформування й виховання молоді в дусі спільних європейських цінностей, зміцнення та розширення співпраці з євроклубами

громади та України, задля обміну досвідом, втілення спільних ініціатив та створення майбутнього України як європейської держави; посилення громадської активності учнівської та студентської молоді через волонтерство.

Проект передбачає велику кількість активностей, в яких євроклубівці власним прикладом, зокрема волонтерством залучають учнівську та студентську молодь до активних дій, втілення спільних ініціатив задля створення майбутнього України як європейської держави. В цьому році євроклубівці визначили декілька осередків волонтерства (ековолонтерство, освітнє волонтерство, підтримка військових, інформаційна безпека та інші).

З метою підвищення рівня європейської свідомості серед української молоді та забезпечення їхньої активної участі у процесі європейської інтеграції євроклуб «Гармонія» тісно співпрацює з євроклубами України та іншими мережами ЄС, а саме з Ініціативою «Посли європейської молоді» в Україні та її координаторкою Лілією Антонюк, інформаційним центром ЄС Поліського національного університету.

Досягнення учасників євроклубу свідчать про те, що молодь може стати активними учасниками різних молодіжних проєктів та заходів на місцевому та національному рівнях. Реалізовані проєкти стають способом життя учнівської молоді.

Ми віримо, такі ініціативи, як Євроклуб «Гармонія», допомагають підтримувати інтерес у молоді до європейських цінностей та ідеї європейської інтеграції. Крім того, формується молоде покоління, яке може бути краще підготовленим до співпраці з країнами ЄС, а отже, підтримувати та прискорювати процес інтеграції.

Загалом, членство України в ЄС може стати ключовим кроком на шляху до розвитку країни. Проте, для цього потрібні значні зусилля зі сторони влади, бізнесу та громадянського суспільства. Необхідно розвивати здатність формувати та реалізовувати реформи, а також розвивати вміння адаптуватися до нових умов швидкозмінювального світу, оскільки і на рівні держави та окремих громад, так і на глобальному рівні, постійно виникають нові виклики, що вимагають нових рішень і нових знань. Саме тому, молодь, яка навчається, яка буде реалізувати всі реформи, відіграє ключову роль у процесі євроінтеграції.

Список використаних джерел:

1. Європейська програма партнерства. URL: uk.wikipedia.org/wiki/Європейська_інтеграція_України
2. Угода про асоціацію з ЄС. URL: [URL:uk.wikipedia.org/wiki/Угода_про_асоціацію_між_Україною_та_Європейським_Союзом](http://uk.wikipedia.org/wiki/Угода_про_асоціацію_між_Україною_та_Європейським_Союзом)
3. Євроклуб Гармонія. URL: www.facebook.com/groups/301016081371561/

Омельченко Аліна Ігорівна,

студентка 1 курсу за спеціальністю

«Публічне управління та адміністрування»,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

м. Київ

ЄВРОПЕЇЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Європеїзація – це євроінтеграційний процес впливу на національні системи державного управління, з одного боку, та відповідні дії національних інституцій щодо сприйняття цього впливу – з іншого. Результатом європеїзації є набуття європейськими країнами схожих або окремих спільних рис у власних системах державного управління.

Європеїзація національних систем державного управління відбувається:

– через зобов'язання запроваджувати і забезпечити дотримання нормативно-правових актів ЄС;

– під впливом прецедентного права, тобто рішень Суду Європейських Співтовариств;

– завдяки тісній співпраці національних урядовців та державних службовців в інституціях ЄС та на міжнаціональному рівні під час проведення переговорів, нарад з підготовки та прийняття рішень, реалізації спільних програм і політик і т. п.;

– через створення мереж і мережеве співробітництво, для якого залучаються представники ЄС, національні політики і урядовці, державні службовці всіх рівнів, представники приватного сектора, профспілок, громадянського суспільства, науковці та інші.

У результаті відмінні колись системи державного управління держав – членів ЄС набувають усе більше спільних рис. Процес відбувається

поступово і природно, не зачіпає національно-історичних традицій і, що важливо, не викликає в держав або їх громадян застережень і побоювань. Це зумовлено тим, що європеїзація відбувається паралельно з процесами модернізації та інтернаціоналізації державного управління не лише в державах – членах ЄС, але й країнах – сусідах Євросоюзу, які застосовують принципи належного врядування, запозичують кращий досвід державного управління тощо.

Згідно з підходами до організації європейського адміністративного простору сучасна професійна публічна служба обов'язково передбачає:

- поділ між державною (публічною) та приватною сферами;
- розмежування політичної та адміністративної діяльності;
- розвиток персональної відповідальності державних службовців через подолання колишніх колективних процесів прийняття рішень, що потребує кваліфікованих менеджерів сфери державного управління;
- достатню захищеність, стабільність, належний рівень оплати праці, а також чітко визначені права та обов'язки державних службовців;
- відбір, призначення і просування по службі, що базуються на оцінці професійних досягнень [1].

Таким чином, незважаючи на особливості підходів до організації і функціонування державної служби в різних країнах Європейського Союзу, що, як правило, мають історичне національне коріння, існують загально-визнані стандарти та принципи, на яких ґрунтується діяльність державних служб усіх країн ЄС.

Проголошення і реалізація намірів значного поглиблення відносин України та ЄС неминуче зумовлює європеїзацію вітчизняного державного управління.

Експерти Світового банку та Міністерства у справах міжнародного розвитку Великої Британії провели оцінку відповідності системи державної служби в Україні за базовими показниками Організації економічного співробітництва та розвитку, які використовуються для щорічної оцінки країн – кандидатів у члени Європейського Союзу і дозволяють протестувати національну систему на відповідність її засадам європейського адміністративного простору. У процесі оцінки основна увага приділялась таким аспектам, як:

- правовий статус державних службовців;
- правомочність дій; відповідальність та підзвітність державних службовців;
- неупередженість і чесність державних службовців; ефективність в управлінні державних службовців та контроль за штатом; професійність і стабільність державної служби; розвиток ресурсів державної служби у сфері європейської інтеграції.

Очікування від результатів, яких необхідно досягти:

- наявність правової бази, що визначає статус державних службовців, їх відповідальність за дорадчі послуги, впровадження урядової політики, виконання адміністративних дій та забезпечення надання послуг;
- усі дії, які виконують державні службовці, повинні мати чітку основу в законі або у відповідному акті. Державні службовці повинні нести відповідальність перед своїм керівництвом та за загальним правом. Наявність ефективних механізмів підзвітності;
- державні службовці повинні виконувати адміністративні дії незалежно від особистих інтересів та не дбати про інші нелегітимні інтереси. У випадках корупції та інших видів зловживання владою необхідно вдаватися до ефективних дисциплінарних і карних заходів. Структура заробітної платні державних службовців має визначатися на законодавчому рівні і бути відкритою. Державні службовці повинні діяти незалежно від партійного та політичного впливу;
- варто створити міжвідомчу (централізовану) систему управління державною службою та систему управління персоналом. Система управління персоналом повинна забезпечити мотивацію для ефективної роботи державних службовців. Необхідність контролю за розміром штату і фондом заробітної платні установ державного сектора, дані про які мають бути відкритими;
- правова база та існуюча управлінська практика повинні забезпечити відкритий конкурсний відбір кандидатів на державну службу на основі заслуг і за прозорими критеріями. Умови служби та кар'єрні можливості мають бути такими, щоб стимулювати державних службовців з відповідними знаннями та вміннями залишатися на державній службі [2, с. 38];

– необхідно виділити відповідні кадрові ресурси відділам, які займаються координацією та управлінням справами ЄС. Наявність системи мотивації, стимулювання або інших механізмів (наприклад, системи ротації, відрядження з метою навчання або опанування додаткових вмінь та навичок), які гарантують, що функції європейської інтеграції виконують достатньо кваліфіковані державні службовці і що досягається високий рівень стабільності персоналу [3, с. 86]. Розробка спеціальних навчальних програм для підготовки всієї системи державної служби до європейської інтеграції та членства в ЄС.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного агентства України з питань державної служби.
URL : <https://nads.gov.ua/>
2. Грищенко І. Програма діяльності Кабінету Міністрів України в аспекті консолідації та розвитку української нації. Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. 2020. Вип. 1. С. 33–40.
URL: <http://zbirnyk-nadu.academy.gov.ua/article/view/208994/209142> [esearchgate.net/publication/347980616_PROGRAMA_DIJALNOSTI_KABINETU_MINISTRIV_UKRAINI_V_ASPEKTI_KONSOLIDACII_TA_ROZVITKU_UKRAINSKOI_NACII](https://www.researchgate.net/publication/347980616_PROGRAMA_DIJALNOSTI_KABINETU_MINISTRIV_UKRAINI_V_ASPEKTI_KONSOLIDACII_TA_ROZVITKU_UKRAINSKOI_NACII)
3. Практикум з публічного управління та адміністрування : збірник навч. кейсів для професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» / авт. кол. Н. Алюшина, Ж. Кравченко, І. Грищенко, Н. Наулік, Я. Турунен, С. Хаджирадєва (заг. ред.) та ін. Київ, Українська школа управління, 2022. 160 с.

Щуліпенко Руслан Миколайович

*студент 2 курсу ВСП «Київський фаховий коледж
міського господарства ТНУ імені В.І. Вернадського»
спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»*

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗБЕРІГАННЯ ДОКУМЕНТІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОГО ДОКУМЕНТООБІГУ

Основною умовою ефективної діяльності публічних службовців є наявність добре організованих цифрових робочих місць, дієвих цифрових інструментів та технологій для роботи з інформацією, які в сукупності

утворюють цифровий офіс, що забезпечує якісну взаємодію працівників, доступ їх до інформаційних ресурсів, виконання завдань щодо підготовки інформаційних продуктів і надання цифрових послуг [1]. Важливою складовою цифрового офісу будь-якого керівника, і особливо публічного службовця є система електронного документообігу, яка за умов сучасності трансформується в систему цифрового документообігу, що постає як сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту їх одержання.

За спостереженнями експертів лише один із п'яти зареєстрованих документів буде затребуваний. Крім того, ймовірно, цей дійсно необхідний документ буде дуже не просто відшукати.

Завдання операції реєстрації та зберігання документів полягає в тому, щоб у картотеку повинні надсилатися тільки ті документи, які неможливо надалі вільно отримати з інших джерел, та документи, які можуть знадобитися і в майбутньому.

У справі реєстрації та зберігання документів існує й низка проблем, а саме: неправильне розміщення інформації; відсутність структури системи реєстрації та зберігання документів; недотримання структури системи реєстрації та зберігання документів; недостатньо продумана система угруповання документів для їх подальшого пошуку; відсутність системи видалення застарілих документів; реєстрація та зберігання документів, до яких можна отримати вільний доступ з інших джерел; невідповідність обладнання до зберігання матеріалів специфічних типів; марнування часу на пошук неправильно зареєстрованих файлів; відсутність папок, запозичених невідомими особами.

Вибір способів розміщення та зберігання інформації має здійснюватися з урахуванням частоти звернення до папок із документами.

При вдосконаленні системи реєстрації та зберігання документів важливо:

- у верхній частині кожного документа, проставляти найменування папки, до якої надсилається документ. Ця операція допоможе уникнути повторного читання документа та визначення цільової папки;

– список папок повинен бути на видному місці, це допоможе визначитися, куди надіслати той чи інший документ, і утримає від створення нових папок, тематика яких перегукуватиметься з тематикою наявних;

– не варто реєструвати та приймати на зберігання матеріали, доступ до яких можна вільно отримати з інших джерел, таких як: виконавець документа, центральний архів або довідкові ресурси Інтернету;

– не варто реєструвати та приймати на зберігання документи, які вже зберігаються на комп'ютері;

– щоденне виконання заходів щодо реєстрації та зберігання документів, це призведе до економії часу роботи з кожним документом.

Таким чином, постає необхідність виділяти час для ревізії своєї системи. Є два шляхи, а саме: шлях «великого стрибка» і шлях внесення незначних, але частих змін. Перший передбачає проведення ретельної ревізії системи (раз на три місяці). Другий – пересортування кількох папок наприкінці кожного робочого дня.

Список використаних джерел

1. Карпенко О.В. Інформаційна політика та цифрові технології. URL: <http://aphd.ua/publication-383/>
2. Гарет Льюїс (Gareth Lewis) – Оперативні матеріали Інституту менеджменту у Великобританії

СЕКЦІЯ 3.
**ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ЖИТТЯ
ГРОМАДЯН**

Микитенко Анастасія Ігорівна,
студентка I курсу за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ

**ВПЛИВ ШИРОКОМАСШТАБНОГО РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ
НА ДІЯЛЬНІСТЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ**

У 2014 році росія здійснила вторгнення в Україну, яке призвело до анексії Криму та розпочало збройний конфлікт на сході країни. Та на жаль, наслідки цієї агресії відчутні не лише на полі бою, а й на місцевому рівні. Викликали серйозні наслідки для місцевого самоврядування та територіальної організації влади на окупованих територіях.

Окуповані території Криму та Донбасу стали залежними від російської влади, яка встановила свої структури управління. Законодавство України було припинено, а на його місце прийшли російські закони та норми, які не відповідають потребам місцевого населення. Місцеві органи самоврядування були позбавлені своїх повноважень, або ж були розпущені зовсім.

Один з основних елементів впливу російської агресії на місцеве самоврядування та територіальну організацію влади полягає у відсутності виборів на окупованих територіях. Це призвело до того, що місцеві органи влади на цих територіях перестали бути представницькими та демократичними. Замість цього, влада на окупованих територіях в умовах окупації встановлюється російськими військами та їх прокремлівськими колаборантами. Російська влада встановила своїх представників на керівних посадах, а місцеве населення не має можливості брати участь у процесах прийняття рішень. Це порушує права людини та демократичні принципи. Попри значні зусилля української влади та міжнародної спільноти, вплив російського вторгнення на місцеве самоврядування та територіальну

організацію влади на окупованих територіях залишається серйозною проблемою.

Іншою проблемою є відсутність економічного розвитку та соціальної захищеності населення. Російська влада зосередилася на забезпеченні власних потреб, а не на потребах місцевого населення. Це призвело до зменшення рівня життя на окупованих територіях та до збільшення кількості соціальних проблем.

Для відновлення дієвого місцевого самоврядування на окупованих територіях України необхідно:

- повністю звільнити територію України від окупантів та російських посіпак за допомогою Збройних Сил України;
- забезпечити контроль над кордоном і, загалом територією, що дасть змогу провести демократичні вибори;
- створити сприятливі умови для економічного розвитку та соціального захисту населення. Для цього необхідно взяти на увагу досвід інших країн, які зазнали подібних конфліктів та вдалися до відновлення місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Також важливо врахувати потреби місцевого населення та залучити його до процесів прийняття рішень.

Однак, на сьогоднішній день, українська влада не має контролю над окупованими територіями, тому необхідно підтримувати міжнародний тиск на росію та здійснювати заходи для повернення контролю над окупованими територіями.

Україна будь-якими силами і засобами намагається підтримувати життя людей, які проживають на окупованих чи щойно деокупованих територіях України. Створено спеціальне міністерство Мінінтеграція місією якого є гуманітарне реагування на проблеми людей, які постраждали через війну. Насамперед йдеться про внутрішньо переміщених осіб і мешканців прифронтових територій. Тобто, саме за координації цього міністерства проводиться евакуація цивільних осіб із небезпечних зон, забезпечується надання гуманітарної допомоги та соціального захисту внутрішньо переміщеним особам і мешканцям прифронтових територій, відновлення та реінтеграція деокупованих територій, інтеграція внутрішньо переміщених осіб у приймаючі громади.

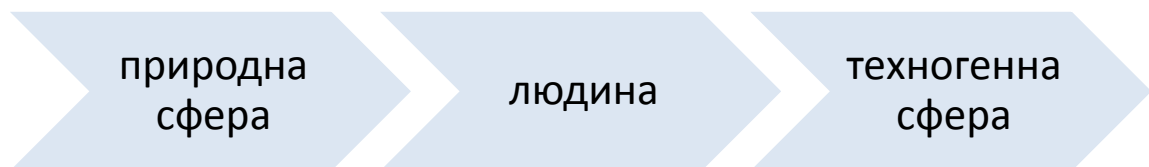
Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. URL : <https://minre.gov.ua/diyalnist/czili-ta-priorytety-strategichni-dokumenty-strategiya-czili-ta-priorytety/>

Подлесна Дар'я Віталіївна,
студентка 1 курсу за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ

МОДЕЛЬ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ ТА ВИДИ НЕБЕЗПЕК

Розглядаючи основні питання забезпечення безпеки життєдіяльності, доцільно використовувати модель життєдіяльності людини – спрощену систему, яка володіє сукупністю головних властивостей реального існування. Проблему безпеки життєдіяльності людини можна розглядати як проблему оптимізації її життя і діяльності у системі:

Рис. 1. Модель життєдіяльності людини

На рис. 1 зображена модель життєдіяльності людини, що включає природну сферу – людину – техногенну сферу. Під системою розуміють сукупність взаємопов'язаних елементів, які взаємодіють між собою, в результаті чого досягається певний результат (мета) [1]. Компоненти системи «Людина – життєве середовище» варто розглядати так:

– людина є одним з елементів зазначеної системи, в якій під терміном «людина» розуміється не лише одна істота, індивід, а й група людей, колектив, мешканці територіальної громади, регіону, країни, суспільство, людство загалом. Залежно від того, що ми розуміємо під терміном «людина» в системі «людина – життєве середовище», визначається рівень цієї системи;

– життєве середовище – другий елемент системи «людина – життєве середовище». Природне середовище (біосфера). Штучне середовище – соціально-політичне середовище;

– третім компонентом є техногенне середовище, промислові та енергетичні об'єкти, установи, навчальні, лікувальні заклади, житло, транспорт, знаряддя праці, зброя, домашнє господарство, та інші. Виробниче середовище, життєдіяльність можна означити як процес існування та самореалізації індивіда в єдності його життєвих потреб і можливостей.

Якщо говорити загалом про безпеку життєдіяльності людини, то варто розуміти, що безпека – це стан діяльності, при якому з певною ймовірністю виключається прояв небезпек.

Безпека людини – такий стан людини, коли дія зовнішніх та внутрішніх факторів не призводить до смерті, погіршення функціонування та розвитку організму, свідомості, психіки та людини в цілому і не перешкоджає досягненню певних бажаних для людини цілей. Національна безпека – захищеність життєво-важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам.

Небезпека – це умова чи ситуація, яка існує в навколишньому середовищі і здатна призвести до небажаного вивільнення енергії, що може спричинити фізичну шкоду. Небезпеки класифікують за:

- походженням;
- сферою проявлення;
- локалізацією;
- шкодою;
- наслідками;
- часом проявлення;
- структурою;
- характером дії [2].

Загроза – можлива небезпека. Будь-які обставини або події, що виникають у зовнішньому середовищі, які можуть бути причиною порушення політики безпеки інформації і (або) нанесення збитків автоматизованій системі.

При цьому вирізняють поняття надзвичайна ситуація – це порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об’єкті або території, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, великою пожежею, застосуванням засобів ураження, що призвели або можуть призвести до людських і матеріальних втрат.

Ризик – можливість того, що все відбуватиметься не так, як очікується, можливість припуститися помилки. Вивчення, оцінка і зменшення ризиків в усі часи мали велике значення у господарській діяльності.

Нажаль, наразі в Україні, під час повномасштабної війни з рашистами щоденно фіксуються все нові і нові прояви такого виду небезпеки як тероризм.

Тероризм – це форма політичного екстремізму, застосування чи загроза найжорстокіших методів насилля, включаючи фізичне знищення людей та залякування для досягнення певних цілей.

Найбільш поширеними терористичними актами є:

- напади на державні або промислові об’єкти (окупація Чорнобильської та Запорізької атомних станцій);
- захоплення державних установ або посольств;
- захоплення літаків або інших транспортних засобів;
- викрадення або насильницькі дії проти жертви (тисячі українських дітей вивезені в росію);
- політичні вбивства;
- вибухи та масові вбивства, розраховані на залякування (тисячі таких випадків зафіксовано: масові вбивства у Краматорську, Одесі, Дніпрі та ін.);
- розповсюдження інфекційних хвороб та інші прояви тероризму.

Список використаних джерел

1. Грищенко І. Програма діяльності Кабінету Міністрів України в аспекті консолідації та розвитку української нації. Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентіві України. 2020. Вип. 1. С. 33–40. URL: <http://zbirnyk-nadu.academy.gov.ua/article/view/208994/209142>
[esearchgate.net/publication/347980616_PROGRAMA_DIJALNOSTI_KABINETU_MINISTRIV_UKRAINI_V_ASPEKTI_KONSOLIDACII_TA_ROZVITKU_UKRAINSKOI_NACII](https://www.researchgate.net/publication/347980616_PROGRAMA_DIJALNOSTI_KABINETU_MINISTRIV_UKRAINI_V_ASPEKTI_KONSOLIDACII_TA_ROZVITKU_UKRAINSKOI_NACII)
2. Поняття і види небезпек. URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/b.pdf>

Ружинська Катерина Олегівна,

магістр 1 року навчання за спеціальністю

«Публічне управління та адміністрування»

Національний університет біоресурсів і природокористування України

м. Київ

ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ЖИТТЯ ГРОМАДЯН – ПРІОРИТЕТНЕ ЗАВДАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ

Сьогодні в умовах війни стійкість держави напряму залежить від рівня професіоналізму і відчуття відповідальності кожного громадянина України, а тим більш, від розуміння своєї ролі для стійкості громади й держави в цілому у публічних службовців.

Зрозуміло, що досвідчені і висококваліфіковані публічні службовці представляють собою необхідний фундамент для формування безпечного середовища життя громадян, забезпечення високої конкурентоспроможності та сталого економічного зростання в поствоєнний період в Україні.

Теперішній досвід показує, що розвиток країн стримує недостатність сучасних знань, вмінь, стратегій діяльності фахівців, управлінців. Через це існує гостра необхідність як внутрішньої, так і зовнішньої модернізації системи підготовки та підвищення кваліфікації фахівців, державних службовців та управлінців системи Держрезерву з використанням сучасних технологій навчання і продуктивних мотиваційних механізмів, що створить можливість на новому якісному рівні вирішувати завдання формування і реалізації державної політики та передбачить здатність компетентно і відповідально виконувати управлінські функції, підвищувати рівень професіоналізму державних службовців, сприяти активізації інноваційних процесів у державі.

Професійні державні службовці мають бути орієнтовані на захист суспільного інтересу, оскільки вони покликані працювати для добробуту суспільства. Саме це і є запорукою побудови сильної правової держави. А для цього потрібна відповідна професійна підготовка та науковий підхід із використанням сучасних теоретичних і практичних вмінь та знань [1].

Сучасні публічні фахівці повинні добре розбиратися в законодавстві (знати всі нововведення і зміни), працювати з великою нормативною базою,

враховувати складну систему публічного управління, брати участь одночасно в розробці і реалізації багатьох проектів, вміти працювати і приймати ефективні й результативні управлінські рішення в умовах нестійкості та невизначеності. Все це вимагає постійного оновлення знань, формування компетентностей, які необхідні для успішної роботи на посадах державної служби – тобто підвищення кваліфікації державного службовця [3, с. 25-27].

Європейська інтеграція є важливим стимулом для України в контексті втілення економічних реформ, примноження та зміцнення інтелектуального потенціалу українського суспільства, інноваційного розвитку економіки, освоєння нових високих технологій, подолання структурних деформацій. Саме тому доцільно буде розглянути систему підготовки державних службовців в країнах ЄС. Вивчення специфічних і своєрідних ознак підготовки державних службовців у розвинених країнах необхідне для вироблення рішень щодо модернізації системи професійного навчання державних службовців в Україні [4, с. 7-9].

Європейська модель державної служби характеризується тим, що [5, с. 142]:

- державна служба розмежовується на головні класи залежно від освітніх рівнів;
- певні обмеження мобільності державних службовців у структурі державної служби;
- еліта на вищих рівнях державної служби має високий престиж і статус;
- політична нейтральність і соціальна захищеність, впевненість у роботі;
- досвід і рівень кваліфікації як основа для підвищення;
- суворий кодекс поведінки та моралі.

Основною метою модернізації системи підготовки державних службовців в умовах воєнного стану, поряд з усуненням виявлених в процесі її функціонування слабких місць, має бути приведення її у відповідність до вимог часу. Це, передусім, формування якісно нового типу службовців: з проектним креативним мисленням, здатних генерувати нові ідеї, шукати всі можливі рішення складних питань, розробляти стратегії, знаходити нові можливості; з бізнес-інтелектом: вирішення задач, які потребують спеціальних

знань, управління ризиками, політична грамотність, управління людськими ресурсами та технологіями; здатних об'єднувати: створення партнерських мереж, ефективне переконання і ведення переговорів, а також вести за собою; спроможних виконувати аналітичні й експертні функції; здатних залучати необхідні ресурси і розуміти економічну доцільність їх використання; розробляти і реалізовувати план дій для досягнення конкретного результату [6, с. 8-10].

Сьогодні без сумніву необхідно підвищувати функціональність і результативність органів державного управління та органів місцевого самоврядування. Підготовка конкурентоспроможних, адаптивних до сучасних змін не тільки на державному, але і на міждержавному (глобальному) рівнях, 200 публічних службовців потребує впровадження нових підходів в підготовці управлінських кадрів в Україні.

Пріоритетними компонентами і, водночас, принципами модернізації системи професійного навчання публічних службовців мають бути [7, с. 211]:

1. Визначення потреб у професійному навчанні та професійному розвитку публічних службовців (відповідно до сфери діяльності і категорій посад).

2. Визначення цільової спрямованості, постійне оновлення або удосконалення освітньо-професійних та освітньо-наукових програм навчання, розроблених на основі визначених загальних (кваліфікаційних) та спеціальних (професійних) вимог та компетенцій у сфері діяльності.

3. Поділ навчальних програм і програм підвищення кваліфікації державних службовців відповідно до сфери діяльності, тобто підготовка спеціалізованих фахівців вищого гатунку у відповідному полі професійної діяльності, підготовка початківців, взагалі не державних службовців і т. д.

4. Звернення уваги більше на практичну спрямованість навчання, залучення до навчального процесу управлінців-практиків на рівні не менше ніж 20% навчальної програми.

5. Залучення інноваційних технологій до створення програм підготовки фахівців державної служби.

6. Розвиток чітко врегульованого і контрольованого державою ринку надання освітніх послуг у сфері професійного навчання публічних службовців.

7. Створення для публічних службовців умов для стажування, самоосвіти та професійного розвитку протягом всього життя.

8. Запровадження новітніх інструментів оцінювання знань, умінь та особистих навичок публічних службовців, особливо під час освітнього процесу.

9. Здійснення постійного моніторингу та оцінки якості професійного навчання публічних службовців тощо.

Ефективне функціонування державного апарату, соціальний та економічний розвиток держави неможливі без професійної підготовки державних службовців, здатних приймати рішень щодо соціально-економічних і політичних перетворень. Адже одним із головних завдань державної служби є досягнення стійкості та цілісності держави. А також забезпечення постійного вдосконалення функціонування органів державного управління, впровадження нових досягнень науки, нових ефективних методів вирішення управлінських завдань.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт єдиної державної електронної бази з питань освіти URL: <https://info.edbo.gov.ua/>
2. Хім М. К. Публічне управління професійним розвитком державних службовців в країнах ЄС. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 12. С. 17-21.
3. Григор'єва С. М. Основні тенденції розвитку підготовки державних службовців в країнах Європи. *Вісник НАДУ*. 2019. № 3. С. 22-30.
4. Іжа М. М. Система підготовки державних службовців Китаю. *Вісн. НАДУ*. 2019. № 2. С. 5–11.
5. Лола В. Самоосвіта як складова підвищення інтегральної компетентності державних службовців. *Аспекти публічного управління*. 2020. Том 8, № 6. С. 140-148.
6. Качан Я. В. Впровадження інноваційних технологій у підготовці публічних службовців. *Державно управлінські студії*. 2018. № 8(10). С. 1-10.
7. Акімов О.О. Особливості формування професійних компетентностей державного службовця в контексті євроінтеграції України. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2021. Вип. 1(24). С. 207- 217.

Іщенко Василина,
студентка I курсу за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ

ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ – ЦЕ ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІ

Багатовікове гноблення українського народу є яскравою демонстрацією реалізації основних елементів теорій підкорення та насилля. Теорій, які по праву займають своє місце серед теорій державного управління. Ці теорії ґрунтуються на ідеологічній концепції, що передбачає знищення та підкорення однієї нації іншою через політичний, економічний та культурний примус. Ця концепція була характерною для багатьох імперій та колоніальних держав протягом історії людства, включаючи Російську імперію та СРСР.

Ці теорії можуть бути розглянуті через дослідження проявів гноблення українського народу в історичному екскурсі та основних складових елементів поняття «денацифікація». Для цього можна звернутися до періоду з історії русифікації України.

Впродовж 400 років українську забороняли понад 150 разів, але мова збереглася завдяки свідомості більшості українців і нині ми можемо нею вільно розмовляти.

За часів Російської імперії та Радянського Союзу українці зазнали політики насильницької русифікації, спрямованої на підкорення українського народу, що призвело до жорстокого гноблення та дискримінації. Русифікація – це заборона використання української мови в державних справах, освіті та культурі, переселення російських жителів на українську землю, знищення елементів української історії та культури.

Також в період русифікації було проведено політику переселення російськомовних громадян на територію України, що призвело до збільшення чисельності російськомовного населення та зниження чисельності українців. Це спричинило значне зменшення українського етносу та загрозу для збереження української культури та мови.

Ще одним інструментом русифікації стала індустріалізація. Як правило, українські селяни, потрапляючи в міста на промислові підприємства, часто опинялися в російськомовному середовищі. Адже чимало таких підприємств мали загальносоюзний характер, де управлінці послуговувалися російською мовою. Тому колишні українські селяни, ставши пролетаріями, русифікувалися. Та й, зрештою, міське середовище в радянській Україні залишалося переважно російськомовним. Це був спадок з часів царської Росії.

Одним із головних елементів поняття підкорення є денацифікація – процес усунення української культури та ідентичності з життя українського народу. Цей процес був спрямований на асиміляцію українців до загально-російської та радянської ідеології й культури. Денацифікація передбачає заборону української мови, переслідування українських письменників, митців та інтелектуалів, знищення української історії та культури, відокремлення українців від їхнього коріння та ідентичності.

Елементи гноблення українського народу проявлялися в: забороні використання української мови у школах та урядових установах, руйнування українських церков та монастирів, масові репресії проти українських націоналістів, письменників та інтелектуалів.

Український народ був вимушений боротися за своє право на культурну та мовну самобутність. Були створені та підтримувані таємні українські школи, видавалися підпільні газети та журнали, зберігалися українські традиції та культура.

Сьогодні український народ відчуває на собі наслідки денацифікації та продовжує боротьбу за своє місце та ідентичність у світі. На жаль, навіть після здобуття незалежності Україна зіткнулася з російською агресією та спробами дезінформації, які також мали на меті підкорити український народ та знищити його ідентичність. Наразі держава агресор намагається втручатися в справи інших країн, зокрема за допомогою інформаційної війни, в тому числі і за допомогою російськомовних ЗМІ та соціальних мереж, намагаються зробити російську мову домінуючою. Перше, що зробили рашисти на окупованих територіях – знищили у школах книжки українською мовою та завезли мільйони примірників російських підручників. Російські окупанти дотепер змушують вчителів тимчасово окупованих територій проводити навчання російською мовою. У таких умовах важливо розуміти значення української

мови та культури для збереження національної ідентичності. Ми зараз бачимо, як російські бомби нищать наші міста і села, зрівнюють їх із землею за відмову скоритись. Те саме Росія століттями чинила з нашою мовою. Знищувала, щоб каменя на камені не лишилось. Російськомовна Україна потрібна ворогу і становить смертельну небезпеку для українців. Те, що деякі люди в Україні говорять російською, є «доказом», яким Росія намагається «довести», що ми з росіянами – «один народ», а українська держава штучна. Але насправді цей факт має протилежне значення. Спілкуючись виключно державною мовою, ми стаємо більш захищеними від проникнення ворожої пропаганди, ба більше, спілкування українською ускладнює збір даних з боку ворожої розвідки. У новій українській історії, яку ми формуємо прямо зараз, мова є дуже важливим елементом. Зберігати унікальність та шанувати спадок української історії, культури ось наше завдання. Хто як не ми повинні бажати це робити, щоб уникнути повторення негативної історії?!

Таким чином, русифікація в Україні стала прикладом прояву концепції підкорення, яка передбачала знищення національної ідентичності та культури українського народу. Політика русифікації призвела до зміни мовної та культурної картини України та знищення частини національної спадщини. Також, цей приклад демонструє важливість збереження національної ідентичності та культури, які стали основою для боротьби з політикою гноблення та підкорення. Мова має значення, мова – теж зброя.

Список використаних джерел

1. Збереження української мови – це збереження нації. URL :
<https://ij.ogo.ua/suzh/zberezhennya-ukrayinskoyi-movi-tse-zberezhennya-natsiyi/>

Рябокін Яна Василівна,

*бакалавр 4 року навчання за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»*

НУБіП України

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПОБУДОВИ КОМУНІКАЦІЇ МІЖ ВЛАДОЮ ТА ГРОМАДСЬКІСТЮ

Пройшовши крізь роки невизначеності та постійної зміни політичного курсу, народ та влада України дійшли до спільної мети – рух в ЄС. Безумов-

но, європейська інтеграція вимагає запровадження реформ, зміни підходів та інноваційних рішень, які будуть гарантом перспективного майбутнього.

Пропонуємо розглянути тему комунікації між суспільством та владою, тому що це питання завжди турбувало українців. Не є новиною, що владі необхідно постійно збільшувати рівень довіри населення. Соціальні, економічні, а зараз і воєнні процеси неабияк «розхитують» думки людей, громадськість через перенавантаження інформацією, фейкові новини, централізовану систему та бюрократію втрачає віру у демократію та в те, що прості люди мають вплив на державу [3].

Аналізуючи європейський досвід, можна визначити фундамент побудови успішної комунікації між владою та суспільством: надання зворотнього зв'язку, аби суспільство було «єдиним» із державою і брало участь у прийнятті рішень.

Пропонуємо розглянути досвід міста Мадрид, яке успішно досягло побудови ефективної комунікації із мешканцями. У 2015 році був започаткований проєкт Consul [1]. Проєкт реалізований у вигляді онлайн-платформи, котра містила у собі усі види процесів громадської участі. До основних здобутків і нововведень даного проєкту віднесено:

- створення зрозумілого і ефективного інструменту для прийняття та опрацювання пропозицій від громадян, тобто в рамках цього проєкту був створений механізм, за яким будь-який громадянин мав можливість подати пропозиції щодо покращення власного міста;
- було спрощено процес бюджетування за участю громадян, громадяни легко могли брати участь у цьому процесі і надавати свої пропозиції щодо використання бюджетних коштів;
- механізм для громадських ініціатив у сфері створення нового законодавства, громадяни могли брати участь у розробці законодавства, конкретних статей для тих чи інших нормативно-правових актів тощо;
- було створено механізм для проведення онлайн-дебатів, що сприяло активній комунікації громадськості один із одним, а також цей інструмент слугував для ведення спілкування із представниками влади;
- онлайн-голосування, цей механізм став одним із способів прибрати низку бюрократичних процесів і дозволив зробити функціонування процесу голосування більш швидким, надійним і прозорим [2].

Україна має успішний досвід запровадження електронних публічних послуг та займає провідне місце серед європейських країн у галузі цифровізації, тому маємо сподівання, що взаємодія із громадянами за допомогою онлайн-технологій набуватиме популярності й надалі. Варто зазначити, що для запровадження механізмів онлайн-голосування та онлайн-дебатів, Україні варто активно займатися антикорупційною діяльністю, згадані процеси були максимально чесними та прозорими, але тим не менше, антикорупційна складова є також одним із обов'язкових процесів української євроінтеграції.

Список використаних джерел:

1. Jose Maria Becerra Gonzalez. The Consul project for citizen participation. URL: <https://www.slideshare.net/mysociety/the-consul-project-for-citizen-participation-jos-mara-becerra-gonzalez-consul-project-at-madrid-city-council>
2. Чукут С. А., Яценко В. О. Комунікаційні стратегії в публічному управлінні та адмініструванні: зарубіжний та український досвід. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 12. С. 72–79.
3. Public and municipal administration: theory, methodology, practice : Collective monograph. Riga : Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2020. 324 p. Грищенко І.М., Горбата Л. П. Пріоритетні напрями та шляхи забезпечення інформаційної відкритості в органах публічної влади. С. 20–40. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-46-4.02>
<http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/39/716/1453-1>

Сіленко Олена Сергіївна,

бакалавр 2 року навчання за спеціальністю

«Публічне управління та адміністрування»

Національний університет біоресурсів і природокористування України

МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Війна... Як відомо не буває військового вторгнення без наслідків, страшних наслідків. Одним з таких наслідків є руйнування природи. Війна має вплив на всі складники природи, а саме: тварин, рослин, воду, повітря, ґрунт. Цей вплив на довкілля несе за собою довготривалий процес відновлення, а в деяких випадках процес відновлення не можливий. Активні

бойові дії мають негативний вплив на спокій диких тварин, вони гинуть або намагаються втекти з території, де ведуться військові дії. Через те, що повномасштабне військове вторгнення триває вже більше року, а загалом війна в Україні триває вже 10 рік, це надзвичайно впливає на флору та фауну України.

Вибухи, отруєна хімічними елементами від розірваних снарядів земля і вода не приваблюють птахів та тварин. Вони шукають собі інші місця для життя. Багатотікові місця для гніздівлі птахів, ареоли існування деяких тварин просто зникли, бо рашисти знищили все і випалили землю....

Багато видів тварин і рослин, занесених у Червону книгу зникнуть. Багато будуть на межі зникнення. Внаслідок повномасштабного вторгнення, на сьогоднішній момент вже постраждало 20 % природоохоронних територій України, загальна площа яких складає близько мільйона гектарів.

Донині, на травень 2023 року, під окупацією знаходиться територія 8 заповідників, а також 10 національних природних парків. Виходячи з цього, можна зрозуміти, що на даних територіях ведуться бойові дії і служби, які повинні займатися доглядом за заповідниками не можуть виконувати належним чином свої обов'язки.

Більше 3 мільйонів гектарів лісів постраждало від наслідків воєнних дій в Україні. Близько 23 300 гектарів лісу вигоріло, частина була знищена. Внаслідок нальотів російської авіації на нафтобази, склади мастила та мастил згоріло понад 680,6 тис. будівель. Тонни нафтопродуктів забруднюють повітря небезпечними речовинами. За підрахунками екологів, при спалюванні нафти в атмосферу викидається стільки ж забруднень, скільки викидає весь транспорт Києва за місяць.

Наступною великою проблемою є заміновані території. На даний момент, приблизно 200 тисяч квадратних кілометрів потребує розмінування. В результаті розриву мін відбувається забруднення ґрунтів важкими металами, а саме свинцем, стронцієм, кадмієм та ін. В деяких випадках ґрунт стає непридатним для подальшого сільськогосподарського використання.

В Оперативному штабі з фіксації екозлочинів повідомили, що загалом в Україні рашисти перетворили частину українських чорноземів у найбільш забруднені вибухівкою землі у світі. Близько третини території України потребуватиме розмінування, на що знадобиться щонайменше 10 років.

Війна в Україні загрожує не лише навколишньому середовищу України, вона вже спричинила низку проблем для довкілля в Європі та в перспективі загрожує ще більшими екологічними проблемами. Окупанти замінували дамбу Каховської ГЕС і вдаються до ядерного шантажу на окупованій Запорізькій АЕС, продовжують знищувати біорізноманіття Чорного, Азовського та Каспійського морів через замінування акваторій.

В Плані відновлення України величезна кількість заходів спрямована на забезпечення екологічної безпеки територій України, відновлення довкілля (водних об'єктів, природно-заповідного фонду, лісових ресурсів, земельних ділянок тощо) після закінчення війни. Це потрібно робити і органи місцевої влади повинні розуміти пріоритетність забезпечення екологічної безпеки території, адже науковці вже попереджають, що можливе загострення проблем з доступом до питної води, оскільки армія окупантів вже зруйнувала понад 500 водних об'єктів. А доступ до води – це врожай, це здоров'я, це квітуча незалежна Україна.

Список використаних джерел:

1. Вплив війни на довкілля. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/11/08/infografika/suspilstvo/pryroda-ta-vijna-yak-rosijska-ahresiya-vplynula-dovkillya>
2. Природа та війна. URL: <https://ecoaction.org.ua/pryroda-ta-vijna.html>
3. Екологічні наслідки війни. URL : <https://eco.rayon.in.ua/blogs/551461-ekologichni-naslidki-viyni-v-ukraini-shcho-pishut-svitovi-zmi>

Семенович Яна,

*магістр 1 року навчання за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
НУБіП України*

РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

В наш час, коли людина, її права та гідність вважаються найбільшою цінністю, все частіше проводяться консультації, які охоплюють все більше коло питань різного рівня і до цього процесу залучається все більше людей з різних верств населення.

З часів Євромайдану, громадські об'єднання, волонтерські ініціативи та інші недержавні організації отримали великий капітал довіри в Україні та можливостей участі у процесі формування політики на різних рівнях функціонування суспільства. Незважаючи на те, що державні органи влади є єдиними уповноваженими на остаточне ухвалення рішень, саме громадяни, за посередництва інститутів громадянського суспільства, відіграють дедалі більшу роль у попередній роботі над цими рішеннями. Проте, все ж на сьогоднішній день повноцінне консультування з громадськістю та ведення діалогу часто є декларативним.

Відповідно, задля ефективності, держава і громадянське суспільство повинні не тільки вступати у діалог, але і налагоджувати між собою стійку взаємодію. Більше того, діалог є одним із засобів конструктивного вирішення конфліктів – є вислів «поки ти говориш, ти не можеш стріляти» [1, с. 2].

У своїй темі я розглянула різні тлумачення поняття «громадянське суспільство», його структуру, діяльність та значення для становлення демократії. На основі цього, визначила поняття громадянського суспільства як сукупність добровільно створених громадських інституцій, які сформовані активними представниками суспільства для захисту й реалізації своїх прав та свобод і діють у межах законодавчо закріплених норм, що спрямовані на їх існування та належне функціонування.

Також проаналізовані принципи, на яких має ґрунтуватися взаємодія із органами влади. До їх переліку, в першу чергу, належать такі як: громадська активність, партнерство для вирішення суспільно значущих питань, відкритість та відповідальність, що головним чином пов'язано із безперешкодним отриманням інформації та її використанням, раціональний та збалансований розвиток, який полягає у реалізації проектів у різних сферах суспільного життя [2]. Окрім принципів взаємодії, в науковому просторі виокремлюють і три її моделі, кожна з яких характерна для того чи іншого режиму правління: 1) владарювання і підпорядкування, 2) перехідна; 3) управлінська.

Аналізуючи вищезгадані моделі до українських реалій сьогодення, виникає думка про те, що наразі діє перехідна модель, оскільки, на законодавчому рівні задекларовані різні форми взаємодії та залучення

громадян у процесі на державному рівні, органи влади тим чи іншим чином намагаються згладити гострі кути у комунікаціях.

Під час війни саме вміння вести конструктивний діалог для розуміння і вирішення найбільш актуальних питань забезпечення безпеки життєдіяльності територіальних громад є надзвичайно затребуваним вмінням. Саме діалог є гнучким процесом, який може адаптуватися до різних контекстів, проблем, суперечок – певною мірою мистецтво ведення діалогу є універсальним.

Діалог – це поняття досить масштабне та має свою специфіку в залежності від різних факторів – зокрема, своєї мети. Громадяни часто бачать у меті діалогу конкретний продукт чи домовленість. В той час як науковці та практики цього механізму взаємодії з владою зосереджують увагу на зміні відносин, створенні умов для прийнятності різних поглядів та думок. Діалог – це не комунікація «згори-вниз» чи «знизу-вгору», не лише інформування стосовно рішень, планів та стратегій чи опитування громадян, збір їхніх думок стосовно певного питання. Діалог – це керований процес двостороннього обговорення певного питання, який передбачає обмін думками, ідеями, поглядами між зацікавленими сторонами як з боку громадськості, так і з боку органів публічної влади.

Ознайомлення з професійними стандартами у сфері державного управління дало змогу стверджувати, що серед необхідних компетенцій публічних службовців немає чіткого словосполучення «діалогові навички» чи подібного до нього, проте, під комунікаціями та взаємодією, спілкуванням, здатністю працювати в команді цей механізм мається на увазі, можна сказати, діалог включений у форми взаємодії, але не виділений окремо.

Таким чином, можна дати загальні рекомендації органам влади та органам місцевого самоврядування.

1. Підвищити обізнаність щодо діалогу серед громадськості та серед самих публічних службовців шляхом запуску інформаційних кампаній із роз'ясненням, тлумаченням, прикладами через різні засоби масової інформації.

2. При проведенні діалогу як засобу публічних консультацій, не застосовувати вибіркового підходу щодо вибору питання.

3. На законодавчому рівні посилити відповідальність органів державної влади та їх представників за перешкоджання участі громадськості.

4. Розширювати принцип прозорості під час проведення діалогу як засобу консультацій у своїй діяльності шляхом запрошення зовнішніх спостерігачів для забезпечення повноцінного висвітлення результатів взаємодії з громадськістю.

5. Для проведення діалогів органи влади та фасилітатори діалогу мають провести підготовку, розуміти контекст, бути гнучкими та адаптуватися до змін.

6. Проводити ретельну підготовку до проведення діалогу як представникам органу державної влади, залученого в процес, так і фасилітаторам.

7. Постійно підвищувати кваліфікацію та розвивати компетенції посадових осіб органів влади у розвитку навичок ведення ефективного діалогу.

Список використаних джерел

1. Ropers N. From Resolution to Transformation: The Role of Dialogue Projects. Berghof Research Center for Constructive Conflict Management. Edited version Aug 2004. First launch May 2020.
2. Грищенко І. М. Адміністрування: теоретико-методологічні підходи. *Сучасні аспекти науки: II-ий том колективної монографії* / за ред. Є. О. Романенка, І. В. Жукової. Розділ 1. Державне управління, самоврядування і державна служба. Київ; Братислава: ФОП КАНДИБА Т. П., 2020. 223 с. Авторські С. 7-20. <http://vadnd.org.ua/app/uploads/2020/10/Сучасні-аспекти-науки-2-том-09.10.2020.pdf>
3. Громадські організації у дискурсі демократизації суспільства: монографія / Мін-во освіти і науки, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; за науковою ред. В. П. Беха. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. 680 с.
4. Національні установи, які займаються захистом і заохоченням прав людини. Права людини в Україні інформаційний портал Харківської правозахисної групи. 2018. Виклад фактів №19. URL: <http://khp.org/index.php?id=1143730650>. (Дата звернення: 17.04.2023).

Терьошина Вікторія Вікторівна,
студентка I курсу за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ

АКТУАЛЬНІСТЬ ПОЛОЖЕНЬ ТЕОЛОГІЧНОЇ ТА ПАТРІАРХАЛЬНОЇ ТЕОРІЙ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

З давніх давен, людство намагалося пізнати світ, визначити своє місце у взаємодії з природою, суспільством та духовним життям, а потім об'єднати це в певну систему знань. Так сформувалися вчення, що видавали філософську думку як в контексті розвитку національної духовної культури так і намагалися відстоювати загальні людські цінності. У цьому процесі не була винятком й Україна. Думка тут розвивається у тісному контакті зі світовою філософською культурою. Головною її рисою є те, що вона формувалася на особливості українського національного характеру. А від цього залежать і певні акценти і світогляди мислителів. На відміну від європейської, в українській філософії була відсутня схильність до абстрактних схем мислення, натомість переважає схильність до моральних і етичних настанов і повчань. Розвиток української філософії яскраво демонструють літописи та твори церковно-богословського характеру.

Так з'явилися теорії державного управління, в тому числі ті, що описують саму державу і правила поведінки в ній, а також визначають основні положення взаємодії, ціннісних орієнтацій, правил поведінки всіх складових елементів держави. Ці теорії – це комплексне різностороннє бачення всіх процесів, які можуть відбуватися в державі, тому, ці теорії це мікс досліджень, що проведені різними науками (соціологією, політологією, державним управлінням, економічними науками, психологічними та теологічними науками тощо). Тому різні науки описують ці явища з різних точок зору.

Основним представником неісторичної теорії є Аристотель. Держава походить від патріархальної сім'ї в наслідок її розростання. Аристотель казав, що людина є політичною твариною, політичною істотою і виступає у відносини з іншими людьми для того, щоб вижити. Тобто держава з'являється як результат сімейних відносин і просто в певній мірі набуває збільшення. На

чолі держави є володар, який характеризує батька. Завдяки цьому як раз формуються такі сімейні відносини між людьми, які живуть на цьому полісі, іншими словами – території.

Представником теологічної теорії був Фома Аквінський. Ця теорія дає нам зрозуміти, що держава формується з основною метою – ідеєю, як загального, тобто суспільного блага для усіх. Держава також формується на ідеї того, що повинна стояти церква над державою і потрібно служити Богові, який встановлює державну владу на певній території.

Держава існує від природи і, очевидно, за своєю природою передре будь-якій людині. А оскільки людина у своїй ізольованості не є самодостатньою істотою, вона ставиться до держави, як частина до цілого. Аквінський казав: «Той, хто не може об'єднатися, або хто вважає себе самодостатньою істотою, ні в чому не потребує і не є частиною держави, є або твариною, або богом». За велінням природи люди прагнуть до єдності держави. Той, хто першим встановлює такий порядок, приносить найбільшу користь.

В умовах повномасштабної війни в Україні гостро постало питання справедливості, розподілу соціальних благ, чеснот. Головними з них є розсудливість, справедливість, поміркованість та мужність. Володіння цими чеснотами приносить блаженство, але не почуттям, а інтелектуальності або її способу пізнавальної діяльності. Вміння залишатися стійким, непохитним та справедливим важливо у наш час. Тому чесноти набувають ще більшого значення, вони і є тим, що залишає у нас віру та людяність.

Список використаних джерел

1. НУБіП України : Аналіз протидії російській агресії на знаннях теорії підкорення. URL: <https://nubip.edu.ua/node/108433>
2. Практикум з публічного управління та адміністрування : збірник навч. кейсів для професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» / авт. кол. Н. Алюшина, Ж. Кравченко, І. Грищенко, Н. Наулік, Я. Турунен, С. Хаджирадева (заг. ред.) та ін. Київ, Українська школа управління, 2022. 160 с.
3. Фома Аквінський та його теологічна теорія походження державної влади. URL : <https://osvita.ua/vnz/reports/teologia/12789/>

Петерчук Мар'яна Сергіївна,
студентка 4 курсу, спеціальність 281
«Публічне управління та адміністрування»
Національний університет біоресурсів і природокористування України

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Корупція гальмує еволюцію економічної та правової системи, унеможливаючи наближення України до провідних світових стандартів життя. Відсутність ефективних важелів боротьби з корупцією, поширення корупційних ризиків практично на всі сфери суспільного життя, лояльне ставлення частини громадян до цього явища призвели до того, що корупція на всіх рівнях влади паралізувала реформи, визначені владою як пріоритет. Ефективна протидія корупції неможлива без послідовних, спланованих та скоординованих дій, об'єднаних однією концепцією, оскільки системні явища вимагають системного підходу до їх подолання [1].

Одним із шляхів до зменшення корупційних ризиків є забезпечення публічності та прозорості місцевих бюджетів. Часто місцева влада на свій розсуд розміщує дані про те, як були використані податки громадян, скільки з цих коштів пішло на ремонтні роботи, адміністративні послуги, матеріально-технічне забезпечення, які кошти були взяті з державних дотацій та субвенцій, а які саме з місцевого бюджету тощо. Зазвичай, ці дані «сховані» на веб-сайтах органів влади для того, щоб приховати корупційні прояви. Це підвищує недовіру людей і не дозволяє якісно оцінити ефективність роботи публічних органів, реальну вартість та якість наданих послуг, що надаються за бюджетні кошти. Сприяння побудови прозорих інструментів реалізації антикорупційної політики дозволяють створити потужний механізм для збільшення результативності роботи органів влади та зменшення неправомірних вигод [2].

Вдосконалені інструменти протидії та запобігання корупції в органах публічної влади повинні не лише поєднувати вимоги ефективності та прозорості, а й мають бути здатними забезпечувати комунікацію з громадськістю. Разом з тим, у сучасних умовах, актуальним є залучення до антикорупційних моделей в публічному управлінні України міжнародного

досвіду. Наприклад, у Великій Британії велику роль грає суспільна думка, її відстежують, а гучні корупційні скандали та репутація, причетної до цього людини, може знищити кар'єру. А в Сінгапурі створюються умови, які мінімізують корупцію. До них відносяться: оплата праці публічних службовців згідно формулі, прив'язаній до середньої заробітної платні успішно працюючих в приватному секторі осіб; прокурор має право перевіряти будь-які банківські, акціонерні і розрахункові рахунки осіб, підозрюваних в порушенні Акту про запобігання корупції; велика суворість у справах про корупцію саме відносно високопоставлених урядовців для підтримки морального авторитету непідкупних політичних лідерів та усунення зайвих адміністративних бар'єрів для розвитку економіки [3].

Позитивним поштовхом у реалізації антикорупційної політики стало введення реформ, які пов'язані з інформаційно-комунікаційними технологіями. Це посприяло швидкому темпу трансформації та формування структури даних і процесів для їх реалізації у площині діджиталізації. Такі видозміни – це блискучий наслідок упровадження в царину публічного управління та адміністрування інноваційних стратегій розвитку України. Задля збільшення результативності механізму запобігання і протидії корупції й поліпшення взаємозв'язків у відносинах «громадянин-держава», у структурі Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) наприкінці 2020 р. було сформовано відділ цифрової трансформації та інноваційного розвитку. Власне, таким чином НАЗК здійснило фактичні кроки на шляху до становлення «сервісної» організації у концепції «сервісної держави» [4].

Отже, на місцевому рівні відкритість і повна прозорість використання бюджету сприятиме ефективному розподілу фінансів. Для якісної реалізації антикорупційної політики в органах публічної влади, доцільним буде детальніше розглянути сучасні антикорупційні практики зарубіжних країн. Тому що всі органи, на яких покладено протидіяти та запобігати корупції в Україні, є відносно новими й потребують удосконалення інструментів, якими користуються, або ж створення нових. Також важливим є розвиток законодавства у цій сфері та продовження використання вдалого українського досвіду реформ діджиталізації.

Список використаних джерел

1. Шардіна Г.О. Особливості, проблеми та перспективи здійснення антикорупційної політики в Україні на сучасному етапі. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. Серія: Державне управління. 2018. Т. 267. Вип. 255. С. 164-173.
2. Губа М., Линецький М. Публічність і прозорість місцевого бюджету як інструмент антикорупційної політики на рівні місцевого самоврядування. *Наукові перспективи (Naukovì perspektivi)*. 2022. № 1 (19). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1\(19\)-79-91](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1(19)-79-91)
3. Шмаль Л. Сінгапурська модель протидії корупції: досвід для України. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2015. № 2. С. 110 – 118.
4. Положення про Відділ цифрової трансформації та інноваційного розвитку : Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 23.10.2020 р. № 475/20.

СЕКЦІЯ 4. РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

Зоря Євгенія Анатоліївна,
*бакалавр 4 року навчання за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВОГО І БЕЗПЕЧНОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ МОЛОДІ

Сучасний стан здоров'я населення України характеризується вкрай високими показниками захворюваності та смертності, низьким рівнем тривалості життя, відсутністю можливості отримувати належну медичну допомогу. У той же час цінність здоров'я, розуміння важливості дотримання здорового способу життя входить до найбільш пріоритетних цінностей української молоді. Шкідливі звички: паління, вживання алкогольних напоїв, наркотичних речовин, негативно впливають на здоров'я молоді. Саме тому варто формувати у молоді культуру здорового і безпечного способу життя, культуру здоров'я.

Є різні суб'єкти для формування здорового і безпечного способу життя, серед яких органи влади, одним із основних завдань яких є розвиток мережі закладів для фізичної культури та спорту.

До таких спортивних закладів можемо віднести спортивні клуби – це заклади фізичної та спортивної культури, які забезпечують розвиток окремих напрямків фізичної та спортивної культури, здійснюють фізкультурно-оздоровчу та спортивну роботу, надають фізкультурно-спортивні послуги. Спортивні товариства діють на основі статуту і реєструються в установленому порядку. Засновниками спортивних товариств можуть бути фізичні та юридичні особи. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування забезпечують діяльність спортивних клубів організаційною, методичною та іншою допомогою. Фінансування спортивних клубів здійснюється за рахунок коштів засновників та інших джерел, не заборонених законодавством.

В Україні також провадять свою діяльність Центри олімпійської підготовки. Це заклади фізичного виховання і спорту, які забезпечують підготовку спортсменів національних олімпійських команд з видів спорту шляхом організації регулярних навчально-тренувальних зборів у спортивних спорудах, де створені умови для проживання, харчування спортсменів, відповідного медичного та наукового обслуговування, їх підготовки до відповідних змагань. Олімпійський підготовчий центр утворюється та діє згідно з положенням про Олімпійський підготовчий центр, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

Значну роль у формуванні здорового способу життя відіграють дитячо-юнацькі спортивні школи. Це позашкільні навчальні заклади спортивного профілю – фізкультурно-спортивні заклади, що забезпечують розвиток умінь учнів з визнаного в Україні виду спорту, створюють необхідні умови для гармонійного виховання, фізичного розвитку, виховання учнів та молоді, повноцінного оздоровлення, змістовного відпочинку і дозвілля дітей та підлітків, самореалізація, набуття навичок здорового способу життя, підготовка спортсменів до резервних видів спорту. Дитячо-юнацькі спортивні школи створюються та діють відповідно до положення про дитячо-юнацькі спортивні школи, затвердженого Кабінетом Міністрів України. Засновниками дитячо-юнацької спортивної школи можуть бути переважно: центральні органи виконавчої влади; місцеві державні адміністрації; фізкультурно-спортивні товариства, інші громадські організації, що займаються фізичною культурою і спортом; підприємства, установи, організації України та їх об'єднання; громадяни України. Організаційно-методичне забезпечення діяльності дитячо-юнацьких спортивних шкіл здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері фізичної культури і спорту [1].

Звісно, фізична культура в Україні є частиною загальної культури суспільства, яка спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичної, моральної волі та інтелектуальних здібностей людини для гармонійного формування її особистості. Практика показує, що фізична культура, яка складається з фізичного виховання, спорту та фізичного відпочинку, є важливим засобом підвищення соціальної активності людей, задоволення їх моральних, естетичних і творчих вимог, життєвих потреб у взаємному

спілкуванні та формуванні дружніх відносин між народами і зміцнення миру. Спорт як органічна частина фізичної культури є сферою діяльності людини, виявлення та рівномірного порівняння її досягнень у конкретних видах фізичних вправ та змаганнях. Водночас спорт є елементом міжнародної комунікації, дає можливість продемонструвати досягнення суспільства в цій сфері діяльності, підтримує формування гуманістичних цінностей і спортивний авторитет України [2].

Список використаних джерел

1. Олійник М. О. Теоретичні і методичні основи управління фізичною культурою і спортом в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з фізичного виховання і спорту : 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення / Микола Олександрович Олійник / Національний університет фізичного виховання і спорту України. Київ, 2000. 18 с.
2. Мазурашу Г. Г. Здоров'я – пріоритет державної політики. *Спортивно-розважальне видання «Супер!»*: спец. випуск, присв. пробл. сфери фіз. культури і спорту в Україні. Ч., 2019. 24 с.

Косивчук Христина Василівна,

*учениця Розтоківського ліцею Кутської селищної ради
Косівського району Івано-Франківської області*

КУЛЬТУРА ТА СПОРТ НА БЛАГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ТА МИРУ

Культура та спорт мають надзвичайно велике значення для розвитку України та визнання її у світі. Вони не тільки забезпечують людям розваги та відпочинок, але й відіграють важливу соціальну роль. Спорт може додатково формувати здоровий спосіб життя та підтримувати фізичну форму людини. Він також є засобом залучення уваги до соціальних проблем та полегшенням у їх вирішенні. Українські спортсмени завжди відзначалися високими досягненнями на міжнародній арені, що підвищувало престиж країни та сприяло її розвитку. Культура, у свою чергу, є фактором формування ідентичності та духовності народу. Вона дозволяє зберегти і передавати наступному поколінню національні традиції. Культурні події та проекти є дієвим засобом акцентування уваги до проблем, сприяють розвитку туризму

та економіки. Крім того, культура та спорт є результатом міжнародної співпраці та міжнародного діалогу. Участь у міжнародних культурних та спортивних заходах дозволяє зміцнювати дружні відносини між країнами, народами, розширювати кругозір та знайомитися з іншими культурними надбаннями народів.

Деякі спортсмени скаржаться на те, що під час війни не можуть виїхати за кордон і взяти участь у змаганнях через різні обмеження. Багато з них є військовозобов'язаними і служать у національній гвардії, службі безпеки чи прикордонних військах. Наприклад, Олександр Усик заявив, що буде захищати країну на спортивному фронті, тоді як Василь Ломаченко вирішив залишитися і захищати країну, ставши воїном ЗСУ. Кожен спортсмен має право вибирати, де він буде найбільш корисним. На жаль, деякі хлопці ще не зможуть виїхати за кордон, але ті, хто входить до першого складу збірної, все ж таки можуть виїжджати на тренування та змагання [1].

Для українського спорту сьогодні важлива єдність так само, як і для всього українського народу. Справжні українці розуміють, що нашим ворогом є росія. Тож ми повинні працювати разом, щоб досягти спільної перемоги. З перших днів війни спортивна спільнота об'єдналася і почала потужним фронтом працювати над тим, щоб витіснити російських та білоруських спортсменів зі світу спорту. Адже ми добре знаємо, що спорт повинен об'єднувати людей, але тим, хто вчинив такі агресивні злочини, не місце в олімпійській спільноті. Тих, хто порушив Хартію Організації Об'єднаних Націй, потрібно просто відлучити від спорту.

Особливо важливо, щоб діти мали можливість займатися спортом у такий складний період. У регіонах, де не відбуваються бойові дії, вже успішно функціонують дитячо-юнацькі спортивні школи. Для того, щоб діти могли займатися спортом, повинні бути відповідні умови. Необхідно проводити змагання, але відновлення спортивних заходів має бути затверджено військовою адміністрацією та місцевою владою. Матчі та змагання мають проходити без уболівальників, під наглядом військової адміністрації, які повинні забезпечити присутність ДСНС та медичних працівників. При цьому стадіони мають бути розташовані на відстані не менше 500 метрів від житлових будинків. Потрібно звернути особливу увагу на фізичний розвиток дітей, залучати їх до спорту, адже пізніше, після

закінчення війни, вони будуть представляти нашу державу на міжнародній арені.

Потрібно займатися спортом у безпечному середовищі. В Україні школи працюють лише при наявності укриття, це також стосується і тренувального процесу дитячого спорту. Під час повітряної тривоги всі учасники заходів повинні негайно прямувати у безпечне місце. Тренування та змагання можна відновити після закінчення тривоги, такі умови.

Останні 300 років культура була нашим першим фронтом, але зараз вона стає ще більш важливою. У часи повномасштабної війни культура стає іншим фронтом, і це відчуває кожен з нас. Наш північний сусід проводить агресивну політику, зосереджуючись на культурній сфері. Міністерства культури та культурної спільноти України стикаються з викликами під час цієї війни, як і кожен українець. У першу чергу, це пов'язано з тим, що мистецька та культурна діяльність стає неможливою в умовах війни. Однак, завдяки наполегливості, неймовірній працездатності справжніх митців вона відновлюється. Також, у складних умовах війни, відео, фото, меми та інші творчі елементи у соціальних мережах можуть надихати, додавати сили та розуміння того, за що ми воюємо. Це допомагає всім людям зберегти духовність та єдність у складний час.

Після виступу на Євробаченні український реп-гурт «Kalush Orchestra» закликав до порятунку Маріуполя та підприємства «Азовсталь», де зосередилися українські військові та цивільне населення. Саме завдяки неймовірній стійкості наших захисників «Азовсталі» та їхнім світлинам, зробленим під час невеличких перерв між масованими обстрілами, всей світ побачив красу душі наших воїнів та їхній талант побачити красу посеред аду! Красу любові до рідної землі. Ці світлини, постійні повідомлення про ситуацію в Маріуполі та інші складові, що демонструють неймовірну любов українців до всього, що їх оточує, звернення реп-гурту «Kalush Orchestra» до світу з метою підтримки, забезпечили гарний відгук розуміння війни в Україні у багатьох куточках світу. Після набору голосів професійного журі та конкурсу глядачів наша країна отримала 631 бал, що дозволило випередити Британію з 466 балами та Іспанію, яка зібрала 459 балів. [2] Ця подія стала великим культурним проривом, українська музика вже вкотре вразила світ та підкорила Європу.

Цифрова трансформація в галузі культури вимагає особливих зусиль, оскільки вона потребує розвитку цифрових навичок працівників і надання їм необхідного обладнання: від планшетів і ноутбуків у музеях і бібліотеках до 3D-сканерів, якісної фототехніки та інших засобів для оцифрування всіх об'єктів, які є частиною нашої культурної спадщини. Важливо те, що наша культурна спільнота базується на збереженні і передачі історичної пам'яті наступному поколінню. Протягом 300 років ми стикалися з численними викликами, спрямованими на порушення нашої історичної пам'яті, що перейшла від покоління до покоління.

Масштабне вторгнення російських військ на територію України стало каталізатором багатьох культурних процесів. Наслідком цієї трагедії стало зростання цікавості до історії нашої країни, масовий «перехід на українську мову» та докорінна зміна ставлення до української ідентичності. З попелу війни виринуло й мистецтво, яке стало виразником духу нашого народу. Існує безліч прикладів, які доводять це, від пісні Тараса Боровка про байрактар до нового хіта «Червона калина» від гурту «Бумбокс». Письменники, музиканти, режисери, дизайнери, скульптори, художники та ілюстратори шукають натхнення в образах сучасних героїв, бійців ЗСУ та територіальної оборони, відбивають у своїх творах силу і мужність народу, його любов до рідної землі, віру в перемогу та пекучий біль трагедії, який обпікає нашу землю. Ми віримо, що настане день перемоги, коли війна мине, і знайдуться засоби на реконструкцію нашого життя. Тоді культура стане ще потужнішою, різноманітнішою і більш динамічною. Українські таланти продовжуватимуть надихати світ своїми творами, а ми будемо насолоджуватися їхніми творіннями та писати нашу культурну спадщину. Таким чином, культура та спорт можуть стати ключовими факторами у розвитку України та світу в цілому [3].

Питання української ідентичності стали особливо актуальними внаслідок масштабної агресії російських військ, які вторглися на територію України з метою знищення нашої країни. Українська ідентичність є однією з головних цінностей, за які йде війна, проте окупаційні війська намагаються знищити її на тимчасово зайнятих територіях. У той же час мільйони українців усвідомли, що означає бути українцем. Після завершення війни національна ідентичність українців буде ще більш вираженою. Культурні

діячі знайдуть нові джерела натхнення в етнічних та історичних мотивах для своєї творчості. Перемога сприятиме переосмисленню форми українця у нашій свідомості. Ми будемо бачити себе як сильних та сміливих людей, готових взяти зброю в руки, щоб захистити свою свободу та державу і навіть віддати за це життя. Відтепер, після війни, культура стане багатшою і різноманітнішою у своїх жанрах та напрямках, а для цього вже є всі передумови. Ми не можемо повністю уникнути впливу російської культури, а цього і не потрібно. Але необхідно зменшити її негативний вплив, який сформував комплекс меншовартості серед українців, та засудити використання спільного історичного досвіду для досягнення імперських цілей.

Необхідно створити невидиму культурну стіну, яка могла б донести до всіх, наскільки наше мистецтво унікальне та глибоке. Необхідно активно збільшити наш культурний фонд, щоб ніхто й ніколи не міг звинувати нас у тому, що «ви такі самі, як і ми» або «ви не маєте своєї власної історії». Ця стіна повинна стати кордоном, що захищає нашу культурну ідентичність від зовнішніх впливів [4].

Українські митці єдиним фронтом представляють нашу країну на світовій арені, формуючи її новий бренд та демонструючи українські духовні та культурні цінності. Завдяки їхнім зусиллям, імідж України відходитиме від країни, яка потребує допомоги, та стане краєм сміливих і талановитих людей, які знають свої корені й цінують свою культурну спадщину.

Мистецтво завжди було зброєю, особливо під час війни. Тому українські митці озброїлися пензлем, словом, музичними інструментами, щоб не тільки захищати, але і поширити українську культуру. Нині творчі люди України продовжують стояти на мистецькому фронті, щоб прославити, підтримати українську культуру та наблизити перемогу над ворогом.

Список використаних джерел

1. Литвин О. В. Актуальні проблеми фізичної культури і спорту в сучасному суспільстві: зб. наук. пр. III Всеукр. науково-практ. конф., м. Харків, 27-28 жовтня 2023 року. 50 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/33472> (дата звернення: 12.10.2023).
2. Мар'єнко М., Сухих А. Організація розвитку культури та спорту під час воєнного стану. *Український освітній часопис*, № 2, 31–37. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-2-31-37> (дата звернення: 12.10.2023).

3. Платонов В. М. Сучасна система спортивного тренування. Київ: Перша друкарня, 2020. 704 с.
4. Шопіна М. О., Якунін Я. Ю. Культура в умовах військового стану. *Мультидисциплінарні наукові дослідження, інновації та результати*: матеріали XIII міжнародної науково-практичної конференції, м. Прага, 5-8 квіт. 2022 р. С. 511–513. URL: <https://doi.org/10.46299/ISG.2022.1.13> (дата звернення: 12.10.2022).

Материкіна А. В.,

*магістр I року навчання за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ*

ФОРМУВАННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ ЯК ОСНОВА ЦІЛІСНОСТІ ТА СТАБІЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

Ми захоплюємося старовиною, але живемо сучасністю, тому я підтримую слова видатного українського вченого Миколи Амосова, який сказав: «Історія-наші корені. Без них не можливе життя сьогодні й в майбутньому».

Адже дійсно, державна служба, яка забезпечує втілення у життя рішення державної влади, цілісність держави як інституту, якісну реалізацію конституційних гарантій прав, свобод і інтересів громадян шляхом стабільного і безперервного надання їм різноманітних публічних послуг, належить особлива роль у побудові сучасної Української держави європейського типу. Для дослідження сутності сучасної державної служби, окремі аспекти її теперішнього стану є можливим тільки вивчивши історію її становлення, враховуючи надбання попередніх років, орієнтуючись на зародки, процес формування та розвитку української державної служби. Існування держави без державної служби та публічного управління неможливе.

Як відомо, державна служба як спеціалізована сфера діяльності державних службовців виникає разом з державою як її органічна складова. Але серед дослідників формування вітчизняної державної служби немає єдиної точки зору стосовно етапів, які вона пройшла в процесі свого становлення. Насамперед, це обумовлено різним підходом до етапів державотворення України. Очевидно, що державна служба не може

розглядатися окремо від етапів становлення та розвитку держави. На мій погляд, у своєму розвитку державна служба у тому вигляді, який вона має в теперішні часи, пройшла чотири етапи, а саме: I етап – часи від виникнення Київської Русі до повного її роздроблення та перебування під владою Литви і Польщі (включаючи історичний період існування Галицько-Волинської держави). Період існування ранньої Київської Русі до XII століття слід вважати першим етапом виникнення державної служби. Така служба представляє собою лише паростки державної служби в її сучасному розумінні. II етап – період існування Козацької держави – Запорізької Січі. Оскільки Запорізька Січ представляла собою повноцінну державу із всіма притаманними їй ознаками, то і державна служба в ці часи характеризується більшою сталістю, чіткістю повноважень та функцій державних службовців, ієрархічністю посад, підпорядкованістю підлеглих не на основі особистої залежності, а в силу займаної посади. Саме в цей час державна служба стала інструментом ефективного управління державою, а державні службовці у вигляді козацької старшини, гетьмана, впроваджували інтереси держави через відповідні козацькі державні органи на чітко визначених посадах. III етап охоплює період, коли Україна перебувала в складі Радянського Союзу. В цей період, попри офіційне невизнання державної служби як спеціального виду трудової діяльності, стирання різниці між працівниками та державними службовцями, відсутності будь-якої концепції державної служби, державна служба все ж існувала і в радянській Україні. IV (сучасний) етап – визначається з моменту здобуття Україною незалежності по даний час.

Але якщо зазирнуть в минуле та розглянуть питання формування та розвитку публічного управління, то можна сказати, що воно було б неможливе, без його суб'єктів. Тому від самого початку існування українська народна республіка була парламентською республікою, що сповідувала принцип децентралізації влади та стояла на демократичних засадах розбудови держави. Через постійну боротьбу, що точилася між представниками різних партій та політичних сил, простежити фактичні функції того чи іншого владного органу не завжди є можливим. Доказом того, що системою правління УНР періоду 3 березня 1917 – 29 квітня 1918 рр. була саме парламентська поліархія є те, що саме Центральна Рада визнавалась головним владним органом, а Генеральний Секретаріат був їй підзвітний.

Більш-менш чітко форму правління та владні інститути було окреслено у Конституції 1918 року. У конструюванні державних структур Конституція чітко проводить принцип розподілу влади. Всенародні збори було визнано носієм верховної влади в УНР. Їм мала належати вища законодавча влада в країні, право формувати органи виконавчої та судової влади. Збори мали обирати загальним, рівним, прямим, таємним, пропорційним голосуванням у розрахунку: один депутат на 100 тисяч осіб. Згідно зі ст. 24 Конституції, вища виконавча влада в країні належала Раді Народних Міністрів, що формувалася головою парламенту. Уся Рада в цілому та кожен міністр окремо несли політичну відповідальність перед Всенародними Зборами. Отож, Конституція передбачала формування парламентом підзвітної виконавчої влади та достатньо чіткого розподілу повноважень між гілками влади. Усі ці риси характерні саме для парламентської республіки (за винятком суміщення головою парламенту посад голови уряду і глави держави – це було зроблено спеціально для вшанування ролі М. Грушевського).

Найвищим судовим органом призначили Генеральний суд УНР, який був також найвищою касаційною інстанцією для всіх судів держави.

Місцевими органами влади стали виборні ради й управи громад, волостей і земель.

Враховуючи зазначене вище, можна сказати, що всі етапи, які пройшло публічне управління, є безспірно важливими, але на мою думку, саме I етап є найбільш вагомий, так як механізм його формування та розвиток в минулому стане відбитком сьогодення в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Публічне управління розвитком регіонів у процесі побудови сервісно-орієнтованої держави: теорія, методологія та практика : монографія / [авт. кол. викладачів, докторантів-виконавців НДР каф. регіон. упр., місц. самоврядування та упр. містом Нац. акад. держ. упр. при Президентові України] ; за заг. ред. О. І. Васильєвої. Київ : НАДУ, 2018. 304 с.
2. Управлінські інновації: соціально-економічний аспект : монографія / авт. кол. : В. С. Куйбіда, О. М. Петроє, Л. І. Федулова, І. М. Грищенко [та ін.] ; за ред. В. С. Куйбіди, О. М. Петроє. Київ : НАДУ, 2019. 304 с.
3. Public and municipal administration: theory, methodology, practice : Collective monograph. Riga : Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2020. 324 p. Грищенко І.М.,

Горбата Л. П. Пріоритетні напрями та шляхи забезпечення інформаційної відкритості в органах публічної влади. С. 20–40. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-46-4.02>

Муха Анна Андріївна,
*здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, 4 курс,
спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»,
НУБІП України*

ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДІ

Сфера культурного розвитку молоді є важливим напрямком державної політики, оскільки забезпечує зміцнення духовних, моральних цінностей у молодого покоління, що є важливою передумовою для створення гармонійного та цивілізованого суспільства.

Вирізняють декілька груп інструментів формування та реалізації державної політики у сфері культурного розвитку молоді. По-перше, до основних інструментів можна віднести законодавчу базу, що стосується культурної сфери. Україна має чимало законів та програм, що спрямовані на підвищення рівня культурного розвитку молоді, зокрема, закони України «Про культуру» [1], «Про молодь» [2], «Про освіту» [3] та інші. Законодавча база регулює діяльність у галузі культури, встановлює порядок фінансування та державну підтримку культурних ініціатив.

По-друге, державна підтримка культурних заходів та проектів. Державні програми, конкурси та гранти допомагають реалізовувати проекти у сфері культури, що сприяє розвитку творчого потенціалу молоді. Наприклад, програма «Культура», «Культурні ініціативи» та інші.

По-третє, важливим інструментом є міжнародне співробітництво у галузі культури. Участь у міжнародних проектах, програмах обміну молоді та культурних ініціатив допомагає молоді поглиблювати свої знання та вміння у сфері культури, а також розвивати міжкультурні зв'язки.

По-четверте, важливим інструментом є залучення громадськості до культурної діяльності молоді. Організація різноманітних заходів, конкурсів, фестивалів, театральних вистав та інших культурних подій залучає

громадськість до активної участі в культурному житті молоді. Це сприяє популяризації культури, формуванню інтересу до мистецтва та підвищенню рівня культурної свідомості у суспільстві.

По-п'яте, інструментом формування культурного розвитку молоді є використання сучасних технологій. Створення та підтримка онлайн-культурної платформи, веб-сайтів та мобільних додатків, що сприяють доступності культурних ресурсів для молоді, є важливим напрямком діяльності держави.

Шостим важливим інструментом формування та реалізації державної політики у сфері культурного розвитку молоді є створення сприятливих умов для розвитку культурної індустрії. Наприклад, створення і підтримка культурних центрів, музеїв, бібліотек, театрів, кінотеатрів та інших культурних закладів сприяє створенню робочих місць та залученню інвестицій у культурну сферу.

Окрім цього, для реалізації державної політики у сфері культурного розвитку молоді важливо проводити наукові дослідження та моніторинг культурних потреб молоді, що дозволить визначити пріоритетні напрямки роботи держави в цій сфері та підтримати розвиток культурних ініціатив, які відповідають потребам молоді.

Нарешті, не менш важливим є забезпечення доступності культурних ресурсів для всіх верств населення, зокрема молоді з вразливих груп. Це можна здійснити за допомогою зменшення вартості культурних заходів, проведення їх у безкоштовній формі, розробки спеціальних програм та проектів для молоді з вразливих груп, зокрема молоді з обмеженими можливостями.

Отже, інструменти формування та реалізації державної політики у сфері культурного розвитку молоді включають законодавчу базу, державну підтримку культурних заходів та проектів, міжнародне співробітництво, залучення громадськості до культурної діяльності молоді та використання сучасних технологій, створення сприятливих умов для розвитку культурної індустрії, проведення наукових досліджень та моніторинг культурних потреб молоді, забезпечення доступності культурних ресурсів для всіх верств населення. Ці інструменти є важливими для забезпечення культурного розвитку молоді та формування її духовних, моральних та естетичних

цінностей, що є важливим для створення гармонійного та цивілізованого суспільства.

Список використаних джерел

1. Про культуру : Закон України від 31 березня 2011 року. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2011, № 24, ст.168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> (дата звернення: 28.04.2023).
2. Проект Закону України від 10.12.2015 № 3621. Одержаний Верховною Радою України. «Про молодь». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH2SL00A> (дата звернення: 28.04.2023).
3. Про освіту : Закон України № 2145-VIII від 05.09.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 28.04.2023).
4. Грищенко І. Програма діяльності Кабінету Міністрів України в аспекті консолідації та розвитку української нації. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*. 2020. Вип. 1. С. 33–40. DOI 10.36.030/2664-3618-2020-1-33-40 URL : <http://zbirnyk-nadu.academy.gov.ua/article/view/208994/209142>

СЕКЦІЯ 5.
**РОЗБУДОВА СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ
ДЛЯ КОМФОРТНОГО ЖИТТЯ ГРОМАДЯН**

Гербут Вікторія Вікторівна,
*магістр 2 року навчання за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування», НУБіП України*

**ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ НА
РІВНІ ДЕРЖАВИ, РЕГІОНІВ ТА ГРОМАД**

Нині в Україні відбувається складний процес переходу від тоталітарного управління до формування суспільства на основі демократичних засад. У зв'язку із цим наша держава вступила в період реформування правової, політичної та економічної систем, метою якого є вдосконалення діяльності органів влади, а також зміцнення демократичних принципів її здійснення.

Розвиток демократії в Україні гальмується ускладненням соціально-економічних та політичних проблем перехідного періоду. У цьому процесі важливого значення набувають питання формування громадянського суспільства, а також вплив держави на його становлення. Саме громадянське суспільство є рівнем, на якому має відбуватись зміцнення демократії, поряд з ідеологією, інституціями влади та культурою. Крім того, людина є невід'ємною частиною суспільства, бо вона живе в ньому, ставить перед собою цілі і життєві задачі й прагне їх реалізувати, перебуває у пошуку сенсу життя і свого призначення у своїй же діяльності. Таким чином, становище людини залежить від суспільства, в якому вона живе, і, навпаки, суспільство є віддзеркаленням внутрішнього світу його членів.

Громадянське суспільство - це мрія багатьох українських поколінь. Було б дуже гарно колись прокинутись вранці і усвідомити, що українській народ став обізнаним і бачить реальність такою як вона є. Влада теж змінилась. Можновладці працюють не за ради себе, а за ради народу і Держави. Кожен державний службовець від самої низької ланки до президента, виконує свої обов'язки чесно. Держава - добрий арбітр, неупереджено

слідкує за виконанням законів, Конституції. Кожен крок, кожне управлінське рішення - це добровільна згода між Державою і народом, публічні слухання головних законів - звичайна справа. Можемо зазначити, що відносини між суспільством і державою врешті решт стали реально партнерськими. Один із пріоритетів для України - це є створення сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства.

Стратегічними цілями державної політики мають бути:

1. розширення можливостей для підвищення політичної активності та самореалізації громадян задля здійснення суспільних ініціатив;
2. подолання аномії, формування в суспільстві атмосфери довіри між громадянами, між громадянами та державою, утвердження авторитету влади;
3. розвиток усіх рівнів місцевого самоврядування;
4. дотримання балансу суспільних інтересів у діяльності органів влади та в інституціях, що справляють вплив на державну політику;
5. убезпечення громадянина від будь-якого тиску на нього, надання йому повного правового захисту;
6. вдосконалення законодавчого врегулювання сфери громадянської активності;
7. подолання дефіцитів фінансової, інформаційної, організаційної підтримки громадянського суспільства, зобов'язуючи до відповідних дій органи влади та заохочуючи вітчизняний бізнес;
8. розвиток інституціональних механізмів забезпечення участі громадськості у виробленні, ухваленні та реалізації політико-управлінських рішень, популяризація відповідних складників діяльності органів влади;
9. розвиток інститутів, що забезпечують стабільний соціальний діалог між владою та різними суспільними групами;
10. заохочення нових і вдосконалення наявних форм самоорганізації громадян для вирішення питань з організації та облаштування свого життя.

Правові засади державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства закладені у Конституції України, законах України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», «Про місцеве самоврядування в Україні», а також законах України, що визначають правовий статус та засади діяльності інститутів громадянського суспільства, а саме у законах України «Про громадські об'єднання», «Про благодійну діяльність та благодійні

організації», «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності», «Про свободу совісті та релігійні організації», «Про професійних творчих працівників та творчі спілки», «Про органи самоорганізації населення», Указом Президента України «Про Національну Стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки».

Затверджена Стратегія включає такі напрями:

1) забезпечення ефективних процедур громадської участі у формуванні та реалізації державної політики на національному та регіональному рівнях, вирішенні питань місцевого значення;

2) створення сприятливих умов для формування та інституційного розвитку інститутів громадянського суспільства;

3) стимулювання участі інститутів громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку України;

4) створення сприятливих умов для міжсекторальної співпраці.

Основними стратегічними завданнями розвитку громадянського суспільства в Україні є:

1) активізувати роботу зі створення сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства на регіональному та місцевому рівнях;

2) забезпечити належну роботу регіональних координаційних рад з питань сприяння розвитку громадянського суспільства із залученням до їх складу представників відповідних місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, а також на паритетних засадах - представників інститутів громадянського суспільства, міжнародних організацій, наукових установ, експертів;

3) розробити за участю представників регіональних координаційних рад сприяння розвитку громадянського суспільства, інститутів громадянського суспільства, міжнародних організацій, наукових установ, експертів, органів місцевого самоврядування, територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади регіональні цільові програми сприяння розвитку громадянського суспільства, ужити заходів для їх затвердження в установленому порядку та забезпечити розроблення і затвердження планів заходів з їх реалізації.

Розвинуте громадянське суспільство є невід'ємним атрибутом сучасної демократії. Тому наближення України до грона цивілізованих держав світу та її євроінтеграційний поступ нерозривно пов'язані з формуванням потужних інститутів громадянського суспільства, здатних чинити ефективний вплив на діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Для формування громадянського суспільства потрібна система, яка буде здатна вирішити цю складну задачу. На державному рівні доцільно створити структуру, завдяки якій крок за кроком буде народжуватися нове українське громадянське суспільство. Розглянемо систему формування громадянського суспільства в Україні на вищому рівні управління.

Створити *Національну агенцію формування громадянського суспільства* (НАФГС) при президентові України. Запропонований інститут прийме участь в розробленні Державної програми формування громадянського суспільства (ДПФГС). Програма матиме етапи і гнучкій план дій, який буде постійно коригуватись в залежності від результатів попередніх етапів і можливих змін. Ця структура має створити Державну програму формування громадянського суспільства, яка залучить до дії міністерства України (Міністерство інформаційної політики України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство культури України, Міністерство молоді і спорту України), релігійні організації усіх конфесій, громадські організації, місцеві органи влади, органи місцевого самоврядування, тощо. За задумом, втілення у життя програми починається з дитинства, у загальноосвітній школі та вищих навчальних закладах, та продовжуватиметься все життя.

Запропонуємо декілька заходів з плану дій:

- розробити рекламні компанії, з популяризації петиційних сервісів;
- створити інформаційне бюро, яке звертатиме громадську увагу на перемоги у розвитку громадянського суспільства;
- створити низку виховних програм для молоді на телебаченні;
- ввести у програму старших класів загальноосвітньої школи спеціалізовані курси, де школярам розповідатимуть як важливо для них самих, для їх родин, для держави бути відповідальним громадянином, який має свою власну думку з приводу всього, що коїться у суспільстві;

– розробити державне замовлення на створення повнометражних фільмів для прокату в кінотеатрах з тематики формування громадянського суспільства.

Державна програма формування громадянського суспільства – світоглядний процес. Тому релігійні організації усіх конфесій повинні бути залучені обов’язково. На сьогодні, наш народ вертається у лоно церков, тому треба використати цей ресурс задля досягнення світлої мети - створення відповідального суспільства.

Цю важливу задачу неможливо вирішити без підтримки територіальних громад, політичних партій, громадських організацій, органів місцевого самоврядування, місцевих органів державної влади, релігійних організацій усіх конфесій. Потрібна консолідація усього суспільства і влади, як державної так і місцевої, для того щоб рушити з мертвої точки процес формування громадянського суспільства.

Громадянська позиція повинна стати модною серед молоді. Не мати власної думки з приводу важливих подій у Державі повинно викликати осуд. Робота з громадськими організаціями і територіальними громадами важлива справа. Для налагодження зв’язків з такими організаціями залучимо місцеві органи самоврядування. Саме на цьому рівні будуть проходити найважливіший процеси у формуванні суспільства. Швидкість прийняття рішень тут повинна бути найбільшою. Місцеві органи влади і самоврядування найближчі до народу і тому добра взаємодія на цьому рівні принесе надзвичайні зміни у свідомості як народу так і можновладців.

У зв’язку із зростаючою роллю громадських організацій як інститутів громадянського суспільства, вважаємо, за необхідне внести наступні зміни на законодавчому рівні:

1. Першочергово, виходячи з досвіду країн європейської демократії необхідно на рівні законодавства України надати можливість створення іноземцями професійних спілок. Здійснити це можна за допомогою внесення змін до Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», а саме передбачити можливість створення професійних спілок іноземцями на рівні з громадянами України.

2. Внесення змін до Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» в контексті спрощення порядку заснування та реєстрації іноземної благодійної організації.

3. Вважаємо за доцільне, прийняття одного уніфікованого Закону України «Про неурядові громадські організації», який би врегулював правовий статус і діяльність національних та іноземних громадських організацій та їх різновидів: благодійних організацій, дитячих і молодіжних громадських організацій, релігійних організацій, професійних спілок, асоціацій.

4. Після завершення війни в Україні, необхідними будуть зміни до Конституції України. Так, згідно статті 36 Конституції України закріплює право на свободу об'єднання в громадські організації лише за громадянами України. Натомість частиною першою статті 7 Закону України «Про громадські об'єднання» визначено, що «засновниками громадської організації можуть бути як громадяни України, так іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах». Таку невідповідність між положеннями норм Основного закону й статті 7 Закону України «Про громадські об'єднання» слід виправити відповідними змінами до Конституції України. Удосконалити структурно текст Конституції України можна двома способами. Перший спосіб передбачає зміну Конституції України шляхом викладення її норм у новій редакції, де розділ перший мав би стосуватися питань конституційного ладу, другий – статусу людини і громадянина, а третій – питанням громадянського суспільства та засад його функціонування з органами публічної влади. Другий спосіб передбачає доповнення Конституції України окремим розділом III-1 Громадянське суспільство, в якому повинні бути закріплені норми, які б визначали поняття громадянського суспільства, суб'єктів громадянського суспільства, закріплювали б принципи взаємодії між інститутами громадянського суспільства та органами публічної влади, обов'язків громадський контроль за діяльністю органів публічної влади та неможливість держави втручатися у діяльність інститутів громадянського суспільства не інакше як у виняткових випадках, які визначені законом.

Список використаних джерел:

1. Доповідь ООН про індекс глобального розвитку. URL: <https://www.dsnews.ua/ukr/world/oon-iz-za-koronavirusa-vpervye-za-30-let-predrekla-otritsatelnyy-21052020094300>

2. Що значить відкритість влади? URL: <https://konstantinus.com/articles/shho-znachit-vidkritist-vladi/>
3. Gryshchenko, Iryna M., Denysova, Alina V., Ovsiannikova, Olga O., Buha, Hanna S., Kiselyova, Elena I. (2021). Means for control over the activities of public authorities by Civic Democratic Institutions: the conceptual framework analysis. *Cuestiones Politicas*, 39(69), 796-813. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3969.49>

Жук Матвій Ігорович,

студент 1 курсу спеціальності «Менеджмент»

ВСП «Київський фаховий коледж міського господарства Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського»

ТРАНСПОРТНА ГАЛУЗЬ ТА ІНФРАСТРУКТУРНА ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ

За умов сьогодення Україна переживає складні часи, пов'язані з збройною агресією російської федерації (рф) на території нашої держави. Всі галузі вітчизняної економіки, так чи інакше, потерпають від розвитку вказаних подій. Російська агресія змінила ключову для країни галузь – транспортну. Зокрема, транспортний комплекс України евакуював мільйони громадян та підтримує вітчизняну економіку під час повномасштабної війни. Зазначимо, що повномасштабна війна рф проти України підкреслила надзвичайну важливість транспортного комплексу для нашої економіки та суспільства. З початком вторгнення загарбників на українську землю повністю припинилось повітряне сполучення зі світом, а також були заблоковані морські порти. Тому вся важка робота лягла на плечі залізничників та автомобілістів, які з перших днів війни допомогли мільйонам українців виїхати до сусідніх країн чи у більш безпечні регіони України, врятувавши тим самим багатьом з них життя.

Залізниця та автомобільний транспорт, часто під обстрілами, розгорнули поставки зброї та усього необхідного Збройним силам України, що допомогло вистояти у найбільш складні періоди війни. Транспорт продовжив доставляти продукти харчування, гуманітарну допомогу, будівельні матеріали для відбудови зруйнованого варварами та багато чого іншого і, тим самим, дав необхідний кровообіг національній економіці.

Україна змогла зберегти свій зв'язок зі світом. Зазначимо, що такому результату сприяло те, що Україна включена до Транс'європейської опорної транспортної мережі (TEN-T) і стала важливим учасником розбудови стратегічного транспортного коридору у сполученні Європа – Азія. Рішення Європейської Комісії означає, що Україна включена до Транс'європейської опорної транспортної мережі і стає важливим учасником розбудови транспортного коридору у сполученні Європа – Азія. Історичну значущість цього неможливо переоцінити. Українська транспортна мережа вперше стає частиною стратегічних транспортно-логістичних коридорів Євросоюзу. Це найважливіший крок на шляху інфраструктурної євроінтеграції України, який свідчить, що українська інфраструктура модернізується, поступово набуває європейської якості та розглядається Європейською Комісією як невід'ємна складова транспортно-логістичної системи ЄС.

Вказане рішення Єврокомісії є великим успіхом і водночас серйозним викликом для Української держави. Адже основна транспортна мережа TEN-T має пріоритет щодо фінансування та модернізації. Це означає, що в майбутньому Україна також зможе претендувати на допомогу ЄС у питанні розбудови своєї частини Транс'європейської транспортної мережі. Однак, ще до цього європейським партнерам потрібно буде продемонструвати, що українська транспортно-логістична система розвивається у гармонійному поєднанні з європейською системою. Успішна реалізація проектів GO-Highway та Via Carpatia, подальше розширення залізничного та авіаційного сполучення з країнами ЄС, розвиток мультимодальних перевезень і запровадження європейських стандартів у сфері транспорту через імплементацію Угоди про асоціацію дадуть потужний імпульс національній економіці й абсолютно нову якість транспортних послуг для українців, зроблять інфраструктуру України єдиним цілим з інфраструктурою Європейського Союзу.

27 липня 2022 р. Єврокомісія схвалила законодавчу пропозицію щодо перегляду карт Транс'європейської транспортної мережі (TEN-T). Рішення ЄК враховує потреби реагування на російську збройну агресію проти України та необхідності у розвитку нових шляхів сполученості між Україною та ЄС для сприяння переміщення товарів і допомоги та поїздок громадян. Водночас, це є важливим кроком у процесі інтеграції України в ЄС після набуття нашою державою статусу кандидата на членство. Переглянуті карти TEN-T

сприятимуть зміцненню транспортній комунікації України з ЄС, забезпеченню високоякісного мультимодального транспортного сполучення та безперебійного, стійкого й ефективного транспортування між Україною та ЄС, що відіграє ключову роль у гарантуванні та забезпеченні безперервного експорту продукції з України до держав-членів ЄС та третіх країн, передусім сільськогосподарської, та, з цією метою, також сприятиме реалізації цілей ініціативи «Шляхи солідарності», покликаний сприяти для агропродовольчого експорту з України до ЄС та доставкам гуманітарної допомоги для України. Оновлення карт TEN-T шляхом розширення на шляхи сполучення в Україні стало наступним кроком після укладення Меморандуму про взаєморозуміння між Україною та ЄС про поширення індикативних мап TEN-T в Україні, підписного 29.06.2022, м. Ліон, та результатом солідарної взаємодії української сторони, ЄК, держав-членів ЄС, Французького та Чеського головувань в Раді ЄС та Європарламенту. Відтепер низку дорожньо-залізничних шляхів сполучення, які охоплюють усю територію України від наших західних кордонів до узбережжя Чорного та Азовського морів включено до чотирьох з дев'яти основних європейських транспортних коридорів.

У підсумку зазначимо, що розвиток транспортної системи відбуватиметься в два етапи: до 2030 р. має бути завершено побудову «ключової» мережі та до 2050 р. – «загальної» мережі. Україна увійшла до TEN-T у 2017 р. Відповідно до Індикативного Інвестиційного Плану Європейської Комісії розвитку TEN-T коридорів, до 2030 р. в Україні планується реалізувати проекти на загальну суму 4,45 млрд євро. Це найбільший показник серед всіх держав «Східного партнерства» ЄС.

Список використаних джерел

1. Інформаційна довідка Європейського інформаційно-дослідницького центру URL: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29013.pdf>
2. Оперативні матеріали Міністерства закордонних справ України.
3. Омельян В. Україна включена до Транс'європейської опорної транспортної мережі. URL: <https://mtu.gov.ua/news/30386.html>
4. Як вітчизняний транспорт допоміг вижити українській економіці та її громадянам під час війни. Офіційний сайт УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/economics/transport/yak-vitchiznyaniy-transport-dopomig-vizhiti-ukrajinskiy-ekonomici-ta-jiji-gromadyanam-pid-chas-viyni-12105600.html>

Кобилянська Олена Василівна,

магістр 2 року навчання за спеціальністю

«Публічне управління та адміністрування»,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Цифрова трансформація – це впровадження сучасних технологій у бізнес-процеси підприємства. Цей підхід передбачає не лише встановлення сучасного обладнання або програмного забезпечення, але і фундаментальні зміни в підходах до управління, корпоративної культури, зовнішніх комунікаціях. Як наслідок підвищуються продуктивність кожного співробітника і рівень задоволеності клієнтів, а компанія здобуває репутацію прогресивної і сучасної організації.

Для забезпечення реалізації державної політики цифрового розвитку в Україні, впровадження цифрових технологій у сфері державної служби у 2020 році у міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади введено посаду заступника керівника відповідного органу з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації та створено структурний підрозділ, діяльність якого побудована відповідно до засад реалізації органами виконавчої влади принципів державної політики цифрового розвитку [1].

Публічне адміністрування у сфері цифрової трансформації є регламентованою законами та іншими нормативно-правовими актами діяльністю суб'єктів публічного адміністрування, якої спрямовано на здійснення законів та інших нормативно-правових актів у сфері цифрової трансформації шляхом прийняття адміністративних рішень, надання встановлених законами адміністративних послуг. До основних проявів цифрової трансформації віднесено: а) цифровізацію; б) розвиток цифрової економіки, цифрових інновацій та технологій; в) впровадження електронного урядування та електронної демократії; г) впровадження електронного документообігу та вироблення національних електронних інформаційних ресурсів, використання принципу інтероперабельності тощо [2, с.3-4].

Для успішного формування механізмів публічного управління у сфері цифрових трансформацій виділено ефективно функціонуючі компоненти:

нормативно-правова база; навички, необхідні учасникам усіх сфер (публічної та приватної) відносин його учасників, процесів для використання можливостей цифрових технологій; ефективні й підзвітні інститути тощо. Визначено умови, за яких умов «цифрові» технології виконуватимуть завдання щодо підвищення ефективності державного управління. Доведено, що цифрові трансформації в державному секторі України – це основа його реформування та потенційний приклад для всієї країни, яким чином потрібно використовувати переваги «цифрового» світу, котрі будуть значно стимулювати розвиток відкритого інформаційного суспільства як одного з істотних чинників розвитку демократії в Україні, підвищення продуктивності, економічного зростання, створення робочих місць, а також підвищення якості життя громадян України.

Цифрова трансформація є головною проблемою та можливістю. Плануючи проведення цифрових перетворень, організації повинні враховувати ті культурні зміни, на які вони стикаються, оскільки працівники та організаційні лідери пристосовуються до прийняття та використання незнайомих технологій. Цифрова трансформація створила унікальні виклики та можливості для ринку, оскільки організації повинні боротися з гнучкими конкурентами, які користуються перевагами низьких бар'єрів для вступу, які забезпечує така технологія. Окрім того, завдяки високій важливості, наданій сьогодні технологіям та їх широкому використанню, наслідки оцифрування доходів, прибутку та можливостей мають значний потенціал зростання.

Для покращення механізмів публічного управління та адміністрування у сфері цифрових трансформацій необхідно розробляти на державному рівні загальнонаціональні програми, які були б направлені на підтримку та розвиток інфраструктури українського суспільства в цілому. Для цього, з боку держави, необхідна підтримка стимулювання та розвитку цифрових технологій, зокрема, системи культивування цифрових навичок на рівні початкової, середньої та вищої освіти. Важливо для цього розглянути можливість що отримання освіти для літніх людей, які зможуть отримати додаткову освіту (знання), які б відповідали їхнім потребам та інтересам, користування новими можливостями цифрових технологій. [3, с.4-5]. Тобто, ефективно управління будь-якою галуззю у сучасних умовах, за твердженням Т. Биркович, В. Биркович, О. Кабанця, неможливе без широкого застосування сучасних інструментів електронного урядування, у тому числі автоматизації

обробки великих обсягів даних та інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень, оптимізації та автоматизації адміністративних процесів, запровадження електронних форм взаємодії.

Отже, **цифровізація** є дуже актуальна не тільки на рівні окремих підприємств: цілі галузі обирають для себе цей шлях розвитку як єдину можливість відповідати умовам навколишнього світу, що стрімко змінюються. Завдяки цьому цифрова трансформація промисловості, роздрібною торгівлі, державного сектора та інших сфер вже сьогодні змінює життя кожної людини і кожної компанії. Слід сказати, що протягом останніх років: відбувається побудова організаційно-правової основи цифровізації діяльності публічних органів; значна увага приділяється кадровому потенціалу, розвитку його цифрових навичок та компетенції. Від кваліфікації персоналу залежить ефективність та результативність процесів цифровізації органів публічної влади, тому питанню цифрової кваліфікації держслужбовців необхідно приділяти особливу увагу на всіх рівнях влади, а для активізації цих процесів потрібно розробити та впровадити результативну систему заходів розвитку цифрової грамотності у сфері публічного управління.

Механізми публічного управління та адміністрування у сфері цифрових трансформацій повинно системно удосконалюватися, оскільки цифровізація повинна стати головним інструментом для досягнення стратегічної цілі України – економічне зростання держави, забезпечить добробут, комфорт та якість життя населення України на рівні країн Європи.

Список використаних джерел:

1. Деякі питання діяльності підрозділів з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації центральних та місцевих органів виконавчої влади та заступників керівників центральних органів виконавчої влади, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2020 р. № 194. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/194-2020-п#Text> .
2. Подзігун Г.В. Публічне адміністрування у сфері цифрової трансформації 2021 р. UPL : http://phd.znu.edu.ua/page/dis/07_2021/Podzihun.pdf .
3. Т. І. Биркович, В. І. Биркович, О. С. Кабанець. Механізми публічного управління у сфері цифрових трансформацій від 20.09.2019 р. UPL : http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/9_2019/4.pdf

СЕКЦІЯ 6.

РОЗВИТОК ЛОГІСТИКИ ТА СПОЛУЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Бабенко Юлія Анатоліївна,

*бакалавр 4 року навчання за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»,*

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ТРАНСПОРТНА ЛОГІСТИКА ПІД ЧАС ВІЙНИ: ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Сьогодні застосування логістики є актуальним для багатьох галузей. Транспортно-логістичні системи це один із найважливіших чинників, що забезпечують економічний розвиток підприємств, регіонів та України в цілому. Транспортна логістика об'єднує виробників, торгівлю і споживачів між собою. Від транспортно-логістичних послуг залежить задоволення потреб споживачів у якісних товарах і послугах. Проблеми розвитку транспортно-логістичні системи є актуальним . Вивченням цих питань займаються різні автори книг і статей з логістики, для їх вивчення і вирішення проводяться конференції. Проблемам розвитку транспортно-логістичних систем присвячені праці вітчизняних та зарубіжних учених такі як Дж. К. Вілла, Брагінського, Д. Бауерсокса, А.М. Гаджинського, В.Л. Диканя, О.М. Дороховського та інші [1].

Транспортна логістика – це функціональна сфера логістики, що оптимізує логістичні операції на шляху матеріального потоку від постачальника до кінцевого споживача, що здійснюється з застосуванням транспортних засобів. На побудову ефективної транспортно-логістичної системи безпосередньо впливають міжнародні та національні правила щодо вантажних перевезень, національні фінансові системи та ринки, інфраструктура, природно-ресурсний потенціал країни, споживчі ринки транспортно-логістичних послуг. Завданнями транспортної логістики є створення транспортних систем , спільне планування транспортних процесів на різних видах транспорту, забезпечення технологічної єдності транспортно-складського процесу, вибір

виду і типу транспортного засобу, визначення раціонального маршруту доставки [2].

Налагодженні ланцюги поставок призупинено через військовий стан в Україні. Оскільки зачинені морські порти, відсутність авіасполучення, ризику, пов'язані з автотранспортом – компанії з налагодженою логістикою були змушені змінити позиції протягом кількох днів. Інші матеріально-технічні об'єкти були сильно пошкоджені під час війни, багато складів були повністю зруйновані.

Логістичні проблеми виникають у зв'язку з нестабільністю української економіки. Вирішенням необхідно займатися на всіх сфери управління логістичними потоками. Основною проблемою логістики в Україні є сфера постачання. В цій сфері відбувається постійне підвищення закупівельних цін. Також багатьом транспортним компаніям не вистачає нових транспортних засобів, які б відповідали міжнародним стандартам. Ці автомобілі мають дуже низький рівень технічної складності та рівень організації транспортування. Дану проблему можна вирішити, якщо відбудуться зміни в транспортному законодавстві. Нині ринок автомобільних перевезень характеризується відсутністю національного сектору економіки і діють лише приватні автоперевізники. Головною функцією Міністерства інфраструктури України є формування та забезпечення впровадження національної політики в галузі транспорту та забезпечення сталого функціонування вантажних автомобільних перевезень [3].

Наступною проблемою є неоптимальне планування маршрутів. При створенні маршрутів потрібно врахувати всі параметри такі як час роботи точок та машин, вантажопідйомність, вага товару, розподіл точок за районами, розташування товару на різних складах, затори на дорогах та багато інших важливих факторів. Цю проблему може вирішити TMS- сервіс для водіїв TMS- сервіс дозволяє користувачам вибрати найкращий маршрут відповідно до їхніх індивідуальних вимог. Всі компанії які використовують TMS- сервіс, мають перевагу перед конкурентами [4].

Отже, можемо дійти висновку, що логістика є актуальним для багатьох галузей. Для підвищення функціональної стійкості транспортно-логістичних систем необхідно вирішити наступні завдання зниження витрат, удосконалення управління транспортними процесами та демонстрація норм

трудових, фінансових і матеріальних ресурсів. Щоб покращити транспортну логістику, підприємство повинно обирати власну транспортну систему, щоб підвищити надійність обслуговування, скоротити час виконання замовлень, підвищити гнучкість у складних випадках і створити довіру з клієнтами. Після розв'язання цих проблем відбудеться покращення транспортної логістики й в майбутньому наша логістика може скласти конкуренцію європейським системам.

Список використаних джерел:

1. Попова Н. В., Шинкаренко В. Г. Сучасні тенденції розвитку транспортно-логістичних систем. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2020. №. 53. С. 54-60.
2. Тенденції розвитку транспортно-логістичних систем. URL : https://www.researchgate.net/profile/Nadezhda-Popova/5/publication/307529209_SUCASNI_TENDENCII_ROZVITKU_TRANSPORTNO-LOGISTICNIH_SISTEM/links/5b51a621a6fdcc8dae2ff497/SUCASNI-TENDENCII-ROZVITKU-TRANSPORTNO-LOGISTICNIH-SISTEM.pdf
3. Войтко С. В., Корогодова О. О. Логістика в організації міжнародних перевезень. Навчально-методичний комплекс з дисципліни. – 2022. <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/47946/1/Lohistyka.pdf>
4. Муравйова І. О. Транспортна логістика, актуальні проблеми та шляхи вирішення. – 2017. <http://mx.ogasa.org.ua/bitstream/123456789/5229/1/%.pdf>
5. Електронне джерело: <https://business.diia.gov.ua/cases/sistematizacia-biznes-procesiv/top-5-logisticnih-problem-aki-mozna-virisiti-za-dopomogou-tms-servisuv>

Іщенко Анна Анатоліївна,

студентка 4 курсу, спеціальність 281

«Публічне управління та адміністрування»

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЛОГІСТИКИ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах розвитку економічних виробничих систем, активізації конкурентної боротьби на ринку товарів та послуг все більшого значення набуває логістика, і зокрема, розвиток логістичної інфраструктури. Адже саме функціонування логістичних систем України, здатне забезпечити той неперервний ланцюг, по якому протікатимуть всі необхідні логістичні

операції з матеріальними потоками. Логістична інфраструктура відіграє базову роль у формуванні та розвитку ринкових відносин, тому її дослідження є особливо актуальним в умовах сучасного стану економіки.

Україна має потужний потенціал щодо розвитку логістики, основу якого було закладено за радянських часів, тому важливим фактором економічного зростання держави є подальша робота над розвитком логістики в Україні, впровадженням інновацій у дану сферу. Механізм інтеграції логістичних процесів окремих підприємств до загальної системи макрологістики, та створення й функціонування вітчизняної логістичної інфраструктури є однією з найменш досліджуваних галузей, що потребує подальшого вивчення та наукового обґрунтування [1].

Щоб прискорити розвиток логістики в Україні, важливо з'ясувати причини, які стримують її практичне застосування. По-перше, це відсутність належного державного підходу до проблем логістики, що виявляється як у відсутності відповідної бази, так і у відсутності спеціалістів та центрів їх підготовки. По-друге, загальна економічна криза, незавершеність вирішення питання власності, скорочення обсягів виробництва, інфляція гальмують будь-які новації. По-третє, відсутній комплексний облік витрат, при якому їх зростання у транспортно-складському господарстві перебивається ефективністю, досягнутою за межами цієї галузі господарства. Разом з тим, існуюча система бухгалтерського обліку, методика внутрішньовиробничого госпрозрахунку, що застосовуються на практиці, поки що не дають можливості для повної оцінки витрат та результатів на рівні відповідних підрозділів і служб підприємства [2].

Великим поштовхом до розвитку може стати застосування елементів електронної комерції в логістичній системі, з використанням мережі Інтернет і формуванням паралельного логістичного ланцюга: виробник – сайт – відділ оброблення замовлень – споживач. Такі нововведення дають змогу збільшити обсяг продажу, забезпечити більш високий рівень обслуговування споживача, зменшити рівень запасів, а також розширювати ринкові сегменти [3].

Отже, для вирішення наявних проблем і недоліків, які існують у сфері логістики на вітчизняних підприємствах необхідно поширювати впровадження відділів логістики. Адже діяльність цих відділів створює більший ефект, ніж розрізнена робота мережі служб. Також впровадження

новітніх технологій дозволить логістичній системі України вийти на світовий рівень та забезпечити високу конкурентоспроможність українських підприємств.

Список використаних джерел:

1. Логістика: навч. посібник / А.Г. Кальченко, В.В. Кривещенко. Вид.2-е, без змін. К. : КНЕУ, 2019. 472 с.
2. Бакаєв О.О. Теоретичні засади логістики: Підручник. Т. 1. / О. О. Бакаєв, О. П. Кутах, Л. А. Пономаренко. К. : Ун-т економіки і технологій транспорту, 2019. 430 с.
3. Косарева Т.В. Логістизація економіки АПК. «Економіка АПК». №12 2021. С. 54.

СЕКЦІЯ 7.

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Бабич Яна Володимирівна,

студентка I курсу за спеціальністю

«Публічне управління та адміністрування»,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

м. Київ

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЧЕСНОТИ І ВАДИ ЛЮДИНИ В ПЕРІОД ВІЙНИ

Період війни – дуже важкий час для кожної людини, яка відчула на собі всі прояви і наслідки війни. Іноді в період стресу, відчаю, розчарування люди забувають про чесноти. Стійкість – це завжди про відчуття цінностей та змісту [2]. І саме тому – ми повторюємо зараз собі знову і знову – з нами Правда, з нами – Бог, з нами – Перемога. Ми на своїй землі і боремося за свою свободу і за своє вільне майбутнє.

Але, у кожного народу є різні представники з різним відношенням до життя та з різними чеснотами. Наприклад, весна 2022 рік, розбиті будинки, страх, паніка, але знайшлися люди, які наживалися на цьому, а саме – мародерили. Деякі люди просто забули, що таке совість та людяність. До речі, Фома Аквінський до головних моральних чеснот зарахував людяність.

Людська гідність не дозволяє миритись з такою навалюю ганьби, а тому єдиним засобом опору стає самоповага. Адже з моральної точки зору в людини можуть відібрати лише те, із втратою чого вона вже згідна заздалегідь. Морально стійка людина ніколи не погодиться на приниження власної гідності, не дозволить себе ганьбити.

Чесноти Фома Аквінський поділяв на розумові, моральні (як і Арістотель) і богословські, а розумові – на інтелектуально-умоглядні та практичні [3].

Характеризуючи моральні чесноти, Аквінський доводив, що вони належать до частини душі, яка прагне і жадає. Моральні чесноти є основою для характеру людини.

Істотно відрізняючись від розумових чеснот, вони не можуть існувати без розуму. Моральні чесноти він поділяв на ті, що виражають стосунки між людьми (насамперед справедливість) і чесноти, які характеризують ставлення людини до себе, своїх пристрастей. До головних моральних чеснот зараховував розсудливість, справедливість, помірність, мужність, людяність.

Моральна людина виховує в собі звичку шанобливого ставлення до оточуючих, дисциплінованості, організованості, порядності. Така людина ввічлива, тактовна, піклується про інших, вміє прощати і довіряти.

Позитивне значення звички в тому, що вона не потребує попереднього осмислення, бо здійснюється вже механічно. Але війна показує, яка людина є насправді, в нелегкий час для кожного з нас, всі ми побачили справжні обличчя наших друзів (особисто я за період війни втратила багатьох людей зі свого оточення, яких колись вважала своїми друзями).

Повертаючись до теорій державного управління, варто нагадати, що, на думку Арістотеля етична (моральна) добродієність позначається на пристрастях і вчинках людей, що виявляється в їх надлишку, нестачі чи урівноваженості. Добродієності властива середина (міра). Так, серединою між боягузством і відважністю є мужність; між скупістю і марнотратністю – щедрість. Для визначення середини потрібне вміння вибирати між надлишком і нестачею, тому добродієним бути важко [1].

Саме тому варто щосекунди нагадувати собі, що ми маємо бути Воїнами Світла, не хочемо уподобитися ворогу з його нелюдними вчинками. Ми маємо звільнити рідну землю від окупантів, маємо знищити все зло, яке захопило Україну, але ми маємо зберегти у собі любов і чисті помисли. Саме ця Любов дає нашим воїнам відвагу йти у бій, не боячись смерті. Саме ця любов, як найвища чеснота, породжена розумом і вірою наближає перемогу України й вселяє віру в українців.

Висновок: завжди потрібно пам'ятати, що в першу чергу в будь-якій ситуації потрібно залишатися людиною. Багато людей вважають, що замислюватися про чесноти необхідно лише досягнувши певного соціального статусу. Але це докорінно неправильне рішення, адже кожен вчинок іде у скарбничку нашого багажу, за який формує відношення до нас і сприйняття нас як особистості. Тому сучасне суспільство потребує розуміння чеснот і їхньої ролі у житті кожної людини й суспільства в цілому. Кожному з нас

просто необхідно розвивати в собі співчуття, милосердя, любов до ближнього та чесність, якої так не вистачає соціуму загалом. Тільки в такому суспільстві, де кожен індивід має подібний набір якостей, можна говорити про високий рівень морального розвитку.

Список використаних джерел:

1. Аристотель. Політика. : книга четверта: 2000. 239 с. URL : <http://litopys.org.ua/aristotle/arist.htm>
2. Грищенко І.М. Теорії підкорення: причини та наслідки застосування в Україні та світі. Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в поствоєнний період в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. у трьох томах, м. Київ, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 15-28 квітня 2022 р.; ред. колегія : І.О. Дегтярьова, В. С. Куйбіда, П. М. Петровський та ін., уклад. Т.О. Мельник. Т. 1. К. : ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 213 с.
3. Фома Аквінський. Сума теології : URL : <https://azbyka.ru/otechnik/konfessii/summa-teologii-tom-2/>

Ільченко Олександр Олександрович,
бакалавр 1 курсу за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ

**АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕОЛОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ ДЛЯ ДЕРЖАВНОГО
 УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД**

Теологічна теорія хоч і сягає своїми коріннями до праць древніх філософів, зокрема Аристотеля та Томи Аквінського, проте дотепер є надзвичайно актуальною для організації діяльності органів публічної влади і розвитку громадянського суспільства.

Теологічна теорія є актуальною також у період війни та повоєнний період. Згідно з доісторичною (патерналістською) теорією Аристотеля, мета держави – забезпечення щастя, добробуту громадян. Аристотель розробляв концепцію правління на основі розумності та справедливості. Він вважав, що ідеальна держава має бути заснована на розумному законодавстві, яке сприяє

загальному благу громадян. Аристотель підкреслював, що закони мають бути відповідними та виходити з розуму, а не з довільної волі володаря. Він також підтримував ідею правової системи, яка би була справедливою та враховувала інтереси всіх членів суспільства. Проте, у сучасному контексті в деяких країнах можуть існувати виклики, пов'язані з впливом релігії на правову систему. Це може викликати дискусії щодо релігійного впливу на правову систему та забезпечення рівноправ'я всіх громадян.

Аристотель вважав, що справедливість є основою гармонійного суспільства, де кожен отримує своє справедливе. В повоєнний період, коли можуть виникати конфлікти та суперечності, принципи справедливості можуть бути важливим інструментом для врегулювання конфліктів та побудови злагодженого суспільства. Філософ писав, що закони мають бути відповідними та сприяти загальному благу. У повоєнний період, розбудова правової системи, яка спирається на принципах Аристотеля, може бути важливим етапом для відновлення суспільства після конфлікту. Закони, які відповідають вимогам загального блага, можуть сприяти встановленню справедливості, рівності та правопорядку.

Одним з важливих аспектів правової системи, заснованої на принципах, які пропонує Аристотель, є визнання рівності перед законом. Це означає, що закони мають застосовуватися рівно до всіх громадян, незалежно від їхнього статусу, розуміння чи становища в суспільстві. Це може сприяти уникненню корупції, зловживання владою та дискримінації.

Аристотель, так як і Тома Аквінський вважав, що Бог є першою причиною всього існуючого в світі. Його концепція Бога як чогось найвищого, що керує всесвітом, може мати важливе значення в період відбудови після війни, коли необхідно встановити новий порядок та вирішувати важкі проблеми. Ідея про Бога може дуже добре підтримати морально і послужити основою для формування етнічних норм і цінностей, які можуть бути використані у процесі державного управління.

Висновок: положення доісторичної та теологічної теорій походження державного управління дотепер впливають на всі процеси, що відбуваються у державі. Наприклад, одним із інструментів впровадження положень цих теорій є церква, яка через релігію формує суспільні настрої. Це формування суспільних настроїв і суспільної думки може мати як позитивний так і

негативний прояв. Як приклад, можемо навести діяльність церков і священнослужителів московського патріархату. Замість того, щоб формувати чесноти і розумну віру у прихожан, проросійсько налаштовані попи чинять безчинство і спричиняють релігійну конфронтацію. Це впливає негативно на згуртованість нашого народу і з цим потрібно щось вирішувати.

Список використаних джерел:

1. Грищенко І. Програма діяльності Кабінету Міністрів України в аспекті консолідації та розвитку української нації. Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. 2020. Вип. 1. С. 33–40. URL: <http://zbirnyk-nadu.academy.gov.ua/article/view/208994/209142>
[researchgate.net/publication/347980616_PROGRAMA_DIALNOSTI_KABINETU_MINISTRIV_UKRAINI_V_ASPEKTI_KONSOLIDACII_TA_ROZVITKU_UKRAINSKOI_NACII](https://www.researchgate.net/publication/347980616_PROGRAMA_DIALNOSTI_KABINETU_MINISTRIV_UKRAINI_V_ASPEKTI_KONSOLIDACII_TA_ROZVITKU_UKRAINSKOI_NACII)
2. Аристотель. Політика. : 2000. 239 с. URL : <http://litopys.org.ua/aristotle/arist.htm>

Кокшарова Аліна Миколаївна,

магістр 2 курсу заочної форми навчання,

спеціальність 281 “Публічне управління

та адміністрування”, Національний університет

біоресурсів і природокористування України

МОТИВАЦІЯ ЯК ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

В умовах високої конкуренції на трудовому ринку дедалі більше компаній інвестують у розвиток людських ресурсів, розглядаючи їх не як витрати, а як активи підприємства.

Так, необхідними умовами забезпечення успішної роботи компанії є: вдале формулювання системи цілей, чітке доведення її до кожного працівника, мотивація персоналу на основі оцінки внеску кожного робітника в досягненні визначеної мети організації на ринку. Проблема пошуку і утримання кваліфікованих фахівців сьогодні як ніколи набуває виключно важливого значення для підприємства. Адже саме люди і їхня зацікавленість в успіху той основний актив, який багато в чому визначає успішність тієї або іншої компанії.

Процес управління персоналом, як управлінський процес, включає в себе: планування, організацію, мотивацію та контроль. Менеджмент персоналу – це єдина система, і важко визначити важливість тієї чи іншої його складової, проте з посиленням ринкової конкуренції все більшого значення набуває функція мотивації персоналу.

В умовах економічної кризи, яка на даний час відбувається на території нашої країни, особливо гостро постала потреба у формуванні ефективної системи мотивації праці в такій багатогалузевій сфері господарювання як аграрне виробництво. Недостатня мотивація в сучасних умовах не дає змоги аграрним підприємствам реалізувати свої потенційні можливості. Спонування людей до праці - об'єктивно необхідна умова розвитку будь - якого підприємства, тому мотивація праці вважається вирішальним чинником забезпечення досягнення відповідних цілей як на макро -, так і на мікрорівні.

Мотивація персоналу – це процес використання внутрішніх та зовнішніх стимулів, за допомогою яких працівників спонукають до активної діяльності, щоб досягнути тих чи інших власних та організаційних цілей. Мотиви – це внутрішні рушійні сили людини, які впливають на спосіб та результати її діяльності. Максимального мотивуючого ефекту можна досягти лише тоді, коли є оптимальна система мотивації, що поєднує як матеріальні, так і нематеріальні стимули.

Матеріальне стимулювання-це основна заробітна плата (тарифна частина), премії за результати роботи, доплати, надбавки та участь працівників у прибутку підприємства. До нематеріальних стимулів можна віднести: регулярний зворотній зв'язок між керівником та працівником; залучення працівників до управлінських процесів; конкурси для виявлення кращих працівників; кар'єрне просування; корпоративні заходи, свята, тощо; стимулювання працівників наданням вільного часу; надання соціальних послуг (медична страховка, відпочинок, харчування тощо).

Наймеш замотивовані, на мій погляд є працівники у сільськогосподарській діяльності та аграрного сектору України. Селянська праця через свою непривабливість вважається у нас однією із найбільш непрестижних. Недосконалість механізму матеріальної і моральної заінтересованості працівників села ослаблює їхню творчу активність, трудову дисципліну, знижує кваліфікаційний та культурний рівень. В той же час розробка науково

обґрунтованої системи стимулів та мотивів приводить до підвищення заінтересованості працівників у результатах сільськогосподарського виробництва. Тому у структурі інструментів стимулювання працівників сільського господарства нині провідне місце займають матеріальні мотиви.

Заробітна плата є найбільш дійовим інструментом активізації персоналу і використання трудового потенціалу. При цьому використання існуючого кваліфікаційного і творчого потенціалу працівників має повністю залежати від наукової обґрунтованості та вибору методів зв'язки заробітної плати з кваліфікацією, змістом виконуваної роботи, результатами праці і умовами, в яких вона здійснюється.

Для посилення матеріальної зацікавленості працівників у виконанні планів і договірних зобов'язань, підвищенні ефективності виробництва та якості роботи потрібно вводити системи преміювання, винагороди за підсумками роботи за рік, інші форми матеріального заохочення. Крім зарплати і премій, система матеріального стимулювання може містити в собі пенсійні нагромадження, участь у прибутках, оплату навчання (працівника або його дітей), безвідсоткові позики на купівлю будинку або машини, оплату харчування або проїзду працівників, оплату відпочинку працівника, різноманітні допомоги, страхування і т.п. Ці заходи можуть покращити ефективність праці, а також становище підприємства.

Щодо інструментів нематеріального стимулювання працівників сільськогосподарських підприємств, найбільш вагомими з них незалежно від рівня менеджменту виявлені наступні: постійний зворотній зв'язок із працівникам, певні соціальні послуги, а також планування кар'єри та кар'єрне просування. До нематеріальних засобів стимулювання працівників, які використовуються керівниками сільськогосподарських підприємств належать також умови середовища, у якому доводиться працювати працівникам, винесення письмової подяки, вручення почесної грамоти, занесення на Дошку пошани тощо. Найдієвішим стимулом залишається усна подяка керівника, яка дає найбільший ефект, майже 90%. Проте ці методи на фоні недостатнього матеріального стимулювання не забезпечують бажаного мотивуючого впливу на працівників.

За останні роки значно змінилось і ставлення до мотивації персоналу з боку власників та керівників сільськогосподарських підприємств. Якщо

раніше, коли був надлишок робочої сили, сама можливість працевлаштуватися на стабільне підприємство була потужним мотивуючим фактором, то на сьогоднішній день на ринку праці сільськогосподарських працівників висококваліфікований персонал у дефіциті. Власниками та керівниками сільськогосподарських підприємств висловлюють думку про необхідність розробки мотиваційної програми, яка б дала змогу залучити найбільш кваліфікованих, перспективних та ефективних працівників.

Необхідність змінення існуючої системи мотивації також зумовлені потребою значних іноземних інвестицій у сільське господарство. Іноземні власники використовують європейські моделі менеджменту організацій і, відповідно, вимагають створення нової системи мотивації, яка б відповідала сучасним загальносвітовим тенденціям, а головне – робила винагороду залежною від результатів праці.

Вищезазначене дає змогу зробити висновок: нині для агросектору треба розробити таку систему мотивації, яка б, з одного боку, підвищила продуктивності праці, а з іншого – стимулювала творчі ініціативи в колективі.

Список використаних джерел:

1. Грищенко І. М. Адміністрування: теоретико-методологічні підходи. *Сучасні аспекти науки: II-ий том колективної монографії* / за ред. Є. О. Романенка, І. В. Жукової. Розділ 1. Державне управління, самоврядування і державна служба. Київ; Братислава: ФОП КАНДИБА Т. П., 2020. 223 с. Авторські С. 7-20. URL : <http://vadnd.org.ua/app/uploads/2020/10/Сучасні-аспекти-науки-2-том-09.10.2020.pdf>
2. Кадрове забезпечення органів місцевої влади у сфері надання публічних послуг : навч. посіб. / авт. кол. : О. І. Васильєва, Н. В. Васильєва, О. С. Ігнатенко, І. М. Грищенко та ін. ; за заг. ред. О. І. Васильєвої, Н. В. Васильєвої, О. С. Ігнатенка. Київ : НАДУ, 2018. 284 с.

Лисенко Юлія Анатоліївна,
*магістр 1 курсу заочної форми навчання,
спеціальність 281 “Публічне управління та адміністрування”,
кафедра публічного управління, менеджменту інноваційної діяльності
та дорадництва НУБіП України*

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ

У світі існують країни з різним рівнем захисту прав і свобод людини та рівнем економічного розвитку, проте немає країни, якій би вдалося абсолютно подолати прояви корупції. Деякі країни значно знизили показник корупції, однак і в цих країнах є сфери, в яких існують корупційні ризики, а тому запроваджуються додаткові антикорупційні заходи. У будь-якій державі найбільш вразливою сферою залишається публічна служба. З приводу цього можна назвати дві основні причини. По-перше, публічний службовець є представником держави, а тому є носієм частини владних повноважень, що вимагає встановлення певного балансу їх використання, аби не допустити зловживання, перевищення чи неналежного використання у приватних інтересах. Сама назва «публічний службовець» має відображати служіння в публічних інтересах. По-друге, публічний службовець найчастіше перебуває у відносинах із пересічними громадянами і від його поведінки залежить репутація відповідного органу влади, формується довіра до публічної адміністрації загалом. Безперечно, важливим фактором залишається внутрішнє переконання самого публічного службовця діяти правомірно. Разом із тим створюють механізм протидії незаконному впливу з боку інших осіб на публічного службовця [1].

Ефективна боротьба з корупцією можлива тоді, коли кожен громадянин обізнаний із своїми можливостями викривати корупцію, впевнений у належному захисті його прав від можливих заходів негативного впливу, а у суспільстві сформована повага до викривачів корупції як відповідальних громадян. Одним із способів досягнення таких результатів є запровадження усіма установами механізмів заохочення та формування культури повідомлення [3].

Аналіз нормативної бази дає певні підстави стверджувати, що в Україні, попри розроблену концептуальну та нормативно-правову основу реалізації антикорупційної політики, практичні механізми поки що працюють не повною мірою, здебільшого через неузгодженість політичної волі керівництва держави, низький рівень (а часом відсутність) координованості державної антикорупційної політики, внаслідок чого більшість антикорупційних планів і програм “діє” лише на папері [4].

Протидія корупції можлива лише за умови системного впливу на всі фактори, які сприяють появі та існуванню корупції. Боротьба з корупцією в першу чергу має носити не репресивний, а регулятивний характер. Тобто необхідно створювати умови для «оздоровлення» кадрів для відмови від корупційних правопорушень [5].

Запорукою для мінімізації обсягів та усунення корупційних ризиків є забезпечення належного застосування антикорупційного законодавства. З огляду на це, видається доцільним визначити ще й такий внутрішній механізм протидії корупційним ризикам в системі публічної служби в Україні, як організація навчальних та інших заходів, консультативної допомоги для працівників органу публічного управління з метою підвищення кваліфікаційного рівня останніх щодо протидії корупційним ризикам в системі публічної служби [2].

Аналіз профільних нормативно-правових актів дав змогу до останніх віднести прийняття антикорупційних програм, спрямованих на управління корупційними ризиками у діяльності конкретного суб'єкта публічного управління; забезпечення якісного та прозорого добору і розстановки кадрів шляхом проведення конкурсного відбору відповідно до вимог чинного національного законодавства та за результатами проведення спеціальної перевірки осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави; вжиття заходів щодо забезпечення подання особами, які претендують на зайняття відомостей про працюючих в органі близьких осіб та подальшої актуалізації такої інформації стосовно близьких осіб працюючих публічних управлінців; організацію навчальних та інших заходів, консультативної допомоги для працівників органу публічного управління з метою підвищення кваліфікаційного рівня останніх щодо протидії корупційним ризикам в системі публічної служби; створення у складі органів

публічного управління структурних підрозділів (уповноваженої особи), відповідальних за проведення оцінки корупційних ризиків та безпосереднє проведення останньої; перевірка інформації, що міститься у зверненнях фізичних або юридичних осіб, засобах масової інформації, інших джерелах, у тому числі отриманої через спеціальну телефонну лінію, офіційні веб-сайти, засоби електронного зв'язку щодо наявності корупційних ризиків у діяльності працівників системи публічної служби [2].

Список використаних джерел:

1. Янюк Н. В. Запобігання корупції на публічній службі: Правове регулювання в Україні та досвід країн Європейського союзу. Publishing House “Baltija Publishing”. 2020. С. 144.
2. Вербановський В. Внутрішні механізми протидії корупційним ризикам в системі публічної служби в Україні. Анотація. *Věda a perspektivy* № 2 (9) 2022. С. 38.
3. Національне агентство з питань запобігання корупції. Щодо механізмів заохочення та формування культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції». Роз'яснення від 24.02.21 №3. <https://wiki.nazk.gov.ua/> (дата звернення 14.03.2023)
4. Михненко А.М. Запобігання та протидія корупції. Навчальний посібник. Київ. ДННУ «Академія фінансового управління». 2018. С. 91-92.
5. Білоус, А. О. Проблеми та перспективи реформування системи публічного управління в умовах воєнного часу. 2022. Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування. (3) С. 23-29.

Манченко Наталія Олександрівна,

*магістр 1 року навчання за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»*

НУБіП України, м. Київ

науковий керівник І.М. Грищенко,

доктор наук з державного управління

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В ЧАСТИНІ ПИТАННЯ ГРОМАДЯНСТВА

На сучасному етапі держава Україна зустрілася з таким глобальним питанням, як подвійне громадянство. Одним із основних прав людини

відповідно до Загальної декларації прав людини є право на громадянство. Громадянство безпосередньо встановлює зв'язок особи-громадянина з державою, яка надає громадянство. Громадянство встановлює комплекс взаємних прав і обов'язків між державою і громадянином. Постійна зміна законодавства України про громадянство свідчить про невизначеність політики нашої держави з цього питання. Незважаючи на складність проблеми, українська юридична наука, на жаль, не приділила їй належної уваги. Саме тому вона не втрачає своєї актуальності та потребує детального аналізу і на сьогоднішній день.

В Україні проживають понад 100 національностей, тому питання подвійного громадянства для нашої держави є дуже актуальним. Сьогодні це є одним із найбільш суперечливих і дискусійних питань в законодавстві України. Інститут громадянства знайшов відображення у працях вчених В.Я Бойцова, А.І Денисова, В.Ф Погорілка, Ю.М Тодики, В.М Шاپовала, О.А Коломійця та інших.

Біпатриди – люди з подвійним громадянством. Українським законодавством передбачено лише громадянство України, правила та підстави його набуття та втрати. Подвійне громадянство не передбачено ні Конституцією України, ні її законами, тому для громадян України воно є незаконним [1, с.3]. У міжнародному праві поняття подвійного громадянства розглядається в якості більш широкого поняття множинного громадянства, а саме як одночасної належності особи до громадянства двох або більше держав (стаття 2 Європейської конвенції про громадянство 1997 року) [2, с.1].

Відповідно до статті 2 Закону України «Про громадянство України» у разі, якщо громадянин України набув громадянства іншої держави або держав, то у правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України [3, с.1]. Останніми роками багато європейських країн запровадили інститут подвійного громадянства. Багато з цих країн є географічними сусідами України (Угорщина, Румунія). Практика застосування подвійного громадянства в Україні запроваджувалося ще з початку 90-х років минулого століття, хоча Конституція України визначає в Україні єдине громадянство.

Проблема подвійного громадянства на сьогодні набула особливої гостроти: з кожним днем збільшується кількість осіб, які отримують

громадянство іноземних держав. Подвійне громадянство – результат колізії законів про громадянство різних держав.

В Україні подвійне громадянство є особливо актуальним в таких регіонах, як Буковина, Закарпаття.

У 2012 році Кабінетом Міністрів України було подано законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо громадянства», який, зокрема, передбачає внесення змін до КУпАП та інших законодавчих актів, пов'язаних з подвійним громадянством. Зокрема планується запровадити штрафи за порушення обов'язку громадянина України щодо повідомлення про набуття іноземного громадянства (підданства), а також ті самі дії, вчинені службовими особами органів державної влади та органів місцевого самоврядування, для яких розмір штрафів буде набагато вищим. Відповідно до проекту закону громадяни України, які у повнолітньому віці добровільно набули іноземне громадянство (підданство), зобов'язані протягом шести місяців з дня набуття іноземного громадянства (підданства) письмово повідомити про це спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади з питань громадянства або підпорядкованому йому органу за місцем проживання або дипломатичному представництву чи консульській установі України за місцем проживання за кордоном, подавши про це відповідну заяву та копію документа, що підтверджує набуття ними іноземного громадянства.

Законопроект запроваджує обмеження щодо зайняття посад в СБУ, прокуратурі, Антимонопольному комітеті, Податковій службі і Рахунковій палаті та інших державних органах. Передбачається, що не будуть прийматися на роботу в державні органи особи, які набули громадянство іноземної держави.

Отже, питання подвійного громадянства є дуже неоднозначним і саме тому потребує подальшого докладного розгляду аргументів противників і прихильників подвійного громадянства. Видається доцільним встановити обов'язок громадянина повідомляти про факт отримання іншого громадянства уповноважені органи держави. Держава повинна підвищувати рівень життя свого населення, створювати комфортні умови для того, щоби громадяни пишалися і цінували громадянство своєї держави. Національна свідомість громадян повинна домінувати над меркантильними поглядами.

Міжнародні договори повинні бути ефективним засобом для розв'язання цієї проблеми.

Список використаних джерел:

1. Європейська конвенція про громадянство від 6 листопада 1997 року Стаття 2. *Офіц. вісн. України.*
2. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 р. зі змінами та доповненнями. ВВР України №13. 2001.
3. Коломієць О.А. Інститут подвійного громадянства у міжнародному праві: проблеми і перспективи. *Наукові праці МАУП.* 2019. Вип.1(24). С. 296–301.

СЕКЦІЯ 8.
**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ТА ВІДНОВЛЕННЯ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ**

Бабенко Анастасія Іванівна,
*магістр 2 року навчання за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування», НУБіП України*

**ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ**

Україна проходить екзистенційне випробовування війною, яку розв'язала російська федерація. У цій війні наша держава щодня зазнає беспрецедентних людських втрат, масштабних фінансово-економічних збитків, значного нищення створеного впродовж багатьох років промислово-інфраструктурного потенціалу, тому вже зараз потрібно мати план повоєнної відбудови України.

Указом Президента України від 21 квітня 2022 року № 266/2022 було утворено Національну раду з відновлення України від наслідків війни, яка є консультативно-дорадчим органом при Президентові України, до завдань якої віднесено не лише розроблення власне плану заходів з повоєнного відновлення та розвитку України, а й формування і напрацювання пропозицій щодо пріоритетних реформ, стратегічних ініціатив, відповідної нормативної бази.

Так, 4 липня у швейцарському місті Лугано Україна представила масштабний План відновлення України (План відновлення) на \$750 мільярдів на наступні 10 років, який має об'єднати всіх зацікавлених сторін навколо цілі швидко, ефективно, інноваційно та модернізовано відбудувати країну після війни.

План відновлення складається з 15 національних програм, які відповідають основним потребам країни як у воєнний, так і післявоєнний період.

Фундаментальними передумовами для реалізації Плану відновлення є зміцнення інституційної спроможності та деолігархізація.

Серед пріоритетів в Плані відновлення завершення перезапуску антикорупційної системи, реалізація реформи правоохоронних органів, централізація та цифровізація державних реєстрів, цифровізація всіх

ключових державних послуг, синхронізація антимонопольного законодавства з кращими європейськими практиками.

Першою перевагою Плану відновлення є те, що він представляє собою потенційну синергію на шляху до інтеграції в ЄС. У Плані відновлення належним чином висвітлені завдання щодо інтеграції в ЄС, синхронізації українського законодавства із Копенгагенськими критеріями та забезпечення взаємного доступу до ринків. Післявоєнна відбудова розглядається як інструмент досягнення відповідності України правилам та стандартам ЄС.

Другою є обґрунтоване визначення екстрених дій та відповідна оцінка потреб у фінансуванні на 2022 рік. Окрім забезпечення першочергових військових потреб, Уряд виділяє такі нагальні проекти: накопичення газових резервів у сховищах, усунення вузьких місць у залізничному, автомобільному та дунайському шляхах експорту в/через ЄС, відновлення зруйнованої соціальної інфраструктури, залучення джерел фінансування державного бюджету, забезпечення критичного фінансування у воєнний час для МСП, надання сільськогосподарським виробникам недорогого фінансування та можливостей для зберігання продукції тощо.

Проте, зазначений План відновлення має і недоліки, а саме нечітко визначений і недостатньо обґрунтований розподіл загального фінансування між секторами та різними програмами.

Зокрема, заниження фінансування на потреби оборони та безпеки, яке передбачає близько 50 млрд. дол. США, включаючи військову допомогу від країн-союзників, яку Україна отримала в 2022 році, оскільки інтенсивність воєнних дій не зменшується, а Україна має високу залежність від поставок західної зброї, крім того, країна потребує значної трансформації оборонної промисловості та модернізації українських збройних сил у післявоєнний період.

Так само, заниження фінансування програми Покращення освіти з фокусом на основні компетенції та інновації, оскільки розвиток сучасного виробництва неможливий без значного фінансування досліджень, розробок, інновацій та технологій.

Отже, Україна має пройти системний шлях структурної трансформації та модернізації в економіці (інвестиції, технології, логістика, експорт, збільшення глибини переробки сировини, випуск технологічних товарів і послуг) та розвитку людського капіталу (якість освіти, фізична безпека,

соціальні послуги, повернення осіб, що були вимушені виїхати, збільшення тривалості життя, тощо).

Враховуючи вищезазначене, саме сильна політична воля, чітка та незламна позиція національної еліти у відстоюванні національних інтересів та прав України на інноваційний розвиток та членство в Європейському Союзі матиме вирішальне значення у схваленні міжнародними партнерами Плану відновлення України.

Отже, принциповим, є вирішення питання надання Україні міжнародної фінансової допомоги переважно на безповоротній основі, як умови забезпечення стійкості її повоєнного економічного зростання. Для цього «з боку України надважливо буде забезпечити прозорість витрачання наданих іноземних коштів, підтримувати той високий рівень довіри, який встановився між владою України та керівництвом ЄС, не спаплюжити її через корупцію та нецільове використання коштів».

Список використаних джерел:

1. Про питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни: Указ Президента України від 21 квітня 2022 року № 266/2022. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225>;
2. Проект Плану відновлення України. URL: <https://ua.urc2022.com/plan-vidnovlennya-ukrayini>.

Божицький Роман Романович,

учень 9 класу

Лицею №34, м. Житомир

НОВЕ РАЙОНУВАННЯ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ: УСПІШНЕ ЗАВЕРШЕННЯ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЧИ НОВІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У наш час дуже гостро постає питання виділення бюджетних коштів із державного бюджету України, оскільки грошей з місцевого бюджету не вистачає, особливо гостро це відчувається в умовах відкритої збройної агресії росії проти України. Саме з метою ефективного управління регіонами зберігає актуальність питання децентралізації. Реформа децентралізації

націлена на укрупнення районів, формування спроможності сіл та селищ. Тим самим реформа передбачає збільшення надходження до бюджетів громад та стимулює розвиток самостійності територіальних громад, особливо в економічних питаннях. У квітні 2014 року Уряд схвалив основний концептуальний документ – Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Після цього був затверджений План заходів щодо її реалізації, який дав старт цій реформі [6].

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування спирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає децентралізацію влади – тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. В основу цієї політики закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування та найкращі світові стандарти суспільних відносин у цій сфері. Для реалізації положень Концепції та завдань Плану заходів, необхідно було в першу чергу внести відповідні зміни до Конституції України, а також сформувати пакет нового законодавства [1, с.134].

Тож, перейдемо до аргументації тези про успішне завершення реформи: по-перше, зміни до Конституції мали дати чітке визначення адміністративно-територіальної одиниці – громади. Зусиллями вітчизняних фахівців проект змін до Конституції був розроблений та переданий на широке публічне обговорення. Запропоновані зміни підтримало суспільство та високо оцінила Венеційська Комісія. На жаль, політичні обставини не дозволили Верховній Раді України прийняти зміни до Конституції щодо децентралізації. Тому Уряд розпочав реформу в межах чинної Конституції.

За цей час вже сформований і діє основний пакет нового законодавства, впроваджуються першочергові законодавчі ініціативи. Мова йде про:

- Закони про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України. Завдяки цим змінам відбулася фінансова децентралізація: місцеві бюджети зросли на 206,4 млрд грн;

- Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад». За 2015-2019 роки в Україні добровільно створено майже 1000 об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Такі темпи міжмуніципальної консолідації міжнародні експерти назвали дуже високими. По-друге, Закон також

запровадив інститут старост в об'єднаних територіальних громадах, які представляють інтереси сільських мешканців в раді громади [5].

– У 2018 році об'єднані громади отримали у комунальну власність майже 1,5 млн га земель сільськогосподарського призначення за межами населених пунктів.

– Закон «Про співробітництво територіальних громад» створив механізм вирішення спільних проблем громад, таких як: утилізація та переробка сміття, розвиток спільної інфраструктури, тощо. Цим механізмом скористалися вже сотні громад.

– Пакет законів щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг.

Однак, в якості контраргументів, хочемо зазначити, що для успішного завершення реформи необхідно прийняти ще ряд важливих законів:

- Про засади адміністративно-територіального устрою України.
- Про службу в органах місцевого самоврядування (нова редакція).
- Про місцевий референдум.
- Оновлення законів про місцеве самоврядування.

У результаті повноваження між рівнями управління повинні бути розмежовані за принципом субсидіарності. Мешканці громад мають бути забезпечені механізмами та інструментами впливу на місцеву владу та участі у прийнятті рішень. Перейдемо до аргументації тези про нові проблеми розвитку місцевого самоврядування. По-перше, в якості прикладу країни з розвинутою системою місцевого самоврядування можна навести Швейцарію. У законодавстві цієї держави закріплено право громадської ініціативи, завдяки якому народ також має змогу змінювати регіональне законодавство та запроваджувати нову політику. Зокрема, дієвим є Інститут Місцевих Референдумів, якого в Україні, на жаль, немає. Це призводить до того, що територіальна громада фактично позбавлена можливості впливати на рішення Органів місцевого самоврядування. По-друге, насправді добровільне об'єднання територіальних громад відбувалося в деяких випадках примусово, попри бажання самих громад [3, с.87]. Це свідчить про доволі недемократичні методи проведення реформи, що ставить під сумнів її ефективність. По-третє, у результаті створення ОТГ порушився головний принцип місцевого

самоврядування – доступність. Фактично жителі маленьких сіл втратили реальну можливість вирішення їх проблем, оскільки староста та відповідна рада розміщується в найбільшому з населених пунктів громади. Тобто, реформа децентралізації почалася досить не погано, громади сприйняли таку реформу позитивно, але 2 етап реформи на сьогоднішній час є недоцільним, через недостатню нормативно-правову базу та війну.

Список використаних джерел:

1. Ганущак Ю. Реформа територіальної організації влади. Київ : Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». 160 с.
2. Gryshchenko, Iryna M., Denysova, Alina V., Ovsianikova, Olga O., Buha, Hanna S., Kiselyova, Elena I. (2021). Means for control over the activities of public authorities by Civic Democratic Institutions: the conceptual framework analysis. *Cuestiones Politicas*, 39(69), 796-813. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3969.49>
3. Грищенко І. М. Феномен лідерства в системі місцевого самоврядування: теорія, методологія, практика : монографія. Київ : НАДУ, 319 с. ISBN 978-966-619-347-9. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe
4. Грищенко І. М. Аналіз державної політики у сфері розвитку сільських територій. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 1. DOI: 10.32702/2307-2156-2019.1.2
<http://www.dy.nauka.com/?op=1&z=1364>
5. Серія книг «Децентралізація та врядування» на сайті проекту DESPRO
<https://web.archive.org/web/20210413043637/https://rpr.org.ua/groups-rpr/04detsentralizatsiya/>
<https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizatsiyi>

Максимова Аліна Ігорівна,

бакалавр 2 року навчання за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», Національний університет біоресурсів і природокористування України

РОЛЬ ТЕОРІЇ ЛЮДСЬКИХ ВІДНОСИН У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОСТІ ТА ВІДНОВЛЕННІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Вперше теорія людських відносин була оприлюднена у 30-х роках ХХ ст. Головні внески зробили Е. Мейо, Д. Макгрегор, А. Маслоу, Р. Лайкерт, Ф.

Герцберг, Ф. Ротлісбергер, К. Арджирис. Основний зміст у людських відносинах – це створення взаємозв'язків між особистостями. Словник української мови визначає поняття «відносини», як: «стосунки, зв'язки, взаємини між ким-небудь» [1, с. 612]. Поняття «людський» означає: «притаманний людині».

Теорія людських відносин бере свій початок з так званого Хоторнського експерименту, який досліджував Елтон Мейо. Експеримент проводився у м. Хоторн для того, щоб довести взаємозв'язок між освітленням та індивідуальною ефективністю праці робітника на заводі «Вестерн Електрик», що виробляє обладнання для американських телефонних і телеграфних компаній [3]. В результаті дослідження було виявлено, що соціальні взаємодії між співробітниками дуже вагомі. Розвиваючи цю думку та натхненний Хоторнськими експериментами психолог та соціолог Е.Мейо, найнятий на роботу в «Дженерал Форд корпорейшн» та отримавши завдання: «Кожна людина має тіло, розум і душу. Кожна з цих частин, особливо душа, повинна бути використана для досягнення максимальної продуктивності праці» [2, с. 105], створює теорію людських відносин, суть якої полягає в тому, що зростання продуктивності праці може бути досягнуто без суттєвого оновлення виробництва, а успіх трудової діяльності більшою мірою залежить від морально-психологічного клімату, який склався всередині трудового колективу, ніж від інших умов.

Оскільки існує загальноновизнана думка, що працівники є загалом пасивними, вони перебувають у моральній залежності від керівника (формального лідера), завдання яких полягає у схилянні працівників до співробітництва.

Е.Мейо та М.Фоллет вважали, що прагнення до співробітництва є природним станом працівників і керівників, яке в реальних умовах обмежене неправильно побудованими взаєминами між ними і тому ключовим завданням керівника є організація внутрішньогрупової структури таким чином, щоб задовольнити потреби виконавців у спілкуванні, виховати у них відданість організації, в якій вони працюють.

Вони вперше експериментально довели, що мотивами вчинків людей є потреби і вони можуть лише частково та опосередковано бути задоволені за допомогою грошей, тому потрібно шукати інші шляхи їх задоволення.

Такими шляхами виявилися увага до особистості працівника і зацікавленість саме в його роботі, знаннях, досвіді з боку керівництва, а також внутрішньоособистісна мотивація працівника (можливість самореалізації та ін.)

Виходячи з досліджень Е.Мейо висунув революційну для того часу ідею, що робочі схильні до впливу мотивації тією самою мірою, що й впливу технічних аспектів праці. Усвідомлення робочим причетності до команди, яка працює в покращених умовах або умовах патронату з боку керівництва, значною мірою підвищує продуктивність його праці. А його колега М.Фоллет вже тоді закликала до переходу до стилів спільного управління на протипагу існуючої одноосібної влади.

Це відкриття пізніше успішно використала Японія при створенні «гуртків якості», що передбачають активну участь робітників у обговоренні виробничих проблем.

В управлінській діяльності відбулась нова сходинка взаємовідносин між працівником і керівником, оскільки стало зрозуміло, що окрім економічних вимог повинні задовольнятися ще й соціальні потреби. Як виявилось, для робітника прагнення бути прийнятим в неформальну групу явно перевершувало значущість адміністративних подій, що скореговані на заохочення праці. Досить об'ємний внесок мало й те, що для працівника група являла собою одне із основних середовищ, в якому формуються певні ідеї, ціннісні орієнтації, моделі поведінки, ставлення до норм праці.

Дослідники в працях яких проголошувалися принципи всезагального розвитку та всебічного використання організацією нахилів працівників, забезпечення їх різнопланових потреб, використання систем самоорганізації, заохочення процесів масової динаміки, демократизації управління створили фундамент теорії людських відносин.

Інноваційний напрям теорії управління, заснований Е. Мейо, полягав у наступному: конкретно розроблені дії і висока оплата не завжди мотивують до збільшення ефективності праці. Школа людських відносини стала втілюванням нової моделі управління, де кожную групу (колектив) людей розглядають як певний соціальний механізм. Сенс полягає в тому, що технологічну складову ефективності роботи необхідно вивчати через призму взаємозв'язку завдань організації з власне людським, соціальним аспектом цієї організації.

Основні тези Е. Мейо:

1) люди в основному мотивуються соціальними потребами і відчувають свою індивідуальність завдяки своїм стосункам з іншими людьми;

2) в результаті промислової революції та раціоналізації процесу праці сама робота значною мірою втратила привабливість, тому люди шукають задоволення в соціальних взаєминах;

3) люди більш чуткіші до соціального впливу групи рівних їм людей, ніж до спонукання засобів контролю, що використовуються керівниками;

4) робітник виконує розпорядження керівника, якщо останній зможе задовольнити соціальні потреби своїх підлеглих і їх бажання бути зрозумілими [4, с.450].

Школа людських відносин концентрувалась, в загальному, на ідеях між покращення особистісних стосунків. Було підтверджено, що за умови виявлення більшого занепокоєння керівництва до своїх підлеглих, ступінь задоволення працівників повинен зростати, а це, в свою перевагу, приведе до підвищення продуктивності праці.

Таким чином, теорія людських відносин несе у собі дуже важливу роль в управлінні, вона розгалужена та має ґрунтовні ідеї. Людські відносини завжди були популярною темою для досліджень. Головною метою теорії є, що на ефективність праці впливає людський фактор, а саме взаємовідносини. Ця ідея, стала стимулом для збільшення демократизації та гуманізації у різних форм колективної діяльності. А в наш час, коли необхідно вистояти під час війни людям і тримати економіку України, щоб мати можливість допомагати Збройним Силам України, необхідно всім керівникам звернути увагу на основні постулати теорії людських відносин.

Список використаних джерел:

1. Словник української мови: в 11 томах. Том 1, 1970. 612 с. URL : <http://sum.in.ua/s/vidnosyny>
2. Грищенко І. М. Феномен лідерства в системі місцевого самоврядування: теорія, методологія, практика : монографія. К. : НАДУ, 2016. 320 с. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe
3. Грищенко І. М. Алгоритм формування та розвитку лідерства в територіальній громаді. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 4. URL : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=965>
4. Воронкова В. Г. Управління людськими ресурсами: філософські засади: навч. посіб. К.: Професіонал, 2018. 450 с.

Мендель Марина Олегівна,
магістр 1 року навчання за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ, УПОВНОВАЖЕНИХ НА ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ АБО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Питання позитивних та негативних аспектів запровадження та реалізації фінансового контролю над суб'єктами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, все ж лишається неоднозначним. Саме тому, важливим вбачається надання адміністративно-правової характеристики концептуальним засадам здійснення фінансового контролю над суб'єктами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, особливо з точки зору досягнення цілей сталого розвитку України.

Не викликає сумніву той факт, що використання державними органами, органами місцевого самоврядування фінансів для реалізації покладених на них функцій зумовлює необхідність здійснення контролю за законністю та ефективністю використання фінансових ресурсів. В свою чергу, успішна реалізація фінансової політики задля досягнення соціального розвитку і економічного зростання, сталого розвитку міст і громад, скорочення нерівності, подолання бідності в значній мірі залежить від ефективного використання фінансових ресурсів, а також забезпечення законності і правопорядку, протидії та запобіганню корупційних процесів, це і є призначення фінансового контролю.

Враховуючи те, що фінансовий контроль є об'єктивним фінансово-правовим явищем, яке сформоване в процесі розвитку суспільства і держави, існують різні погляди на його значення, сутність і зміст. З огляду на розвиток інформаційних технологій, впровадженням наукових засад в управлінні фінансовою діяльністю, виникненням нових сфер суспільної діяльності, які пов'язані з публічними фінансами, євроінтеграційними та глобальними

процесами сталого розвитку підвищується як саме значення фінансового контролю, так і його роль в сфері запобігання та виявлення корупції.

Враховуючи важливість створення ефективної системи запобігання корупції ще в 2014 році було прийнято Закон України «Про запобігання корупції» [1]. Четвертий розділ згаданого нормативного акту законодавець присвятив саме фінансовому контролю, зобов'язавши подавати декларації щодо своїх доходів та видатків особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. При цьому, згідно Закону на офіційному веб-сайті Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – Національне агентство) у відкритому доступі розміщуються е-декларації згаданих осіб. Відповідно Національне агентство має можливість здійснювати перевірки і при необхідності притягувати винних до юридичної відповідальності.

Таким чином, що стосується фінансового контролю над суб'єктами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, то він є заходом запобігання корупції, що реалізується Національним агентством і покликаний забезпечити протидію корупційним правопорушенням та правопорушенням, пов'язаним з корупцією.

З огляду на те, що науковці розглядають фінансовий контроль як діяльність, в даному контексті доцільно звернути увагу на концептуальні правові засади його здійснення. А саме, на основні принципів, на яких повинна базуватися фінансово-контрольна діяльність, в тому числі і щодо запобігання корупції. Не викликає сумніву той факт, що наявність законодавчо визначеної системи таких принципів є фундаментом, на основі якого формується антикорупційне законодавство.

Варто зазначити, що принципи фінансового контролю над суб'єктами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, не окреслені законодавчо, але системний аналіз міжнародних стандартів щодо фінансового контролю, Лімської декларації керівних принципів контролю прийнятої IX Конгресом Міжнародної організації вищих контрольних органів (ІНТОСАІ) у 1977 році [3], національного законодавства дозволяє виокремити універсальні та спеціальні принципи фінансового контролю над суб'єктами, уповноваженими на виконання функцій держави

або місцевого самоврядування. До універсальних зокрема, належать законність та верховенство права.

Стосовно спеціальних принципів, то їх, декілька. По-перше, принцип системності. Згаданий принцип, в першу чергу передбачає у сфері фінансового контролю над суб'єктами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування електронне декларування службовими особами своїх доходів та видатків, впровадження реального механізму публічності е-декларацій, їх перевірки Національним агентством, а в разі виявлення порушень притягнення винних до відповідальності.

По-друге, це принцип об'єктивності, передбачає уникнення упередженості з боку контролюючих суб'єктів на кожному етапі процесу контролю по відношенню до підконтрольних суб'єктів. З метою об'єктивності контролю слід заборонити здійснення контрольних заходів посадовими особами державного фінансового контролю, якщо вони є: близькими родичами керівника, засновника чи акціонера підконтрольного суб'єкта; мати особисті чи фінансові інтереси в підконтрольному суб'єкті; працював на підконтрольному суб'єкті протягом звітного періоду; з інших причин вони не можуть гарантувати об'єктивність висновків.

По-третє, принцип прозорості. Основною метою подання декларації уповноваженої особи полягає у створенні умов для прозорості діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також виявлення та уникнення конфлікту інтересів у їх діяльності. Однак існує багато механізмів, щоб нехтувати принципом прозорості. Наприклад, чиновнику може бути важко заповнити декларацію, якщо члени сім'ї не можуть або не хочуть надати інформацію. Важливо, щоб декларація містила інформацію про матеріальний стан як особи, яка зобов'язана подавати декларацію, так і членів її сім'ї. Якщо ж члени сім'ї відмовляються надати відомості про фінансовий стан, то згідно з частиною 7 статті 46 Закону України «Про запобігання корупції», в разі відмови члена сім'ї суб'єкта декларування надати будь-які відомості чи їх частину для заповнення декларації, суб'єкт декларування зобов'язаний зазначити про це в декларації, відобразивши всю відому йому інформацію про такого члена сім'ї, визначену пунктами 1–12 статті 46. Отже, хабарник не зможе відмовитися від подання

відомостей про свою сім'ю, оформивши все майно на них, як це найчастіше відбувається.

По-четверте, принцип дієвості. Важливо відмітити, що істотною відмінністю нагляду та контролю, є можливість вжиття заходів реагування з боку компетентних органів у результаті виявлення порушень за результатами контролю.

Заслужують на увагу і такі важливі принципи як незалежність і компетентність. Щодо прояву згаданих принципів у сфері фінансового контролю над суб'єктами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, важливим є фінансова самостійність органів антикорупційного контролю, їх особливий статус, особлива процедура щодо призначення кандидатів не тільки на керівні посади, але й на інші посади, функціональні обов'язки яких знаходяться в площині запобігання корупції.

Підсумовуючи викладене вище, слід зауважити, що фінансовий контроль над суб'єктами, уповноваженими на держави або місцевого самоврядування, є заходом запобігання корупції, і покликаний забезпечити протидію корупційним правопорушенням та правопорушенням, пов'язаним з корупцією. На жаль, слід констатувати, що на сьогодні діяльність антикорупційних органів в Україні, не достатньо ефективна, про що свідчать результати оцінювання глобальною антикорупційною організацією Transparency International рівня корупції в Україні. За цими даними, як вже було зазначено вище, наша держава посіла 122 місце у переліку зі 180 країн світу. Варто зазначити, що такі результати викликані відсутністю позитивних зрушень у сфері боротьби з корупцією. Це скоріше і кадрові проблеми в самих антикорупційних органах, і відсутність законодавчо закріплених принципів фінансового контролю в сфері запобігання корупції, і неприйняття дієвого закону, щодо основних засад державної антикорупційної політики.

Отже, нагальним на сьогодні вбачається усунення існуючих проблем щодо державного контролю і зокрема фінансового в сфері запобігання корупційним діянням, які мають місце серед суб'єктів, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Безперечно ефективні дії в згаданому напрямку сприятимуть досягненню Україною Цілей сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n42>
2. Роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю. URL: <https://rada.gov.ua/uploads/documents/47333.pdf>
3. Лімська декларація керівних принципів контролю. 01.01.1977 р. IX Конгрес Міжнародної організації вищих контрольних органів (ІНТОСАІ) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/604_001#Text

Набатова Софія Андріївна,

*бакалавр 2 року навчання за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України*

СЛУЖБА В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Тема служби в органах місцевого самоврядування є дуже актуальною в Україні, оскільки відіграє вирішальну роль у забезпеченні ефективного управління на місцевому рівні. Органи місцевого самоврядування, такі як міські та сільські ради, відповідають за широкий спектр послуг, що безпосередньо впливають на якість життя громадян, включаючи розвиток інфраструктури, громадський транспорт, поводження з відходами та соціальні послуги.

Ефективне надання послуг потребує ефективно функціонуючих органів місцевого самоврядування, які чуйно реагують на потреби та проблеми своїх виборців. Однак у забезпеченні ефективності органів місцевого самоврядування в Україні існують проблеми, зокрема корупція, відсутність належної підзвітності та недостатні ресурси. Ці проблеми перешкоджають наданню якісних послуг і негативно впливають на довіру громадян до місцевої влади.

Органи місцевого самоврядування в Україні діють відповідно до Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [1,2], інших законодавчих актів. Система місцевого самоврядування в Україні

базується на принципі децентралізації, що означає, що місцева влада має значні повноваження та відповідальність у різних сферах суспільного життя, таких як охорона здоров'я, освіта, соціальний захист, житлово-комунальне господарство тощо. На місцевому рівні існують різні типи органів самоврядування, зокрема: місцеві ради, які обираються громадянами строком на 5 років, відповідають за прийняття локальних нормативних актів, затвердження місцевих бюджетів, контроль за діяльністю місцевих органів влади: виконавчі комітети – призначені місцевими радами, відповідальні за виконання місцевих законів і нормативних актів, розпорядження місцевими бюджетами, надання публічних послуг та виконання інших завдань; сільські, селищні, міські голови - обираються громадянами строком на 5 років, відповідають за виконання рішень місцевих рад, розпорядження місцевими бюджетами, забезпечення надання комунальних послуг. Крім того, існують такі органи місцевого самоврядування, як територіальні громади, об'єднані територіальні громади, адміністративно-територіальні одиниці, які мають свої специфічні функції та повноваження.

Перш за все від служб місцевого саморядування чекають ефективної та плідної роботи тому підвищення якості надання послуг в органах місцевого самоврядування є пріоритетним завданням для влади та громадян України. Зусилля докладаються для зміцнення спроможності та підзвітності органів місцевого самоврядування, підвищення участі громадян у процесах прийняття рішень та покращення розподілу ресурсів для надання послуг. Ці зусилля мають вирішальне значення для побудови сильніших, більш демократичних і процвітаючих громад в Україні.

В органах місцевого самоврядування є певні проблеми, які можна визначити при аналізі результатів їх діяльності. По-перше, органам місцевого самоврядування в Україні часто бракує достатнього фінансування для надання якісних послуг своїм виборцям. Це пояснюється обмеженими фінансовими ресурсами, які виділяє центральний уряд, а також корупцією [3] та безгосподарністю на місцевому рівні. По-друге, корупція та відсутність підзвітності є головними проблемами в органах місцевого самоврядування в Україні. Це призводить до відсутності довіри та впевненості серед громадян, що перешкоджає їхньому бажанню брати участь у процесах прийняття рішень і ускладнює органам місцевого самоврядування надавати якісні послуги для

громадян. Також органи місцевого самоврядування в Україні часто страждають від неефективної бюрократії, що ускладнює надання своєчасних та ефективних послуг громадянам. Це пов'язано з браком спроможності та підготовки серед місцевих чиновників, а також із складним і обтяжливим регуляторним середовищем. Важливо зазначити багатьом місцевим громадам в Україні бракує базової інфраструктури, такої як дороги, водопостачання та каналізація. Це ускладнює органам місцевого самоврядування надання необхідних послуг своїм виборцям. Та остання с визначених проблем є те, що громадяни в Україні часто мають обмежені можливості брати участь у процесах прийняття рішень на місцевому рівні, що може призвести до відсутності підзвітності та чуйності з боку органів місцевого самоврядування.

Загалом органи місцевого самоврядування в Україні відіграють суттєву роль у забезпеченні ефективного управління та вирішенні місцевих проблем і викликів. Всі проблеми негативно впливають на якість надання послуг в органах місцевого самоврядування в Україні та підривають здатність цих органів ефективно служити своїм громадам. Розв'язання цих проблем вимагатиме суттєвих реформ фінансування, прозорості, підзвітності та участі громадян.

Список використаних джерел:

1. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 2 жовтня 2003 року N 1215-IV. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t012493?ed=2003_10_02 (дата звернення: 19.04.2023).
2. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. <https://ips.ligazakon.net/document/Z970280?an=917140> (дата звернення: 19.04.2023).
3. Шеремет О.С. Корупція в органах місцевого самоврядування та її запобігання в Україні. *Вісник Асоціації кримінального права України*, 2019, №1(8).

Олексенко Богдана Валеріївна,
студентка 2 курсу, спеціальність 281 “Публічне управління та адміністрування”, кафедра публічного управління, менеджменту інноваційної діяльності та дорадництва НУБіП України

МЕТОДИ ПРОГНОЗУВАННЯ В РОЗРОБЦІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Розробка управлінського рішення в багатьох випадках передбачає врахування того, що може відбутися в зовнішньому середовищі організації в майбутньому. В управлінському рішенні відбивається комбінація бачення поточної ситуації та уявлення про можливі майбутні зміни. Чим точніше управлінець зможе передбачити зовнішні і внутрішні умови майбутнього, тим вища ймовірність досягнення запланованих результатів. Прогнозування може розглядатись як важливий інструмент «більш точного налаштування» бачення майбутніх змін. Без прогнозування, без уявлення майбутнього розвитку подій неможливо прийняти ефективне управлінське рішення.

Прогнозування передбачає спеціальні наукові дослідження політичних процесів, явищ, подій, внаслідок яких з одних, уже відомих даних про минуле й сьогодення, одержують інші дані – уявлення про можливі стани політичних об'єктів, що піддаються прогнозу [1, с. 33]. Мета прогнозування – отримання науково обґрунтованих варіантів тенденцій розвитку показників, що характеризують відповідні явища та процеси і впливають на прийняття управлінського рішення та на управління організації в цілому.

Управління воєнним станом є надзвичайно складним завданням, що потребує від військових лідерів прийняття швидких та точних рішень. Інструменти та методи прогнозування можуть допомогти зменшити ризики і забезпечити ефективне управління воєнною ситуацією.

Методи прогнозування дозволяють військовим лідерам передбачити можливі наслідки своїх рішень та вирішувати проблеми до того, як вони стануть надзвичайними. Ці способи використовуються в багатьох сферах, включаючи воєнні дії, економіку та соціальні науки.

Один з найбільш ефективних методів прогнозування воєнних подій - це аналіз історичних даних. Військові лідери можуть вивчати попередні війни та

конфлікти, щоб зрозуміти, які дії можуть призвести до перемоги чи поразки. Аналізуючи історичні дані, можна визначити місцевості, які є небезпечними, різноманітні стратегії, які працюють, і ті, що ні.

Іншим методом прогнозування є використання інформаційних технологій, таких як штучний інтелект, машинне навчання та аналітика даних. Ці технології дозволяють аналізувати великі обсяги даних та прогнозувати майбутні наслідки різних дій. Наприклад, штучний інтелект може використовуватися для прогнозування успіху в битві, розрахунку оптимального розташування військових частин чи вибору найбільш ефективних стратегій.

Для успішного використання методів прогнозування в управлінні воєнним станом також необхідні високі навички аналізу та інтерпретації даних. Військові лідери повинні вміти правильно оцінювати ризики, приймати рішення на основі доступних даних та аналізувати їхні наслідки.

Одним із методів, який допомагає військовим лідерам правильно аналізувати дані та приймати рішення, є симуляція. Симуляція дозволяє військовим лідерам перевірити різні сценарії та визначити найкращий курс дій. Симуляції можуть бути відносно простими, наприклад, моделювання бойових дій на карті, або дуже складними, наприклад, моделювання роботи цілого військового регіону з врахуванням впливу різних факторів.

Іншим методом, який використовується в управлінні воєнним станом, є статистичне прогнозування. Він дозволяє військовим лідерам визначити ймовірність виникнення тієї чи іншої події. Наприклад, статистичне прогнозування може допомогти військовим лідерам визначити, яку кількість військ потрібно відправити на певне завдання, або яку кількість боєприпасів необхідно для успішного проведення операції.

Управління воєнним станом є складним завданням, яке потребує високої кваліфікації військових лідерів, знань про різні методи та інструменти прогнозування, а також навичок аналізу та інтерпретації даних. Використання методів прогнозування може допомогти військовим лідерам приймати правильні рішення на основі точної та достовірної інформації.

Одним з методів прогнозування є аналіз даних за допомогою інформаційних технологій. Наприклад, використання штучного інтелекту може допомогти військовим лідерам в аналізі даних з різних джерел та

створенні прогнозів з високою точністю. Додатково, інформаційні технології дозволяють збирати та аналізувати великі обсяги даних, що є надзвичайно важливим у воєнному стані, де часто потрібно приймати рішення на основі швидко змінної ситуації.

Також до методів прогнозування відносяться і методи математичного моделювання, які дозволяють створювати детальні моделі ситуації та розробляти стратегії відповіді на різні сценарії. Завданням математичного моделювання політичних процесів є аналіз широкого класу політичних процесів і зведення їх до порівняно невеликої кількості математичних моделей та формування сукупності сценаріїв імовірного розвитку політичних подій, а також розроблення способів вибору оптимальних політичних рішень [2, с. 454]. Наприклад, математичні моделі можуть використовуватися для аналізу впливу різних факторів на результативність операції, таких як кліматичні умови, технічний стан обладнання, досвід персоналу тощо.

Одним з найбільш важливих аспектів управління воєнним станом є комунікація та координація між різними рівнями керівництва та військовими підрозділами. Тому, управління комунікаційними процесами є ще одним методом, який може допомогти військовим лідерам приймати рішення на основі точної та достовірної інформації.

У підсумку, можна сказати, що застосування методів прогнозування є надзвичайно важливим в розробці управлінських рішень під час воєнного стану. Воєнний стан є складним та небезпечним періодом, в якому навіть найдрібніші помилки можуть мати серйозні наслідки для безпеки та життя людей. Прогнозування в цих умовах вимагає великої кількості даних, знань про геополітичну ситуацію, аналізу поточних тенденцій та швидкість прийняття рішень.

Список використаних джерел

1. Горбатенко В. Аналіз майбутнього та його роль в управлінні соціально політичними процесами. *Політичний менеджмент*, №1, 2019. С. 32-33.
2. Денисюк С. Г. Шиян А. А. Моделювання політичних процесів, 2021. с. 454.

Курочка Олексій Андрійович,
студент I курсу за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ

ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я УКРАЇНЦІВ

Війна дуже сильно впливає на людину. В людини змінюється спосіб життя, структура мислення, сприйняття дійсності, відношення до себе і до цінності життя в цілому. А значить війна має і великий вплив на психіку людини. Війни зіграли ключову роль в розвитку психіатрії. Різні симптоми солдат відкрили новий шлях до розуміння психічних реакцій на стрес.

Війна негативно впливає на добробут як окремо взятої людини так на добробут в цілому в країні. За оцінками ВООЗ після військових конфліктів 10% людей, які пережили травматичний досвід будуть мати серйозні проблеми з психічним здоров'ям, а ще 10% більше не зможуть ефективно функціонувати в соціумі. Причому, на мою особисту думку психічні травми або психічні проблеми отримують не тільки ті хто безпосередньо є учасниками бойових дій, а й ті, які бачать бойові дії через Інтернет або телебачення.

Доказом моєї думки є дослідження наслідків терористичного акту 11 вересня 2001 року в США. У ті роки технології тільки розпочинали розвиватися. Це була одна із перших катастроф, яку в такій якості і з такими подробицями описали і показали по телебаченню. За деяким дослідженням ті люди, які дивилися цю катастрофу по телебаченню мали ймовірність отримати психічну травму таку ж, яку могли отримати ті, хто жив у Нью – Йорку в той час. Як бачимо на психологічний стан людини можна дуже впливати навіть через показ відповідного контенту по телебаченню чи інші засоби масової інформації.

Вважаю, що в кожній людині в тій чи іншій мірі є чесноти і вади, і вони проявляються залежно від нашого психологічного стану. Стрес має великий вплив на прийняття нами рішень. Він викликає паніку, людина може впадати в примітивні рефлекси, які висвітлюють в людині її вади і показують її не з кращої сторони. Людині в таких ситуаціях важче розрізнити межу між добром

і злом. Стрес може змінити хімічний склад мозку, а це так чи інакше вплине на наші дії і поведінку людини.

Однією з чеснот, описаних в теологічній теорії Фоми Аквінського є розум. За допомогою розуму ми можемо аналізувати, не піддаватися паніці, робити правильний вибір, протистояти пропаганді і дезінформації. Війна це життя в неспокійній атмосфері. Особливо люди, які перебувають в зоні бойових піддаються стресу 24/7. Стрес пригнічує розум в такій ситуації людині важко виконувати чесноту, про яку говорив Аквінський.

Ще одна з чеснот це справедливість. За Аквінським справедливість – це віддавати кожному його власне [2]. Як я розумію цю чесноту, справедливість це як борг. Наприклад, звірі з 64 бригади ЗС РФ, які жорстоко вбивали людей в Бучі, заради справедливості мають бути покарані і це як борг держави перед жителями Бучі і інших міст куди прийшов рашизм, зробити все щоб покарати цих злочинців. Тобто справедливість – це віддати те, що людина заслуговує. Якщо людина заслуговує покарання, то це є боргом перед, скажемо суспільством її покарати, якщо людина заслуговує пошани – є боргом її поважати. Все справедливо, щось зробив – отримай відповідь. Зробив зло, по справедливості маєш отримати зло, зробив добро отримаєш добро. Ось так я зрозумів цю чесноту.

Підсумовуючи можу сказати, що під час війни критично важливо по мірі можливості не піддаватися стресу, інакше це може привести до негативних наслідків. Коли людина в паніці, в стресі, нею легше маніпулювати за допомогою пропаганди, через спотворення фактів, а це точно грає на руку ворогу. І дуже важливо щоб держава дотримувалася такої чесноти як справедливість, і кожен житель нашої країни має собі задавати питання чи вчиняю я по справедливості до інших, як було б справедливо вчинити в тій чи іншій ситуації. Ці чесноти зараз є дуже важливими, враховуючи в якій ситуації знаходиться наша країна і кожен з мешканців в Україні.

Список використаних джерел

4. Поняття справедливості в сучасних наукових дослідженнях. URL : <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/934/1/9.pdf>
2. Грищенко І. М. Аналіз державної політики у сфері розвитку сільських територій. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 1. URL: <http://www.dy.nauka.com/?op=1&z=1364> (дата звернення: 04.02.2019). DOI: [10.32702/2307-2156-2019.1.2](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.1.2)

Римарєва Анастасія Олександрівна,
магістр 1 року навчання за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»,
НУБіП України, м. Київ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В ЧАСТИНІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Освіта і наука є одним із головних складників успішної держави, саме тому дана тема є актуальною сьогодні. Майже в кожній громаді послуги освіти стосуються не менше 30% населення громади (діти, їх батьки, вчителі, шкільні адміністрації, непедагогічні працівники та інші), освіта складає до 45% видаткової частини місцевого бюджету, діяльність освітньої мережі забезпечує постійною роботою до 25% працездатного населення громад. Першочерговим проблемним питанням у кожній громаді є недостатня кількість закладів дошкільної освіти та закладів загальної середньої освіти, нестача коштів у місцевих бюджетах на будівництво нових закладів. Наповненість груп у закладах дошкільної освіти, зазвичай, перевищена у 2 рази. З кожним роком дітей в громаді більше, а кількість закладів залишається сталою. Це проблема, тому що більшість батьків не зможе віддати своїх дітей до комунального садочку і вийти на роботу, тому що бракує місць. Це негативно впливає як на розвиток самої територіальної громади, так і на економіку країни вцілому. Велика наповнюваність класів в ЗЗСО приводить до зменшення рівня засвоєння матеріалу дітьми. Тобто від цієї проблеми страждають і діти, і батьки.

Дошкільна освіта є важливим етапом для цілісного розвитку дитини. Нині її зміст органічно пов'язаний з ідеями Нової української школи: він забезпечує наступність між дошкільною та початковою освітою в умовах шкільної реформи.

В Україні дошкільна освіта є обов'язковою частиною у системі безперервного навчання. Відповідальність за навчання дитини у дитячому садочку несуть її батьки або особи, які їх замінюють, та навчальні заклади, де діти перебувають. Наступність між дошкільною та початковою освітою – це забезпечення неперервності здобуття людиною освіти. Наступність в освіті

необхідна для створення єдиного освітнього процесу, що логічно продовжується від дитячого садка до школи. Цей процес допомагає досягти цілісного розвитку особистості.

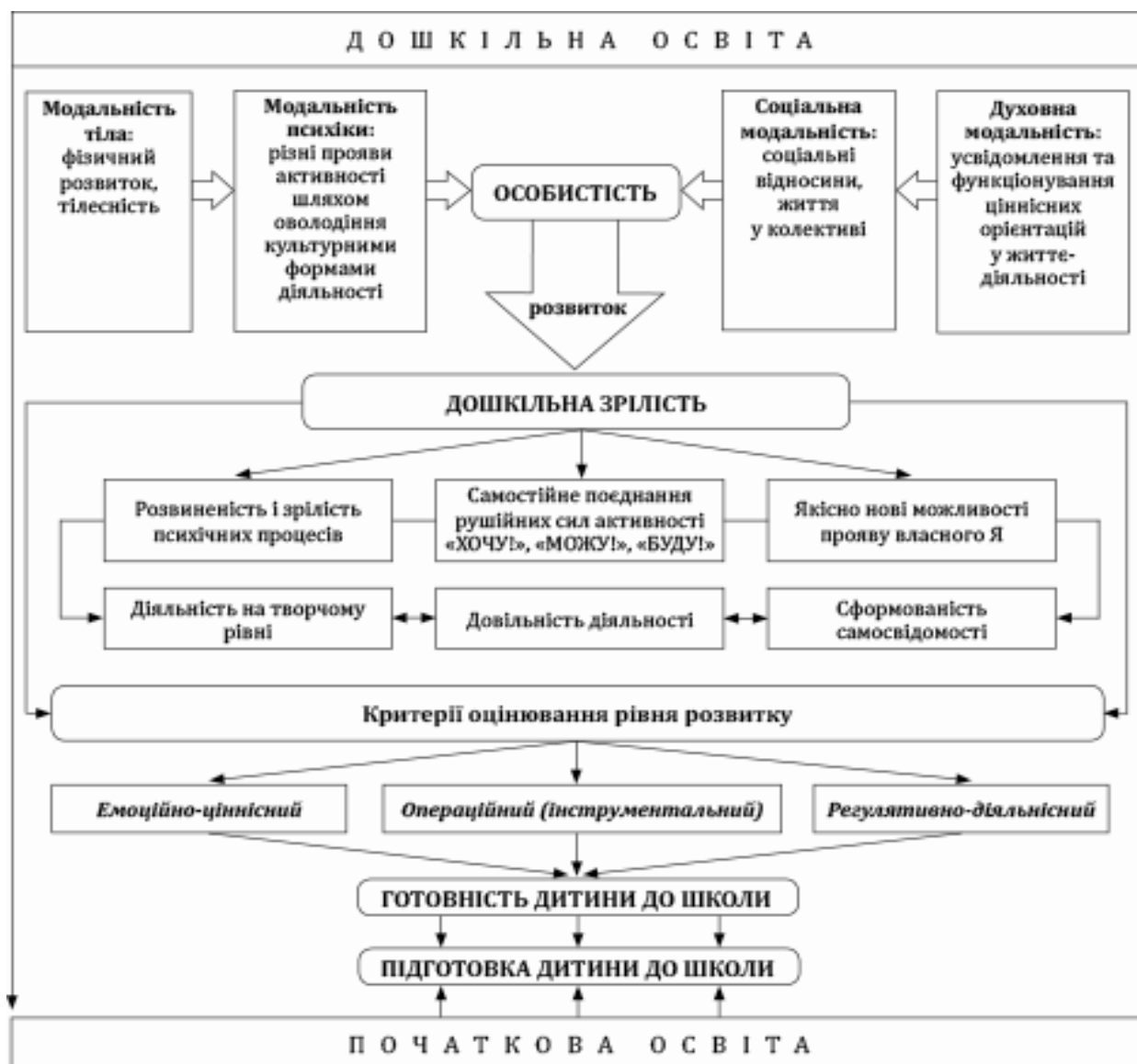
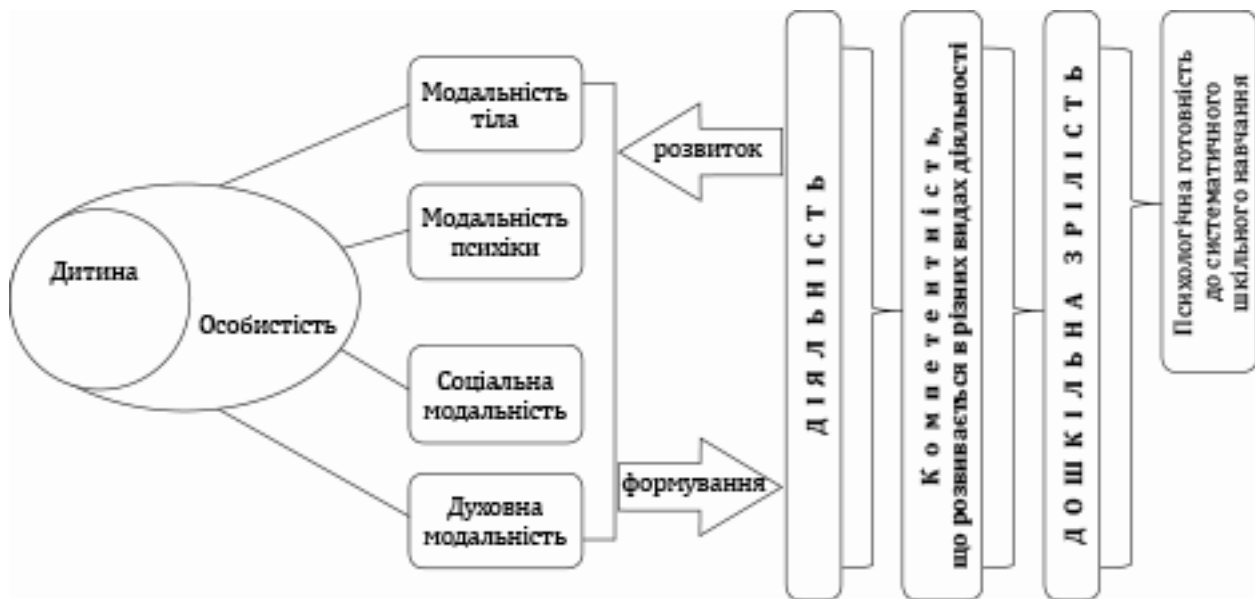

Рис. 1. Схема забезпечення неперервності від дошкільної до початкової шкільної освіти

З рис. 1 видно, що під час навчання у дітей формуються базові компетентності – вміння, знання та навички, які необхідні для подальшого навчання та життя загалом. У дошкільному віці діти починають розвивати, зокрема допитливість, ініціативність, відповідальність, креативність, навички комунікації. Початкова освіта базується на цих навичках і поглиблює їх.

Перехід між дитячим садком і школою має бути поступовим, оскільки діти мають пройти період адаптації. Адаптація дитини буде значно легшою,

якщо у перші роки навчання в школі будуть продовжувати та підіймати на вищий рівень ту діяльність, яка була у дитячому садочку. Наступність в освіті означає збереження основних видів діяльності дітей дошкільного віку в початковій школі. Але, з весни 2020 року, від початку пандемії ковід-19 і дотепер у переважній більшості громад в Україні порушена неперервність освіти, оскільки дистанційне навчання надзвичайно погано впливає на розвиток комунікативних навичок. Необхідно прикласти всі зусилля, щоб повернути дітей до очного навчання у заклади освіти, інакше ми втратимо ціле покоління...

Рис. 2. Схема комплексного розвитку дитини

Базуючись на складових елементах розвитку дитини, представлених на рис. 2 можемо стверджувати, що кожна територіальна громада одним із пріоритетних завдань повинна виокремити забезпечення розвитку освітнього середовища в територіальній громаді.

Список використаних джерел:

1. Матеріали з офіційного сайту МОН. URL : <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

Хоролець Оксана Юріївна,
магістр 1 курсу заочної форми навчання,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
НУБіП України

ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ДО УПРАВЛІННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Процес розвитку демократії в Україні і обраний курс на євроатлантичну інтеграцію вимагає переглянути основні підходи співпраці органів влади з громадськістю. Оскільки публічне управління передбачає залучення до управлінського процесу громадян, врахування їхньої думки і бачення подальшого політичного і економічного розвитку як окремої території, так і держави в цілому, кращою формою такої співпраці є залучення громадських організацій.

Розгалужена система недержавних громадських організацій і рухів є необхідною умовою демократії, одним із загальноприйнятих і найбільш поширених критеріїв якої є можливість громадян брати реальну участь в управлінні, у вирішенні як державних, так і справ місцевого значення. Суспільство не може бути демократичним, якщо воно позбавлене таких можливостей [2]. Тільки створюючи сприятливі умови для розкриття творчого потенціалу громадян і подолання їх соціальної інертності, суспільство отримує спроможність до саморозвитку способом участі громадян в процесі прийняття рішень на всіх рівнях управління.

Одним з елементів, що складає основу громадської активності є прагнення групи/колективу задовольнити свої спільні інтереси. Тут група/колектив виступає генератором соціальної і політичної активності. Поряд з поняттям громадські організації існує поняття «групи інтересів», яке ввів до наукового обігу А. Бентлі.

Дослідник відносив до них організовані групи людей, що мають певні цілі та висувають конкретні вимоги перед політичною владою. На його думку суспільство представляло собою сукупність різних груп інтересів, де кількість груп обмежується лише показником – інтересами, заради яких вони створені і діють [3, с. 38].

Місцеві недержавні організації виявилися більш успішними, ніж національні, завдяки своїй доступності та близькості до громадян. У процесі співпраці між НДО та органами місцевого самоврядування зростає довіра громадян до влади. Виявлення громадської ініціативи, через яку громадяни захищають свої інтереси, а також активна діяльність місцевих недержавних організацій сприяють налагодженню діалогу між громадянами та органами влади. Такий діалог можливий за умови контролю за якістю надання державних послуг на місцевому рівні, а також зміцнення спроможності недержавних організацій залучати громадян до процесу формування політики. Ця спроможність передбачає, зокрема, такі навички:

- проведення громадських слухань;
- здійснення опитувань щодо якості державних послуг;
- дослідження державної політики за галузями;
- організація тренінгів для журналістів;
- заснування консультативних органів, де державні службовці працюють разом з представниками громадських організацій.

Розвиток місцевого самоврядування буде загальмовано, якщо в соціумі не зміниться бачення своєї ролі та участі й громадяни не почнуть об'єднуватися в громадські об'єднання, які здатні бути рушійною силою.

Алексис де Токвіль, французький соціолог, у творі «Демократія в Америці» стверджує, що «саме в громаді полягає сила свободи народу. Громадські інститути відіграють для становлення незалежності саме ту роль, що й початкові школи для науки; учать народ використовувати свободу, насолоджуватися її мирним характером. Без громадянських інститутів нація може сформувати вільний простір, однак справжнього духу свободи вона так і не набуде» [4, с. 64].

Були розроблені такі рекомендації для покращання існуючої ситуації:

- органам місцевого самоврядування та розпорядникам коштів для підтримки інститутів громадянського суспільства, передбачаючи кошти для фінансової підтримки громадських організацій, відмовитися від штучного обмеження кола потенційних учасників конкурсів територіальними статусами та типами організацій (молодіжні, дитячі, жіночі, організації інвалідів) для забезпечення конкуренції між різними організаціями. Для збереження територіального фокусування підтримки за рахунок коштів місцевих

бюджетів послуговуватися вимогою щодо відповідності проектів, що подаються для участі в конкурсах, адміністративно-територіальному рівню організатора конкурсу;

– організаторам конкурсів забезпечувати широке оприлюднення оголошення про проведення конкурсу та інформації про перебіг конкурсу, його переможців та виконання ними проектів за рахунок бюджетних коштів, зокрема оприлюднювати таку інформацію на громадських веб-ресурсах;

– органам місцевого самоврядування та організаторам конкурсів визнавати суми невиконаних зобов'язань щодо фінансування проектів – переможців конкурсу, заборгованість розпорядників коштів та передбачити можливість відшкодування таких заборгованостей із бюджетів року, наступного за роком виникнення заборгованості;

– органам місцевого самоврядування та організаторам конкурсів використовувати конкурентні процедури розподілу коштів для підтримки громадських організацій у всіх випадках провадження такої підтримки.

Також варто відмітити, що наразі спостерігається ситуація, коли органи місцевої влади, зацікавлені у більш інтенсивному розвитку громадських організацій, починають самостійно вдосконалювати процеси фінансування громадських організацій на місцях [1].

Тож, роль громадських організацій у житті громади є дещо недооціненою. Якщо на загально-державному рівні потрібно напрацьовувати нормативно-правову базу для стимулювання розвитку неурядових організацій, то на місцевому рівні варто проводити більше просвітницької роботи з роз'яснення ролі громадських організацій у прогресивному розвитку власної громади. Таким чином можна забезпечити перехід від представницької демократії до демократії участі.

Список використаних джерел

1. Александрова Г.М., Пишна О.В. Економіка і суспільство. *Напрями вдосконалення фінансової політики стимулювання діяльності громадських організацій в Україні*. 2016. №3. С.461.
2. Грищенко І. М. Механізми забезпечення взаємодії органів державної влади з органами громадянського суспільства в країнах Центрально-Східної Європи.

Науковий вісник Академії муніципального управління : зб. наук. пр. Київ : Вип. 3/4. С. 25–31.

3. Вінніков О.Ю. Державне фінансування організацій громадянського суспільства. Як запровадити європейські стандарти? / О.Ю. Вінніков, Д.С. Ковриженко, М.В. Лациба [та ін.]. К.: Україна, 2010. 224 с.
4. Кремень В., Ткаченко В. Україна: шлях до себе. Проблеми суспільної трансформації. Розділ III. Глава I. Становлення громадянського суспільства. К., 1998. 464 с.

СЕКЦІЯ 9.

РИНОК ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Авраменко Владислав Станіславович,
*студент 3 курсу спеціальності «Туризм»,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ*
Науковий керівник: Кудінова І. П., канд. екон. наук, доцент

ШОКОЛАДНИЙ ТУРИЗМ ЯК ПІДВИД ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ

Шоколадний туризм (какао-туризм) – тури, що проходять по місцевостях - центрам вирощування какао та виробництва шоколаду. Необхідно зазначити, що шоколадний туризм є підвидом гастрономічного туризму. Популярність гастрономічних турів забезпечується тим, що туристи під час подорожі мають можливість скоштувати найекзотичніші страви національних кухонь різних країн світу, а також продегустувати різноманітні напої. Одним з подібних турів є шоколадний - для любителів солодощів.

Шоколадний туризм – це незвичайний напрямок туризму, проте не менш вишуканий, ніж звичайна подорож світовими пам'ятками. Всім відомо, що багато країн сучасного світу славляться своєю випічкою і шоколадними виробами, вражаючими всіх своєю формою, консистенцією, і звичайно ж, смаком, що є дуже привабливим для туристів ХХІ століття.

Шоколадний туризм - це вид туризму, який дає можливість відвідування туристами шоколадних фабрик, майстерень шоколаду, музеїв шоколаду, фестивалів шоколаду, шоколадних майстер класів, дегустацій тощо.

Шоколадний туризм має специфічні риси, а саме:

- умови для розвитку шоколадного туризму мають ті країни, які є виробниками шоколадних виробів;
- не носить характер сезонного відпочинку, для будь-якого часу року можна підібрати відповідний тур;
- може бути елементом інших турів;
- популяризує місцеві кулінарні традиції;

– презентація виробників шоколадних виробів – невід’ємна складова будь-якого шоколадного туру.

Слід зазначити, що перевагою шоколадного туризму в порівнянні з іншими видами пізнавального туризму, є те, що він дає можливість поєднати майже усі органи відчуття, а саме: зір, слух, смак, запах, дотик тощо.

Найпопулярнішими країнами шоколадного туризму експертами визнано:

– Бельгія. У цій державі можна знайти більше двох тисяч шоколадних магазинів і 16 музеїв, присвячених шоколаду, до того ж його тут виробляють найбільше у світі - 170 тисяч тонн на рік. Істинному шоколадному туристу слід відвідати шоколадну столицю країни – Брюгге. Саме тут можна задовольнити будь-які примхи шоколадомана, починаючи від супу з какао-бобів і телятини під шоколадним соусом та закінчуючи паштетом, приправленим темним шоколадом.

– Швейцарія. В цій країні слід неодмінно покататися на "шоколадному поїзді", який щотижня возить пасажирів з вокзалу в Монтре до станції Gruyeres.

– Італія. Регіон Тоскана відомий не тільки своїми винами, а й "Шоколадною долиною", що знаходиться у низині річки Арно між Флоренцією і Пізою. Місцеві жителі пишаються тим фактом, що історія виробництва шоколаду в їхніх краях нараховує вже 400 років. Цікаво відзначити, що в італійському містечку Перуд-жа можна побачити шоколадний тризірковий готель "Etruscan Chocohotel".

– Франція. Неподалік від Ліона знаходиться одна з найвідоміших шкіл шоколатье - Ecole du Grand Chocolat of Valrhona.

– Іспанія. Країна, що подарувала Європі шоколад, і донині входить до п'ятірки найбільших виробників та споживачів цих ласощів. Найвідоміший бренд тут - Valor, а найвідоміша фабрика-музей знаходиться в містечку Вільяхойоса.

– США. Батьківщина найвідомішого молочного шоколаду Hershey's знаходиться в Пенсільванії, де в 1883 році Milton Hershey відкрив фабрику з виробництва карамелі, що носить його ім'я. Нині це величезний будинок, де випускається неймовірна кількість сортів шоколаду.

Розвиток шоколадного туризму дозволить знівелювати дію сезонного фактору у розвитку зокрема, підвищити туристичний імідж міст, збільшити кількість туристичних прибутків, диференціювати місцевий туристичний продукт за рахунок розробки шоколадних турів, дегустацій та презентацій, фестивалів тощо.

Список використаних джерел:

1. Музеї шоколаду. URL : <http://old.dyvensvit.org/articles/3044.html>
2. Михайлюк О.Л., Хумаров О.А. Перспективи розвитку гастрономічного туризму в Україні. Економічні інновації. 2020. Т. 22, Вип. 2 (75). С. 71-81.
3. Рубіш М. А., Чорій М.В., Зеленська Л. В. Гастрономічний туризм як засіб активізації туристичних дестинацій. Науковий вісник Мукачівського державного університету, 2020. Серія Економіка. Вип. 1(13). С. 61- 66

Арнаут Вікторія Дмитрівна,
студентка 4 курсу спеціальності «Туризм»
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ
Науковий керівник: Кудінова І. П., канд. екон. наук, доцент

СУТНІСТЬ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА ЧИННИКИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Туристичний потенціал – це наявність у нього можливостей до розвитку туристичної індустрії та отримання від її функціонування позитивного соціально-економічного ефекту та підвищення рівня туристичної привабливості цього регіону. Туристичний потенціал регіонів визначається наявними в них ресурсами, а туристичні ресурси є основою для розвитку туристичної сфери регіону.

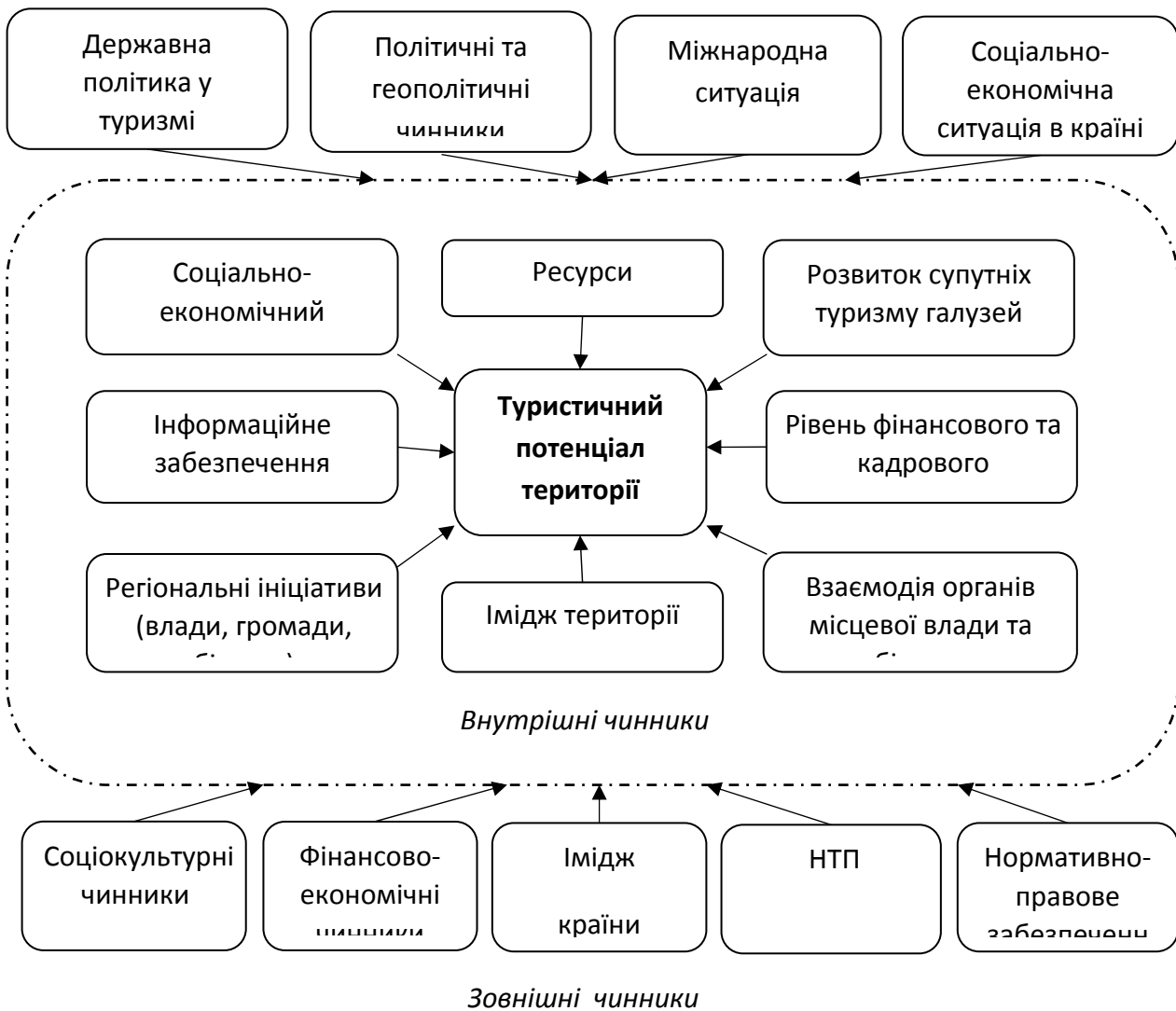
За допомогою туристичного потенціалу формується сукупність конкурентних переваг тієї чи іншої території (країни, регіону чи окремого населеного пункту), яка завдяки ефективним та чітким рішенням і механізмам державного управління має здатність обслуговувати цільові туристичні ринки, відповідаючи попиту на туристичні послуги та туристичні пропозиції як основним важелям вказаних ринків [1].

Чинники, що впливають на туристичний потенціал території об'єднані у дві групи:

- мікрочинники: наявні ресурси, соціально-економічний розвиток території, розвиток супутніх туризму галузей, регіональні ініціативи (активність місцевої влади, громади та бізнес-середовища), рівень фінансового та кадрового забезпечення, інформаційне забезпечення, імідж регіону, взаємодія органів місцевої влади та бізнесу;

- макрочинники: державна політика у сфері туризму, політична ситуація та геополітичні чинники, міжнародна ситуація, соціально-економічна ситуація в країні, фінансово-економічні фактори, соціокультурні фактори, науково-технічний прогрес, нормативно-правове забезпечення, імідж країни.

Процес впливу чинників на туристичний потенціал території наведено на рис. 1.

Рис. 1. Вплив чинників на туристичний потенціал

Джерело: сформовано автором на основі [2]

Безумовно, вплив зовнішніх та внутрішніх чинників не відбувається односторонньо, тому сприятливий туристичний клімат території, туристична привабливість мають вплив на розвиток туристичного потенціалу, що впливає на соціально-економічний стан території, державу, що є кінцевою метою розвитку зазначених процесів.

Список використаних джерел:

1. Самсонова В.В., Кудінова І.П. Теоретичні засади визначення рекреаційно-туристичного потенціалу сільських територій. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку* № 28. 2022. С. 99-109.
2. Радченко Е. Є. Теоретичні основи формування та розвитку туристичного потенціалу регіону. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_12_89 (дата звернення: 04.03.2023).

Калініченко Сергій Сергійович,

студент 4 курсу спеціальності «Туризм»

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

Науковий керівник: Кудінова І. П., канд. екон. наук, доцент

ГАСТРОНОМІЧНИЙ ТУРИЗМ: СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА

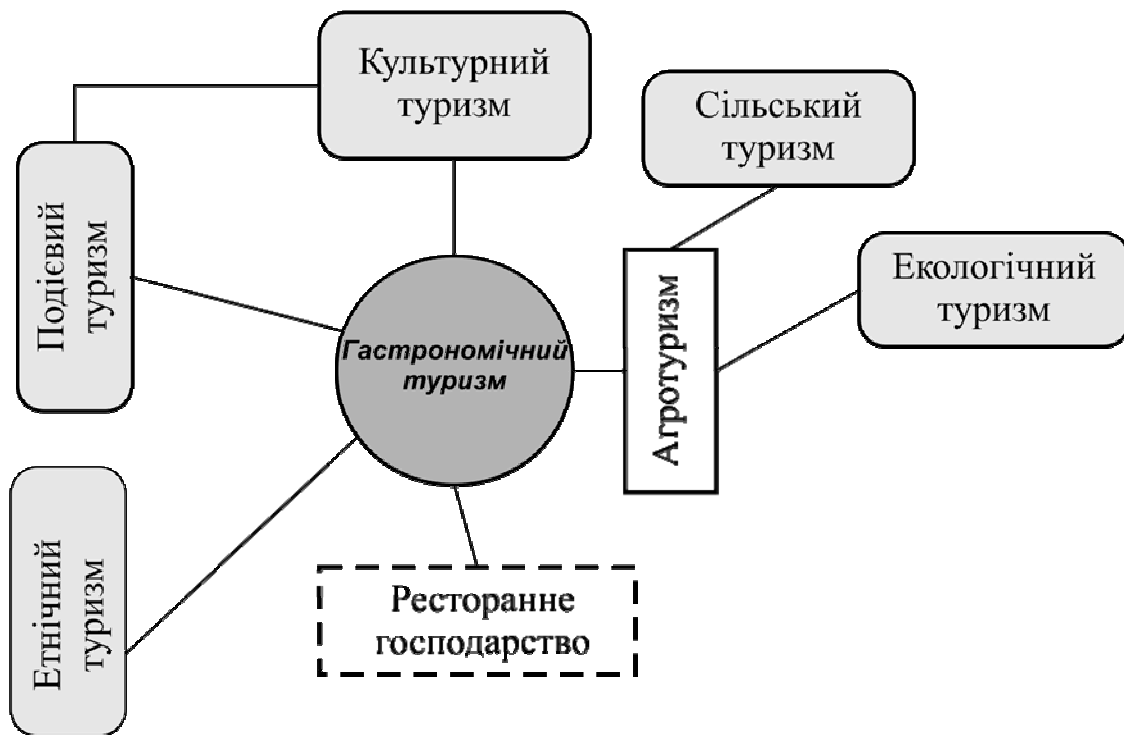
Упродовж останнього десятиріччя туризм зазнає інтенсивного розвитку, що призводить до перетворення туристичної сфери в один із найбільш швидко зростаючих секторів економіки у світі. Одним з перспективних напрямів розвитку ринку туристичних послуг є гастрономічний туризм, Цей відносно новий вид туризму активно розвивається, але перебуває під впливом низки як загальних, так і специфічних інноваційних факторів, що зумовлюють перспективні напрями розвитку цього виду діяльності в процесі функціонування регіональних туристичних систем. Туристи замовляють гастрономічні тури з метою ознайомлення з кухнею і культурою певної країни, сегмент споживачів цього виду туризму – люди будь-якого віку та соціального стану, адже харчування є природною і базовою потребою. Гастрономічний туризм ґрунтується на розширенні знань про національну кухню і традиції певного регіону. Водночас елементи

гастрономічного туризму в різній мірі властиві багатьом видам туризму [1].

Як зазначають фахівці, за останнє десятиріччя, справді, спостерігаємо значний розвиток гастрономічного туризму, який в наш час є одним з найбільш динамічних сегментів світового туризму. Суб'єкти туристичної діяльності відзначають важливість гастрономії, метою якої є диверсифікації туризму та стимулювання місцевого, регіонального та національного економічного розвитку. Крім того, об'єкти гастрономічного туризму включають в себе дискурс етичних і етнічних цінностей, заснованих на території, місцевій культурі, локальних продуктах, автентичності, які є спільними з сучасними тенденціями культури споживання [2].

Гастрономічний туризм - спеціалізований вид туризму, який спрямований на ознайомлення туристів з гастрономічними особливостями і культурою певної території. На нашу думку, гастрономічний туризм має тісні зв'язки з такими видами туризму як культурний, подієвий, етнічний, агротуризм та ін. Також невід'ємним елементом інфраструктури гастрономічного туризму є ресторанне господарство (рис. 1).

Рис. 1. Структура та зв'язки гастрономічного туризму

Джерело: [1].

Цілі та методи гастрономічного туризму повною мірою відповідають соціально-гуманітарній місії туристичної діяльності як вагомого чинника «діалогу культур», поваги до загальнолюдських культурних цінностей, толерантності до способу життя, світогляду і традицій, оскільки національна кухня виступає невід'ємною частиною культурної спадщини кожної нації, оригінальним надбанням будь-якого етносу. Пригощання національними стравами і напоями є основою гостинності, а відтак сприяє налагоджуванню культурних контактів, взаємопізнанню та взаєморозумінню, масштабному спілкуванню між громадянами різних країн [3].

Сучасний гастрономічний туризм передбачає ознайомлення з оригінальними технологіями виготовлення місцевих харчових продуктів, традиціями їх споживання, опанування навичок кулінарного мистецтва, участь у фестивалях та тематичних культурно-масових заходах. Значну роль у розвитку гастрономічного туризму відіграють гастрономічні свята і тематичні фестивалі.

Отже, підсумовуючи зазначимо, що в результаті впровадження гастрономічного туризму у регіонах можна суттєво інтенсифікувати в'їзні туристичні потоки. Гастрономічний туризм може стати тією рушійною силою, котра пожвавить туристичний рух в тих регіонах, де він знаходиться у стадії спокою. За допомогою цього виду туризму можна досить ефективно підвищити туристичну привабливість територій.

Список використаних джерел:

1. Голод А. П., Никига О. В. Структура факторів розвитку гастрономічного туризму. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 49. Одеса, 2020. С. 174–178.
2. Омельницька В. О. Аналіз світового ринку послуг гастрономічного туризму. *Молодий вчений*. 2018. № 9 (2). С. 506–511.
3. Блищак І. О., Ярмолюк Д. І. Сучасний стан гастрономічного туризму України. *Актуальні проблеми туристичного країнознавства та туристичного краєзнавства. Зб. наук. пр.* Житомир, 2021. С. 606–607.

Касяненко Валерія Андріївна,
учениця Лебединського ліцею №1
Шполянської міської ради ОТГ Черкаської області
Під керівництвом Медяник Т.І.,
ст. вчитель, вчитель біології Лебединського ліцею №1.

РОЗБУДОВА УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА ЗА ДОПОМОГОЮ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ НА ПРИКЛАДІ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В сучасних умовах господарювання туризм є однією з найбільш перспективних галузей повоєнного відновлення економіки України. Частка туризму у ВВП України у 2019 р. становила 1,4%, що значно нижче, ніж внесок індустрії туризму у світовий ВВП у 2019 р. – 10,4%, у 2020 р. цей показник скоротився до 5,5%, у зв'язку із пандемією COVID-19 [1]. В Україні є величезний потенціал для розвитку зеленого туризму: багата природа та різноманітні краєвиди, історична та культурна спадщина. На сьогоднішній день – це трендові напрямки в ЄС. Розвиваючи зелений туризм, європейські бізнесмени пішли далі – сільський, аграрний, винний, екотуризм... Особливо, у тренді сільський, де туристи можуть попрацювати на фермі, пасти худобу та чухати теля за вухом. Робота, від якої більшість селян хотіли б втекти, стала бажаною екзотикою для мешканців мегаполісів. Українські громади можуть створити якісний туристичний продукт, яким привабить відвідувачів не лише з України, а й закордону, та дасть можливість заробити гроші [2].

Франція, Іспанія, Італія та Австрія використовують зелений туризм для комплексного соціально-економічного розвитку села. Притік туристів в село дає можливість заробляти не лише власникам готелів та кафе, а саме фермерам. Плюси розвитку такого туризму отримують і пересічні громадяни. По-перше, робочі місця. По-друге, вдосконалення інфраструктури сільської місцевості. Але європейські фермери на цьому не зупинилися. Сільські угіддя Німеччини та Польщі активно розвивають аграрний туризм, який поєднує сільський і кулінарний туризм, екотуризм, етнотуризм і заміський відпочинок. Спочатку більшість фермерів вважали це додатковим доходом, але частка доходу для частини фермерів сягнула 70%. У ЄС підраховували, заробіток від одного ліжко-місця такий ж, як від однієї корови. Італійці дуже

вправні в аграрному туризмі: за 10 років кількість ферм, що регулярно приймають туристів, збільшилася в 7 разів [3].

Черкаська область – серце нашої країни, розташована у центральній лісостеповій частині країни по обидва берега середньої течії Дніпра та Південного Бугу. Природно-заповідний фонд Черкаської області нараховує 503 природних комплексів: один природний заповідник – Канівський; дендрологічний парк «Софіївка»; три національні природні парки – «Білоозерський», Нижньосульський, Холодний Яр; один зоопарк – Черкаський та інші об'єкти. Відомими є вікові дерева: дуб Максима Залізняка, сосна Гоголя, дуби Т. Шевченка у с. Будище на Звенигородщині та інші. Значне місце займають матеріали Трипільської культури (IV–III тисячоліття до н. е.), знайдені в поселеннях біля сіл Майданецьке, Тальянки і Доброводи [4].

В області розташовані 77 пам'яток історії, архітектури та археології та дев'ять історико-культурних заповідників національного значення, серед них: Леськовський палац (1850 р.); Будинок пана Енгельгарда (1828–1829 рр.); Хата чумака - етнографічний музей (1816 р.); Хата Т. Шевченка (XIX–XX ст.); Могила Т. Шевченка в Каневі, де заповідав поховати себе легендарний письменник; городище «Княжа гора» (XII ст.); Державний історико-культурний заповідник «Трахтемирів»; Державний історико-культурний заповідник у м. Корсунь-Шевченківському; Національний заповідник «Чигирин»; Залишки вежі Дорошенка (XVI–XVIII ст.); давні кургани; Іллінська церква-усипальниця Б. Хмельницького у Субботові (1653 р.); залишки маєтку Б. Хмельницького XVII ст. та багато інших цікавих місцини [4].

Проте, після аналізу даних з'ясувалося, що обсяг інвестицій в розвиток і модернізацію колективних засобів розміщення в Черкаській області значно нижче, ніж у регіонів-лідерів з розвитку туризму. З 24 областей України Черкаська область займає лише 15 місце за кількістю інвестицій. Також було виявлено, що в період з 2010 по 2020 роки, ситуація з капітальними інвестиціями в розвиток Черкаської області має нестабільний характер. Статистичні дані говорять про те, що Черкаська область мало приваблює інвесторів. Крім того, вдосконалення системи гостинності в регіоні на даному етапі виражена слабо. Крім готелів, хостелів і апартаментів, індустрію

гостинності становлять сільські гостьові будинки і екоферми, що також можна віднести до нових форм розміщення [1].

Необхідно інвестувати кошти в будівництво малих спеціалізованих засобів розміщення, розташованих в сільській місцевості, що надають послуги проживання, організації харчування, екскурсійних програм, а також додаткові послуги по організації дозвілля гостей. Такі засоби розміщення розташовуються на територіях, що володіють достатнім туристично-рекреаційним потенціалом, до якого відноситься різноманітність унікальних природних об'єктів, багату культурну спадщину, міфотворчість, унікальні самобутні ремесла і промисли. Як зазначалось вище, Черкаська область володіє достатнім рівнем туристично-рекреаційного потенціалу і є перспективною для розвитку зеленого туризму і будівництва сільських гостьових осель. Крім розміщення туристів в сільських будинках і фермах, тут є можливість їх розміщення в реконструйованих старовинних монастирях і млинах, де відвідувачі великою мірою стикаються з старовиною.

В Черкаській області представлена мала кількість пропозицій по зеленому туризму. В основному туристам пропонується відвідування баз відпочинку і мисливсько-рибальських баз, де туристам пропонується провести відпочинок з метою риболовлі. Ми б хотіли запропонувати туристам - тематичні екскурсії на базі осель сільського (зеленого) туризму, а також створення екоферм (наприклад, страусиних), етнографічних музеїв, квестів, вело-маршрутів і розробку інших рекреаційних заходів, які змогли б залучити потенційних туристів.

До основних проблем, що перешкоджає розвитку сільського туризму в Черкаській області можна віднести: слабку підприємницьку активність місцевих жителів, відсутність різноманітності спектру послуг, що надаються, непоінформованість населення про даному виді туризму.

Розвинений сегмент сільського туризму позитивно вплине на конкурентоспроможність сільських територій та сприятиме: забезпеченню зайнятості сільського населення, розвитку соціальної та інженерної інфраструктури території, поповнення державної казни через податкові надходження, сприяти відродженню українського села, зниження антропогенного навантаження на навколишнє середовище, а також підніме область на новий етап розвитку.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 28.04. 2023).
2. Пастернак Д. Зелені маршрути Хмельниччини: як розбудувати село за допомогою туризму. *Євробібліотека*, 2020. URL: https://ye.ua/podorozhi/50137_Zeleni_marshruti_Hmelnichchini_yak_rozbuduvati_selo_za_dopomogoyi_turizmu.html (дата звернення 28.04. 2023).
3. Ілюк О. Пасовиська, сир та газдівство: європейський досвід у розбудові села за допомогою туризму. *Євробібліотека*, 2019. URL: <https://euukrainecoop.medium.com> (дата звернення 28.04. 2023).
4. Наш рідний край: Хрестоматія з історії Черкащини / Упоряд. А. І. Кузьмінський, Г. В. Суховершко, В. Я. Чудновський. К.: Молодь, 1993-1995.

Маковська Тетяна Павлівна,

студентка 3 курсу спеціальності «Туризм»

Національний університет біоресурсів і

природокористування України, м. Київ

Науковий керівник: Кудінова І. П., канд. екон. наук, доцент

СІЛЬСЬКИЙ ТУРИЗМ В КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ

Сільський туризм – це специфічна форма відпочинку в приватних господарствах сільської місцевості з використанням майна та трудових ресурсів особистого селянського, підсобного або фермерського господарства, природно-рекреаційних особливостей місцевості та культурної, історичної та етнографічної спадщини регіону. Популярність цього напрямку в Україні зростає з року в рік. Особливо великим попитом користуються Карпати. Тут зосереджені безліч дивовижних рослин і незаймані людиною природні об'єкти.

Можна сказати, Карпати – ідеальний регіон для повноцінного відпочинку в умовах чистої природи. Досить велика кількість мандрівників обирають цю локацію для того, щоб поліпшити своє фізичне й психологічне здоров'я у природних мінеральних джерел. Власники гостьових будинків і готелів зводять об'єкти з екологічно чистої сировини.

Сільський туризм в Карпатах надає туристам можливість милуватися первозданною красою природи під час росту й цвітіння древніх представників

рослинного світу, які характерні тільки для цього регіону. Багато тутешніх рослин занесено до Червоної Книги та можуть повністю зникнути з лиця Землі. Тому можна сміливо говорити про те, що подібний відпочинок відрізняється екологічністю.

Тут є можливість подорожувати по недоторканим людиною локаціях – незаймані лісові масиви й гори. Проведення часу на природі дозволяє відволіктися від щоденної рутини, метушні, зняти стрес, що накопичився. Шанс відчути колорит місцевості – наприклад, якщо ви вирішили зайнятися зеленим туризмом в Карпатах, проживати будете у місцевих жителів в звичайному будинку або в так званих готелях-музеях. А значить, ви зможете познайомитися з унікальністю місцевої кухні та харчуватися екологічно чистими продуктами.

Виділимо найкращі місця для екотуризму в Карпатах:

- *с. Синевир*, садиба «Синевирський чардаш». «Синевирський чардаш» в селі Синевир Міжгірського району Закарпатської області дарує своїм гостям можливість побувати в одному з найгарніших місць Українських Карпат. Навколо гори, ліси, чисте повітря. Озеро Синевир – в 10 км від садиби. Поблизу села Синевир розташований єдиний у своєму роді реабілітаційний центр бурих ведмедів (7 км), а в сусідньому селі Колочаві можна відвідати музей «Старе село» (10 км).

В садибі «Синевирський чардаш» повністю здається другий поверх, де є все необхідне для приємного відпочинку в Карпатах: три затишні спальні, в кожній з яких індивідуальний санвузол, кухня для самостійного приготування їжі, телебачення, Wi-Fi. Крім того, поруч із будинком здається новий котедж з номерами з усіма зручностями. На першому поверсі котеджу гості можуть поїсти. В обідньому залі відвідувачам запропонують страви під замовлення. В інтер'єрах дуже багато дерева. Дерев'яне оздоблення надає всім приміщенням природню красу та затишок, але головною перевагою дерева є його натуральність та екологічність.

Дземброня, садиба «Бузок». Садиба «Бузок» розташована у селі Дземброня. До найближчого кафе – 2 км, магазину – 5 км. А найближчий гірськолижний витяг знаходиться за 6,5 км, у селі Ільці. Для відпочинку гостям надаються комфортабельні кімнати у двох будинках: Двоповерховий будинок на 10 місць має на першому поверсі облаштовану кухню, на якій

можна самостійно готувати їжу, двомісну й чотиримісну кімнати та санвузол. Другий поверх має додатковий окремий вхід з надвору. Тут є ще одна кухня, двомісна кімната та дві суміжні кімнати. Двоповерховий котедж на 6 місць складається з сауни (з кімнатою відпочинку та контрастним басейном) на першому поверсі та двох тримісних номерів на другому поверсі. Харчування доступне за попередньою домовленістю. На території є альтанка, мангал, дитячий майданчик, садова гойдалка.

Садиба «Над річкою». Садиба «Над річкою» розташована у селі Дземброня, неподалік від річки Чорний Черемош та підніжжя гір Піп Іван (обсерваторія), Смотрич та Дземброня. До найближчої крамниці та кафе — 500 м. Можливий трансфер з села Ільці та селища Верховина, а також до витягів (мікроавтобус на 8 місць). Для відпочинку гостям надається двоповерховий будинок на 12 осіб (5 номерів). На першому поверсі знаходяться кімнати господарів та санвузол. На другому (має окремий вхід з надвору) – хол з телевізором, чотири двомісні номери (з двоспальним ліжком або розкладним диваном), чотиримісний номер (чотири односпальні ліжка) та санвузол. На території є альтанка, мангал та садова гойдалка. Можна самостійно готувати їжу на кухні. Є електрична плита, холодильник, електрочайник, мікрохвильова піч, посуд, мийка, обідні столи.

Садиба «Між горами» розташована у селищі Верховина, в 1 км від центру. Найближчий гірськолижний витяг знаходиться в 7 км у селі Ільці. А до кафе чи магазину звідси 400 м. Для відпочинку гостям надаються два номери (6 місць) у двоповерховому будинку. На першому поверсі є облаштована кухня, на якій можна самостійно готувати їжу. Для цього надається все необхідне: електрична плита, мікрохвильова піч, холодильник, електрочайник, мийка та посуд. Також на цьому поверсі знаходиться обідній зал та санвузол. Другий поверх представлений холлом з диваном, комфортабельними двомісним та двокімнатним номерами. Біля будинку є альтанка зі столом та лавами, мангал, садова гойдалка.

Сільський зелений туризм набув популярності уже в усіх громадах регіону. З року в рік кількість сімей, що приймають у сільських садибах зростає. Про те, що найпопулярнішими для відпочинку є села Карпатського регіону, свідчать результати досліджень. Так, за результатами дослідження Регіонального туристично-інформаційного центру найвищий рейтинг серед

туристів має сільський зелений туризм. Карпатське село має багату історико-архітектурну спадщину, культуру, самобутній побут, мальовничі ландшафти, багаті лікувально-рекреаційні ресурси, добрих, гостинних та працьовитих людей. Разом з тим гострою проблемою для більшості карпатських сіл є брак робочих місць.

Сьогодні в Карпатському регіоні сільський туризм сприймається як специфічна форма відпочинку на селі із широкою можливістю використання природного, матеріального і культурного потенціалу регіону. Сільський туризм розглядається як невід'ємна складова частина комплексного соціально-економічного розвитку села та як один із засобів вирішення багатьох сільських проблем.

Карпати – перлина в серці України! Саме тут – багаті природні ресурси, різні мальовничі садиби, значний історико-культурний потенціал, різноманіття архітектурних та археологічних пам'яток, які відображають історичні етапи розвитку і культури краю, також багато різних цікавих легенд казок, свіже, чисте повітря, первозданна краса природи під час росту й цвітіння древніх представників рослинного світу, які характерні тільки для цього регіону

Список використаних джерел:

1. Кудінова І.П. Роль сільського туризму у підвищенні конкурентоспроможності сільської місцевості. *Науковий вісник НУБіП України*. Вип. 211. Частина 1. К., 2015. С. 111-114.
2. Кудінова І.П. Підприємницькі засади розвитку сільського зеленого туризму. *Вісник АПСВ - К.*: Видавництво "Сталь", № 3-4 [73]. 2015. С. 66-70.
3. Сільський зелений туризм для підвищення кваліфікації фахівців сфери сільського зеленого туризму : навч. посіб. / Т.П. Кальна-Дубінюк, О.А. Локутова, І. П. Кудінова, Л.Х. Рибак, В.В. Самсонова, Л.М. Сокол, М.В. Бесчастна, О.Ю.Панасюк, В.П.Васильєв, Ю.В. Зінько, М.Й. Рутинський, В.В. Триліс, П.А. Горішевський, П.А., О.О. Волошинський. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2016. 642 с.
4. Сільський зелений туризм : Словник-довідник. Т.П. Кальна-Дубінюк, М.В. Бесчастна, І. П. Кудінова, О.А. Локутова, Л.Х. Рибак, В.В. Самсонова. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2016. 65 с.

Паливода Андрій Анатолійович,

учень Лебединського ліцею №1

Шполянської міської ради ОТГ Черкаської області

Науковий керівник: Москвічова Олена Сергіївна,

кандидат економічних наук, доцент

НУБіП України, м. Київ

ВІЙСЬКОВО-ІСТОРИЧНИЙ ТУРИЗМ ЯК ОДИН ІЗ ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМКІВ ПОВОЄННОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Сьогодні новини про Україну заповнили всі світові засоби масової інформації. На жаль, ці новини пов'язані із військовими діями, які відбуваються на нашій території, але вже зараз потрібно думати про відновлення нашої країни після нашої перемоги. Необхідно продовжувати тримати інформаційний інтерес до України за кордоном, створювати інформаційний привід, як то різноманітні фестивалі, міжнародні конкурси (Євробачення), спортивні змагання (чемпіонати світу з різних видів спорту) тощо. Такі заходи сприятимуть залученню іноземних туристів до України, які, серед іншого, також будуть зацікавлені дізнатись більше про місця, де відбувалися активні військові дії, про які чули раніше в новинах, побачити на власні очі наслідки війни. Такий вид туризму – військово-історичний, матиме не лише позитивний економічний ефект для нашої країни, а також інформуватиме суспільство про причини і наслідки війни, розповідатиме про нашу країну і наших героїв, просуватиме бренд Україна за кордоном.

У військово-історичного туризму є два визначення: у вузькому сенсі – це мандрівка в зони колишніх бойових дій з метою огляду; у широкому сенсі – це сервіси, які можуть включати відвідування військових музеїв, історичних місць військових конфліктів, участь в реконструкціях боїв, квестах, іграх, а іноді навіть польоти на бойових літаках [1].

Звичайно, сучасна Визвольна війна України 2014-2023 рр. є більш цікавою для зарубіжного туриста, але через неї ми можемо познайомити світ із величезною українською спадщиною. Історично так склалось, що Україні доводилось у боях виборювати свою незалежність, тому на території нашої країни є велика кількість пам'ятних місць, де відбувалися визначальні битви.

Проте, в сучасних умовах для молодіжної аудиторії недостатньо простих екскурсійних маршрутів, які обмежуються лише екскурсійними маршрутами з оглядами пам'ятників, обелісків тощо. Необхідні більш активні заходи, наприклад реконструкція, квести або військово-патріотична гра «Джура».

Джура – так називали в Україні в XVI- XVIII ст. зброєносця, учня козацької старшини. Зазвичай джурами були молоді хлопці. Разом із козаками джури ходили в походи, брали участь у боях. У сьогоденні назву «Джура» отримала всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра, в якій беруть участь школярі з усієї країни [2].

Регулярно теренові ігри з виховниками та ройовими роїв проводяться на Черкащині. Активними учасниками цих ігор є учні лебединських шкіл. І кому як не їм, нащадкам старих гайдамак та козаків Коліївщини (повстання 1768 року). Лебедин дав повстанцям відразу кількох ватажків: Мирона Губу, Івана Тарана, Івана Сухопару. У своїй знаменитій поемі «Гайдамаки» Т.Г. Шевченко, який неодноразово бував у цих місцях, присвятив Лебедину цілий однойменний розділ. За сюжетом, у місцевому монастирі ховав свою наречену Оксану один із головних героїв твору – Ярема Галайда. І дійсно тут існував старий козацький Свято-Георгіївський чоловічий монастир 1657 року побудови. Видатний український історик і дослідник запорізького козацтва Дмитро Яворницький називав цю святиню однією з найголовніших для запорожців. За матеріалами місцевого краєзнавця Івана Єлінецького, при святій обителі діяв козацький шпиталь і щось на кшталт притулку для старих і вже немічних січовиків. У 1820-х роках монастирський іконостас розписував не хто інший, як Іван Сошенко – один з найближчих товаришів Кобзаря. На превеликий жаль, той древній козацький монастир не зберігся – був закритий за рішенням імперської влади росії. На сьогодні про його існування нагадує невеличка капличка в центрі Лебедина.

Богдан Хмельницький після захоплення у війні з Конецьпольським «70 міст і сіл без числа і пасік незміряних, з яких були великі прибутки» у Лебедині мав свою пасіку [3]. У селі ця місцина ще й досі зветься «Пасіки».

Важливою складовою військово-історичного туризму, як повноцінного туристичного продукту, є волонтерська діяльність молодіжних організацій і молоді, зокрема. Однією із основних проблем є інформаційне забезпечення Джури. Інформацію про проведення дитячо-юнацька військово-патріотична гра можна отримати лише у вузькоспеціалізованих групах в соціальних мережах.

Розв'язати дане питання могли б волонтери з числа учнів старших класів і студентів.

Подібні заходи, як Джура виховують патріотизм – відданість і любов до своєї Вітчизни. Дійсно бути готовим і душою, і тілом покласти за свою Батьківщину, що сьогодні на полі бою не на словах, а на ділі демонструють наші сучасні козаки, в т.ч. і з Лебедина. Ковіта Сергій Валентинович (24.07.1995–5.05.2022) – сержант Збройних сил України, учасник російсько-української війни, який загинув під час російського вторгнення в Україну, ройовий рою Джури.

Військово-історичний туризм – це не лише вклад в економіку країни, але і нові враження, відкриття та емоції, що є важливим для сучасного внутрішнього і зовнішнього туриста. Можливість відкрити світу Україну, цікаву, самобутню, незвідану. В той же час, патріотичні тури допомагають молоді поєднати приємне з корисним. Гарно провести час із друзями під час мандрівки, побувати в історичних місцях, відчути атмосферу героїзму і патріотизму.

Список використаних джерел:

1. Гамкало Михайло, Каднічанський Дмитро. Аспекти розвитку воєнного туризму в Україні в контексті російсько-української війни XXI століття. Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід : матер. XVI Міжнародної наукової конференції. Львів, 2022. С. 73-78.
2. Деякі питання дитячо-юнацького військово-патріотичного виховання : Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 17.10.2018 № 845. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/845-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення квітень 2023р.).
3. Левицкий О. Пасека Богдана Хмельницкого. Киевская старина, 1882. № 7. С. 174-177.

Проценко Антоніна Олександрівна,
студентка 4 курсу за спеціальністю «Туризм»
Науковий керівник: Кудінова Ірина Петрівна,
кандидат економічних наук, доцент
НУБіП України, м. Київ

МОЛОДІЖНИЙ ТУРИЗМ – ТРЕНД ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ

Сьогодні туризм став частиною способу життя більше третини людства, а участь у туристичному процесі може розглядатися як складова якості життя.

У системі розвитку світового туризму молодіжний туризм займає вагомє і особливе місце. Молодіжний туризм є одним із найбільш динамічних та перспективних напрямків розвитку туристичного бізнесу. Він спрямований на виконання завдання щодо виховання молодого покоління, підвищення освітнього та культурного рівня молоді, сприяння загальному зціленню нації та задоволенню рекреаційних потреб особистості.

Варто нагадати, що молодіжний туризм – рекреаційні заходи молоді віком від 18 до 35 років, пов'язані з пізнавальною, оздоровчою, спортивною та культурно-розважальною діяльністю поза межами постійного місця проживання та навчання, без мети отримання прибутку у місці перебування. Характеризується переважно активним, насиченим та недорогим відпочинком [1].

Молодіжний туризм спрямований на виконання таких завдань:

- ознайомлення з історичною та культурною спадщиною своєї країни та інших країн світу;
- пробудження в молодих людях почуття національної ідентичності;
- виховання поваги і терпимості до побуту і звичаїв інших національностей і народів;
- забезпечення багатостороннього розвитку особистості.

Саме походи, поїздки, екскурсії можуть дати підростаючому поколінню можливість для підвищення свого інтелектуального рівня, розвитку спостережливості, здатності сприймати красу навколишнього світу. Крім цього, молодіжний туризм також забезпечує зняття фізичної втоми, психологічної напруги і стресів, забезпечує розвиток комунікабельності, самодисципліни, розвиває навички адаптації до різних умов життя, формує культуру здорового способу життя людини і суспільства.

Молодіжний туризм включає поїздки молоді, метою яких є задоволення пізнавальних, оздоровчих, спортивних, волонтерських, культурних потреб та відпочинок поза межами місця проживання та навчання. Характерними рисами молодіжного туризму є, переважно активний, насичений та недорогий відпочинок, планування подорожей в Інтернеті, більш гнучкі графіки, часті, але короткострокові поїздки.

Серед видів молодіжного туризму вирізняють:

- *розважальний туризм* включає відвідування нічних клубів, парків розваг, ковзанок, різноманітні концерти, покази мод тощо;

– *освітній туризм*, що представлений програмами міжнародного обміну студентами задля отримання всебічної освіти, мовної підготовки та зближення культур різних народів світу;

– *екстремальний туризм*, що передбачає: дайвінг, гірські та водні лижі, рафтинг, каякінг, відвідування печер, катання на лижах, скелелазіння, альпінізм та льодолазіння.

Молодь найбільше зацікавлена в активному відпочинку, і багато туристичних компаній сьогодні організують спеціалізовані молодіжні тури, розроблені для енергійної молоді та пропонують їм такі види відпочинку:

– гірські тури – це похід в гори. Для подорожей на схилах та хребтах, через перевали та гірські потоки;

– водні тури – екскурсії на морях, озерах, річках і водоймах на човні, байдарці та інших видах водного транспорту;

– велосипедні тури – це поїздки на велосипедах по дорогах з різними видами покриття: яри, піски, гірські стежки;

– спелеотерапія – відвідування природних чи штучних печер та лабіринтів. Вони цікаві різноманітністю рельєфу;

– пішохідні тури – найпопулярніший вид відпочинку. Піші прогулянки можна організувати майже в будь-якій місцевості. Для цього не потрібно спеціальної підготовки та обладнання [2].

Особливості молодіжного туризму складаються з формування спеціальних складних турів, які містять у собі багато сфер, для збагачення знань та розвитку молодого покоління. Молодь у подорожах активно пізнає стиль життя у своїй країні та в інших державах, що дає змогу зрозуміти й оцінити їх особливості та відмінності. При груповому туризмі молода людина може навчитися комунікувати, вести активний спосіб життя, адаптуватися до нових місць перебування.

Тож необхідно приділяти велику увагу розвитку молодіжного туризму, популяризації та підвищенню якості проведення молодіжних спортивно-туристських заходів, пропаганді здорового способу життя, а також створенню оптимальних умов для подорожей як усередині країни, так і за її межами.

Список використаних джерел

1. Геращенко Я.М. Підготовка фахівців туризмознавства до організації молодіжного туризму: понятійно-термінологічний аспект. *Молодий вчений*. Херсон, 2019. № 9 (73). С. 363–366.
2. Герман І.В. Правове регулювання організації дитячого туризму в Україні. *Молодий вчений*. №7 (71). липень 2019 р. С. 329-336

Теплюк Каріна Вадимівна,
студентка 4 курсу спеціальності «Туризм»
НУБіП України, м. Київ
Науковий керівник: Кудінова Ірина Петрівна,
канд. екон. наук, доцент

НАПРЯМИ ПОВОЄННОГО РОЗВИТКУ СМАРТ-ТУРИЗМУ

Смарт-туризм («розумний» туризм) визначається як туризм, в якому постійне та систематичне використання смарт-елементів призводить до створення додаткової цінності подорожі для туриста. У даному визначенні смарт-туризму особлива увага звертається на те, що придбання додаткової цінності туристичної послуги для споживача здійснюється за рахунок використання смарт-технологій.

Смарт-технології повсюди використовуються у сучасному житті: смартфони, електронні засоби оплати, Інтернет. Туризм також не є винятком. Прикладом може бути концепція смарт-міст. Такі міста використовують максимум інформаційних та комунікаційних технологій для підвищення ефективності використання ресурсів та зниження обсягів їх споживання [2]. Наприклад, у містах Брісбен та Амстердам на пам'ятках встановлені спеціальні датчики-маяки, що дозволяють туристам через мобільний додаток передавати інформацію про певні пам'ятки, перекладати туристичні та інші знаки різними мовами, регулювання руху групи та інше. Більшість країн вкладають значні кошти у розвиток мережі Інтернет у місті, надання туристам безкоштовного Wi-Fi (саме тому Південна Корея вважається країною з найшвидшим інтернет-з'єднанням у світі) [3].

Смарт-туризм є моделлю об'єднаного розвитку туристичної та інноваційної технології S&R, яка є не лише майбутньою тенденцією розвитку

туріндустрії, а й ключем до трансформації та модернізації сучасної сфери обслуговування. Новий етап світової технологічної революції, однією з рушійних сил якої виступає Інтернет, змінює хід світового економічного розвитку, веде до нових змін у розвитку світової туріндустрії. Глибока інтеграція процесу розвитку туріндустрії з Інтернетом стає дедалі більш поширеною тенденцією сучасності [1].

Для більш поглибленого вивчення смарт-туризму, доцільно скласти оцінку туризму як концепції. Здебільшого наукові діячі туризм поділяють на п'ять основних елементів, які по іншому називають «П'ять А» туризму. Сюди відносяться його доступність, розміщення, зручність, пам'ятки та діяльність. Більш конкретизовану характеристику даних елементів відобразимо у вигляді табл. 1.

Таблиця 1

«П'ять А» смарт-туризму

Назва елемента	Сутність та значення елемента
Доступність	Цим визначається наскільки доступним є конкретне місто – цифровим чи фізичним чинником. Внаслідок цього напрямки смарт-туризму можуть створити певну рівність між тими, хто там проживає. Центри туристичної інформації стануть основним напрямком цієї концепції. Туристичний інформаційний центр має бути чітко ідентифікованим та/або доступним. Він має користуватися певною системою зворотного зв'язку та забезпечувати залучення відвідувачів до надання послуг.
Розміщення	Для створення більших можливостей та кращої діяльності має бути створене ідеальне туристичне середовище. Для зручності відпочинку, заплановані заходи краще забронювати до моменту в'їзду в країну, чим підтверджується потреба в ефективній інфраструктурі.
Зручність	Це ключовий фактор, що охоплює всі додаткові послуги, які надає туристичне місце. Зручний інтерфейс для відвідувачів туристичних інформаційних центрів є домінуючим.

Пам'ятки	Як говорить статистика, третя частина людей оцінює туристичні подорожі як розвагу і це є перевагою з точки зору витрат на наявний дохід. Туристи відвідують лише ті місця, які володіють особливими характеристиками та варті подорожі.
Діяльність	При туристичній поїздці, найголовнішим є те, що відвідувачам потрібно щоб було чим цікавим зайнятися. Якщо не достатньо природних ресурсів для забезпечення низки видів діяльності, потрібно звернути увагу на штучні аспекти. Але перш ніж розпочинати зміни, потрібно пересвідчитися в тому, що отримано відгук відвідувачів.

Джерело: складено автором на основі [3]

Розкриваючи сутність «П'ять А» туризму в контексті смарт-туризму, можна чітко з'ясувати потенціал для громадян та технологій участі для подальшого покращення загального туристичного досвіду в регіоні.

Так, з характеристики основних елементів смарт-туризму, можна зрозуміти, що він має на меті просуватися в усіх розвинених країнах, створювати мережі та зміцнювати напрямки, а також забезпечувати обмін передовим досвідом між собою. Також їх застосування допоможе визначити пріоритетні галузі туризму, які у економічній сфері можуть сприяти зростанню зайнятості та доходів працюючих громадян, збільшенню надходжень до місцевого бюджету, розвитку малого і середнього бізнесу, поширенню ділової активності у інших галузях (транспорт, зв'язок, будівництво, торгівля, виробництво та ін.).

Смарт-туризм на практиці реалізують не лише застосуванням комп'ютерних технологій, Інтернету або інновацій. Вагомим структурним-елементом смарт-туризму виступає нейронний маркетинг. Ця технологія, яка забезпечує стимулювання споживчого попиту, що користується певними закономірностями роботи людської психології, які, здебільшого, усвідомлюються саме клієнтом, але інколи навіть і не передбачаються їм у власній поведінці.

Таким чином, основними елементами смарт-туризму визначено такі, як: доступність, розміщення, зручність, пам'ятки, діяльність. Концептуальна

основа смарт-туризму складається з трьох логічно-послідовних етапів: смарт-призначення, екосистема смарт-бізнесу, смарт-бізнес. Встановлено, що інформація є рушійною силою смарт-туризму. Використання смарт-технологій, Інтернету речей, нейронного маркетингу, програмних продуктів наскрізної автоматизації всіх бізнес-процесів в смарт-туризмі, наразі, не просто забезпечує лідерство та створення конкурентних переваг, але і сприяє виживанню на ринку послуг.

Список використаних джерел:

1. Дащук Ю.Є., Лепкий М.І., Досвід використання smart-технологій в управлінні туристичним продуктом міста. *Приазовський економічний вісник*. Випуск 3(14) 2019. С. 295-299.
2. Яцишина І. В. Реалізація концепцій смарт-туризму: світовий досвід та вггчизняна практика. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Економіка» : науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА, вересень 2019. № 14(42). С. 54-59.
3. What is Smart Tourism (And Why Does it Matter)?. URL: <https://www.hlp.city/what-is-smart-tourism-and-why-does-it-matter/> (дата звернення: 09.04.2023)

Тимошенко Анна Юріївна,
студентка 3 курсу за спеціальністю «Туризм»
Науковий керівник: Кудінова Ірина Петрівна,
кандидат економічних наук, доцент
НУБіП України, м. Київ

РОЗВИТОК ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Гастрономічний туризм доволі молодий напрям, який активно розвивається, але вже сьогодні туристи віддають перевагу пізнанню традицій і звичаїв іншої країни шляхом дегустації національних страв і напоїв. Саме тому кращий спосіб познайомитися з культурою країни – спробувати її на смак. Подорожуючи Україною, кожен турист обов'язково зупиняється в найбільш вподобаному місці, щоб смачно поїсти і покуштувати особливі страви регіону.

Сучасний гастрономічний туризм включає у себе багато різновидів, серед яких можна виділити:

- ресторанний туризм;
- дегустаційний туризм (сирні, винні, пивні, чайні, кавові, суші-тури та ін.);
- апітуризм або медовий туризм – подорожі з метою дегустації та купівлі продуктів бджільництва безпосередньо на пасіках;
- фестивальний туризм – тури з участю у гастрономічних фестивалях;
- освітній туризм з метою участі у кулінарних майстер-класах, курсах.

За сучасних умов розвитку ринку туристичних послуг можна спостерігати такі глобальні тенденції у розвитку гастрономічного туризму:

- зростання гастрономічного туризму в світовому масштабі при тому, що гастрономічний турпродукт у плані споживання залишається суто регіональним явищем [1];

- сталість розвитку. Гастрономічний туризм здатний генерувати економічний результат без шкоди навколишньому та культурному середовищу;

- зростання ролі та значення культурної спадщини. Гастрономія дозволяє туристам отримувати доступ до культурної й історичної спадщини дестинації шляхом дегустацій, повсякденного споживання страв та напоїв, а також гастрономічних експериментів. Хоча основою гастрономічного туризму є традиційні продукти харчування, варто також враховувати появу нових, інноваційних страв та напоїв, які підвищують багатство і культурне розмаїття країни. У цьому відношенні традиції та інновації співіснують природним чином;

- акцент на якість. У спеціалізованих, немасових видах туризму акцент роблять не на ціні, а на якості, оскільки на відміну від масового сегменту турист тут вибагливіший, а також платоспроможніший;

- характер подорожей. За сучасних умов характер подорожей суттєво змінився. Гастрономічний тур фактично починається набагато раніше від дати початку подорожі (туристи надихаються, збирають інформацію, знайомляться з відгуками в Інтернеті) і закінчується пізніше, коли турист оцінить свій досвід та поділиться ним, наприклад, через соціальні мережі;

- кооперація. Тісна співпраця усіх суб'єктів, задіяних у системі гастрономічного туризму (фермери, рибалки, шеф-кухарі, ресторатори, готельєри, продавці сувенірів, органи державного управління та ін.) створює

синергетичний ефект і підвищує ефективність гастрономічних турів;

– мотивація є ключовою концепцією для розробки та створення продуктів і послуг у гастрономічному туризмі. За даними Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) [2], 79% мандрівників планують свої маршрути, попередньо вивчивши календар гастрономічних подій. Далі у «рейтингу мотивації» йдуть гастрономічні тури та кулінарні майстер-класи (62%), продовольчі ярмарки з місцевими продуктами (59%), відвідування ринків і виробників (53%).

Гастрономія дає змогу туристам отримувати доступ до культурної та історичної спадщини місця призначення через пізнання гастрономії, експериментування і купівлю продуктів. Гастрономічна традиція – процес, що постійно розвивається, і завдання для професіоналів полягає в тому, щоб залучити інновації, оновлювати й адаптувати свої пропозиції до потреб нової споживчої культури.

Тож, гастрономічний туризм є стійким трендом, який уможливорює взаємодію мандрівників із місцевими громадами та дає змогу отримувати в поїздках нові враження.

Список використаних джерел

1. Корнілова В.В., Корнілова Н.В. Сучасні тенденції розвитку гастрономічного туризму. *Ефективна економіка*. 2020. №2. С. 12-19.
2. UNWTO (2021): International Tourism Highlights, 2021 Edition. available at: <https://www.eunwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284421152>
3. Кудінова І.П. Гастрономічна мережа України для розвитку туризму. *Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та вчених, 15 квітня 2020 р.: у 3-х томах. Т. 1. Одеса: Одеський національний економічний університет, 2020. С. 90-93.*

Тригубенко Дарина Олегівна,
студентка 4 курсу за спеціальністю «Туризм»
Науковий керівник: Кудінова Ірина Петрівна,
кандидат економічних наук, доцент
НУБіП України, м. Київ

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ В ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ АГЕНСТВ

Туристичний бізнес стає все більш популярним в економічному середовищі, створюючи агентства, філії, представництва не лише вітчизняних, а й іноземних компаній. Безперечно роль у їхньому розвитку відіграють сучасні інтерактивні технології, які є потужним засобом підвищення ефективності діяльності туристичних підприємств.

Цифровізація сфери туризму та формування цифрового туризму й цифрової трансформації інструментів інформаційної підтримки є затребуваними й актуальними.

Одним із найбільш ефективних каналів взаємодії туристичного агентства та кінцевого споживача є Інтернет взагалі та соціальні мережі зокрема. Варто акцентувати, що туристичний бізнес став одним із «флагманів» у сфері просування в соціальних мережах: туристичні агентства вже давно усвідомили можливості для просування бізнесу, які відкривають соціальні мережі. Соціальні мережі стали невід'ємною частиною життя людей [6].

Згідно зі статистикою, 89% користувачів Інтернету щодня відвідують соціальні мережі, обмінюються інформацією та думками про товари, компанії, послуги, діляться своїми думками та враженнями [3]. Все це ще раз доводить, наскільки широкий потенціал при ефективному використанні соціальних мереж для організації роботи та просування послуг туристичних агентств.

Туристичні агентства мають свої акаунти в різних соціальних мережах, але їх потрібно постійно удосконалювати для більш ефективної роботи. Звернемо увагу на одну із соціальних мереж, наприклад Instagram.

Instagram для туристичного агентства – це важливе доповнення до наявних облікових записів. Людина заходить в Instagram частіше ніж у Facebook, тому донести головну інформацію до цільової аудиторії через цю

соціальну мережу простіше. Крім того, Instagram – додаток для фото та відео контенту, тому воно дозволяє «упаковувати» діяльність, продукт, або послугу туристичного агентства візуальну форму, тим самим формувати її бренд. Багато туристичних агентств не повністю використовують ресурси Instagram [1; 5].

Туристичним агентствам варто пам'ятати, що в Instagram є свої особливості просування, тому потрібно звернути увагу на:

- які пости публікуються;
- ефективне використання посту;
- механіку привернення уваги підписників (споживачів туристичних послуг);
- використання ігрових технологій;
- унікальний контент;
- марафони;
- використання #хештегів.

Проаналізуємо більш детально кожен із пунктів на який необхідно звернути увагу туристичним агентствам:

1. Які пости публікувати в Instagram? Існує три формати для посту у стрічці – зображення, відео та карусель. Переважна більшість постів туристичних агентств – це зображення, і це зрозуміло: на виготовлення відео чи каруселі потрібно більше часу та бюджету.

Найчастіше публікований контент і найефективніший контент – не одне і теж. Іноді виходить так, що обліковий запис публікує більше зображень, але найвища ефективність – сума вподобайок і коментарів – не у картинок, а у відео. Наприклад, 100 зображень сумарно набрали 80 вподобайок та коментарів, а 9 відео отримали понад 300 реакцій.

2. Як зробити пости ефективними? Найохочіше люди коментували публікації з конкурсами та іграми. Пости, що містять корисну інформацію, нажаль, великого відгуку в аудиторії не викликають.

3. Як зробити пости максимально ефективними?

- найефективніший формат постів – яскрава картинка, яка викликає емоційний відгук у аудиторії, та короткий підпис;

– фотографії можна використовувати як власні (з різних філій), так і чужі – знімки тревел-блогерів із зазначенням авторства. Для туристичних агентств фотографії блогерів можуть стати справжнім порятунком, тому що з візуалом часто виникають проблеми;

– інший спосіб збільшити кількість вподобайок – публікувати корисний контент. Це можуть бути поради, вибірки, рейтинги, рекомендації. Такі пости з високою ймовірністю отримують багато збережень;

– найбільше коментарів набирають конкурсні пости – приблизно 59%. Такі пости наразі – основний інструмент збільшення охоплення та кількості передплатників;

– різні механіки допомагають «розкачати» підписників. Аудиторія у туристичних агентств досить активна і добре реагує на ігри та емоційні картинки.

Для ефективного залучення підписників до акаунтів туристичних агентств в Instagram потрібно використовувати:

– емоційний контент – гарна або незвичайна фотографія та 2-3 пропозиції у підписі (наприклад, *that feeling when you finally see the world - почуття, коли нарешті побачив світ*). Якщо немає своїх фотографій, можна використовувати фотографії тревел-блогерів, але не забуваючи вказувати автора фото;

– будь-який корисний контент – той, який турист зможе використати у подорожі. Основні формати – добірки, рекомендації місць, поради. Це можна запровадити як постійну рубрику, тому що матеріал ніколи не скінчиться;

– ігри різного формату на кшталт «вгадай країну по емодзі», «вигадай підпис до фото», «відгадай місце за описом». Аудиторія активно реагує на такі ігри.

У такі механіки, особливо ігрові, аудиторія залучається легко. Туристичним агентствам необхідно аналізувати контент конкурентів, шукати ефективні пости та спробувати впроваджувати схожі механізми у себе.

4. Унікальний контент. Успіх туристичного агентства у соціальній мережі залежить саме від унікального контенту. Якщо турист поділився з агентством фотографіями з відпочинку, можна запозичити їх і розмістити у

своїх групах або спільнотах. Можна публікувати власні фотографії або короткі відео з поїздок, наприклад, рекламних турів. Саме такі публікації будуть найефективнішими.

Аналізуючи вище описане бачимо, в яких саме напрямках туристичним агентствам необхідно працювати для покращення своєї роботи в соціальній мережі Instagram. Адже створення акаунту та введення бізнесу туристичних підприємств через соціальні мережі є вимогою сьогодення.

Соціальні мережі розвиваються з кожним днем: їх кількість і кількість користувачів зростає геометричними темпами. Не використовувати їх для просування свого бренду, залучення нових клієнтів та підтримки зворотного зв'язку – означає залишитися далеко позаду. Причому перспективи використання соціальних мереж позитивно оцінюються експертами, а його ефективність уже доведена на практиці.

Список використаних джерел

1. Бабич Ю., Примак Т. Сучасні методи просування та стимулювання збуту туристичних продуктів за допомогою соціальних мереж. *Економіка та суспільство*. 2020. Т. 22. С. 2524-2572.
2. Венгерська Н. Р. Використання креативних цифрових технологій у сфері туризму під час пандемії COVID-19: економічні і соціальні наслідки. *Humanities Studies*. 2021. №. 7 (84). С. 91-101.
3. Вовчанська О. М., Іванова Л. О., Балук Н. Р. Ринок соціальних медіа: нові реалії для бізнесу і споживачів. *Publishing House "Baltija Publishing"*. 2021.
4. Іванченко Л. С. Соціальні мережі як сучасний маркетинговий інструмент просування бренду. *Економіка і організація управління*. 2016. №. 3 (23). С. 190-197.
5. Польова Л. Соціальні мережі як засіб просування туристичного продукту в Україні. *Електронне наукове фахове видання "Соціально-економічні проблеми і держава"*. 2022. №. 2 (27). С. 15-24.
6. Сеньків М., Шубеляк О. Вплив соціальних мереж на індустрію туризму. *Молодий вчений*. 2019. №. 11 (75). С. 817-820.

Урбанський Денис Віталійович,
студент 3 курсу за спеціальністю «Туризм»
Науковий керівник: Кудінова Ірина Петрівна,
кандидат економічних наук, доцент
НУБіП України, м. Київ

ПРІОРИТЕТНІСТЬ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

У сучасному туристичному бізнесі з'явився новий напрямок – психологічний туризм або як його ще називають, псі-туризм. Поява такого напрямку, в першу чергу, обумовлена напруженим ритмом життя сучасних людей, особливо людей, які перебувають у кризових умовах. Такі кризові умови, наприклад, можуть бути наслідком війни, пандемії тощо. Під час таких кризових періодів люди постійно перебувають у напрузі й не мають можливості зняти стрес і розслабитися.

Війна, ракетні атаки, повітряні тривоги, метушня, шум, поспіх, постійні стреси руйнівні діють на психічний і фізичний стан кожної людини. Вихідні дні не завжди дають можливість повністю відновити нормальний стан організму, тому залишається одна надія на відпустку. Але як правильно провести свою відпустку? Для тих, хто не знає, як правильно провести свою відпустку, на допомогу прийде психологічний туризм, який надасть дієву допомогу кожному відпочиваючому.

На сьогоднішній день психологічний туризм представлений спеціально розробленою технологією для відновлення і підтримки психічного здоров'я людини в сучасних умовах. Добре відомо, що нервову систему людини і її організм у цілому перевтомлюють не стільки фізична чи розумова праця як емоції, які людина отримує протягом своєї діяльності. Поганий стан духу, страх, гнів і ряд інших негативних емоцій, які своєю дією позбавляють людину бадьорості, призводять до втрати рівноваги, занепаду сил, втрати душевної рівноваги і депресії.

Для того, якби звільнитися від такого стану, необхідно перезавантажитися, змінити обстановку, повністю розслабитися, набратися нових емоцій і поставити своє життя на нові рейки. Поєднання цікавого відпочинку з придбанням нових корисних психологічних навичок і умінь,

якраз буде тим, чим є психологічний туризм. За час такої відпустки людина зможе відпочити, а також розвинути навички з ефективної комунікації, управління часом, швидкої релаксації.

Форми психологічного туризму [1]:

- подорож в гори з провідником і психологом;
- поїздки на різні курорти, де відпочинок супроводжується тренінгом;
- екотуризм, де у людини буде можливість зануритися в чарівний світ природи. Під час таких програм туристи проживають у наметах і виключно чистих природних умовах;

- цивілізований туризм. Він проводиться в сучасних містах за спеціальними програмами, які супроводжуються спеціальним навчанням.

Отже, в ідеальному варіанті психологічний туризм це – об'єднання подорожей і відпочинку в нових цікавих місцях з пізнанням світу душі, знайомство з прихованим власним потенціалом, яких є всередині кожного з нас.

В таких турах групу туристів супроводжує кваліфікований фахівець, який складає спеціальну програму тренінгів і медитацій, що будуть сприяти досягненню стану гармонії, допомагають повністю розслабитися і позбутися від негативних емоцій.

В комплекс психологічного туризму входять відпочинок, навчання, психологічні розвантаження, розкриття свого внутрішнього потенціалу і розвитку.

За досить короткий час людина зможе добре відпочити, а також навчиться прийомів медитації, комунікабельності, енергетичного дихання і багато чому іншому.

Після правильно підбраного курсу, людина після повернення додому відчуває приплив сил і енергії, повністю відновиться як духовно, так і емоційно та фізично. Все ество людини наповниться новими ідеями і готовністю творити і досягати нових горизонтів.

Після такого відпочинку значно покращується атмосфера у сім'ї та на роботі. А все із-за того, що змінилося саме сприйняття життя, відновилися енергетичні ресурси організму, а негативні стратегії поведінки піддаються коригуванню.

Таким чином, в умовах війни та кризових ситуаціях складно розглядати туризм з економічною перспективою. Сьогодні важливо аналізувати туризм

точки зору поведінки туристів під впливом емоційних факторів. Туристи хочуть втекти від повсякденності та стресу, щоб знайти нові виміри життя, новий досвід, унікальні чи нестандартні ситуації. Досягти внутрішньої цілісності і гармонії людини можливо за допомогою спеціально організованої туристичної діяльності, а саме психологічного туризму.

Список використаних джерел:

1. Туризм в умовах війни! URL: <https://www.synevir.info/туризм-в-умовах-війни/>.
Держагентство з розвитку туризму України визначило напрямки розвитку туризму в умовах воєнного стану. URL: <https://ucci.org.ua/press-center/ucci-news/derzhagentstvo-z-rozvitku-turizmu-ukrayini-viznachilo-napriamki-rozvitku-turizmu-v-umovakh-voienного-stanu>

СЕКЦІЯ 10

ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИЙ БІЗНЕС УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ТА ПОВОЄННИЙ РОЗВИТОК

Кравченко В.В.,

здобувач ОС «бакалавр» спеціальності «Готельно-ресторанна справа»

науковий керівник - Бандура В.М.,

д.т.н., проф. кафедри готельно-ресторанної справа та туризму

Національний університет біоресурсів та природокористування України

УСТАТКУВАННЯ КОНФЕРЕНЦ-ЗАЛІВ І БІЗНЕС ЦЕНТРІВ

Конференц-зали є важливим елементом бізнес-інфраструктури, які дозволяють проводити зустрічі, презентації, тренінги та інші події віддалено. Устаткування конференц-залів включає в себе різноманітні компоненти, які допомагають забезпечити високу якість зв'язку та зручність користування.

Устаткування конференц-залів може бути різним в залежності від потреб і бюджету організації. Важливо пам'ятати, що якість устаткування впливає на якість проведення подій та задоволення учасників. Тому, перед вибором устаткування, варто ретельно вивчити функціональні можливості та характеристики пристроїв та програмного забезпечення.

Існують різні типи конференц-залів, які можуть відрізнятися за розмірами, кількістю учасників, обладнанням та іншими параметрами. Деякі з них включають: Малий конференц-зал – зазвичай має невелику площу та призначений для проведення зустрічей та презентацій для невеликої кількості учасників. Великий конференц-зал – має велику площу та призначений для проведення зустрічей та презентацій для більшої кількості учасників. Аудиторія – зазвичай має велику площу та призначена для проведення лекцій, тренінгів та інших подій зі значною кількістю учасників. Відеоконференц-зал – призначений для проведення відеоконференцій з участю учасників з різних місць.

Компоненти устаткування конференц-залів включають: Відеоконференцсистеми – пристрої, які дозволяють проводити відеозв'язок в режимі реального часу між різними місцями знаходження. Вони складаються з

відеокамер, мікрофонів, аудіо- та відеокодерів, а також програмного забезпечення для керування відеоконференцсистемою. Аудіосистеми – пристрої, які дозволяють передавати звуковий сигнал учасників конференції. Вони складаються з мікрофонів, підсилювачів та динаміків. Проектори та екрани – пристрої, які дозволяють відтворювати відео- та зображення на великому екрані для зручності перегляду учасниками конференції. Меблі – забезпечують комфорт та зручність для учасників конференції. Ноутбуки, Wi-Fi роутери та мікрофони є необхідними для забезпечення проведення конференції. Конференц-стіл – для зручного проведення дискусій та обговорень. Розетки та кабелі – для забезпечення живлення та підключення обладнання. Листівки та ручки – для заміток та записів учасників. Відеокамери – для запису виступів та інших подій на конференції. Додаткові монітори – для відображення додаткової інформації та матеріалів. Рулонні екрани – для проекції великого формату. Підсвічування – для забезпечення належної освітленості залу. Фліпчарти – для запису ідей та пропозицій учасників. Система контролю доступу – для забезпечення безпеки та обмеження доступу до конференц-залу. Система кондиціонування повітря – для забезпечення комфортної температури в залі. Розваги – для забезпечення розважальної програми та підвищення мотивації учасників.

Бізнес центр – це спеціалізоване приміщення, яке призначене для роботи та зустрічей між бізнес-людьми. Зазвичай такі центри знаходяться у великих офісних будівлях або в готелях та пропонують різноманітні послуги, такі як оренда офісних приміщень, конференц-зали, салони краси та інші.

Офісне устаткування: Бізнес центри можуть потребувати різноманітного офісного устаткування, такого як комп'ютери, принтери, сканери та факси. Інтернет: Надійний та швидкий Інтернет є необхідним для бізнес-лідерів і потребує відповідного обладнання та програмного забезпечення. Меблі: Бізнес центри повинні мати зручні та ергономічні меблі, щоб клієнти та співробітники могли працювати в комфортних умовах. Безпека: Бізнес центри повинні мати системи безпеки, такі як камери відеоспостереження, системи контролю доступу та інші.

Бізнес центри можуть бути будь-якого розміру, від невеликих приміщень для фрилансерів та стартапів до великих комплексів з кількома поверхами, що вміщують сотні компаній. Вони зазвичай пропонують різні

типи офісних приміщень, такі як віртуальні офіси, спільні офіси, приватні офіси та конференц-зали.

Бізнес центри часто забезпечують додаткові послуги, такі як адміністративна підтримка, технічна підтримка, обслуговування та прибирання. Деякі бізнес центри також мають ресторани, кафе, фітнес-центри та інші зручності, що роблять їх привабливими для бізнесу.

Отже, проведення наукових конференцій, рекламних бізнес проектів, різноманітних засідань, в тому числі і міжнародних, співпраця з бізнесменами- партнерами, які працюють в різних країнах не можна вже уявити без новітнього обладнання конференц-залів. А бізнес центри можуть бути вигідними для компаній, які шукають офісний простір, особливо для тих, які не мають достатнього фінансування для купівлі або оренди власного приміщення. Вони також можуть бути корисними для компаній, які потребують офісу в новому місті або країні і не мають достатньої інформації про ринок.

Список використаних джерел:

1. Сайт. URL : <https://life.pravda.com.ua/projects/proftech/2022/05/10/248513/>
2. Сайт. URL : <https://vele-rosse.com.ua/ua/articles/kakoj-dolzhen-byt-konferents-zal/>
3. Сайт. URL : <https://horizontower.com.ua/ua/news/12>

Крук Анна Олегівна,

студентка 3 курсу 6 групи

Державного торговельно-економічного університету

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Одним із головних чинників, що визначає стабільність та результативність функціонування підприємств ресторанного господарства, є ефективна система стратегічного управління, основними елементами якої є стратегія, що визначається як план дій суб'єкта господарювання, спрямований на успішну конкурентоспроможність на певному ринку, а також ретельно розроблена програма заходів, що мають бути реалізовані підприємством з метою його адаптації до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Значення стратегії для господарської діяльності

підприємств ресторанного господарства обумовлено тим, що вона, по-перше, визначає напрям функціонування підприємства на довгостроковий період і по-друге, є підґрунтям ефективності діяльності суб'єкта господарювання. Тому стратегічне управління – це не лише встановлення певних параметрів майбутнього стану організації, але й перш за все забезпечення можливості прийняття ефективних стратегічних рішень сьогодні, що спрямовані на досягнення обраних цілей розвитком інноваційних підходів [1, с. 124].

Сьогодні у практиці менеджменту широкого розповсюдження набув підхід на основі використання циклу PDCA. Це підхід до менеджменту, започаткований на управлінні системою взаємозалежних процесів як єдиним цілим і орієнтований на підвищення результативності й ефективності виконання процесів у результаті мінімізації міжфункціональних бар'єрів. Це означає, що будь-яку діяльність згідно цим підходом можна представляти як таку послідовність дій: «Plan» – «Do» – «Check» – «Act». Такий цикл можна описати в наступній послідовності: (1) планування й прогнозування: формування альтернативних шляхів, розробка цілей, інноваційних стратегій і процесів; (2) організація й керівництво: створення відповідної функціональної структури й впровадження процесів управління інноваційної діяльності, координація, пошук ресурсів; (3) контроль і аналіз: здійснення постійного контролю, виявлення проблем в інноваційній діяльності або підтвердження того, що забезпечується досягнення цілей підприємства, а також визначення ефективності у порівнянні зі значеннями її цільових показників і надання результатів керівництву для аналізу; (4) оцінка ефективності й корегування: оцінка досягнення підприємством цільових показників ефективності інноваційної діяльності, розробка й реалізація заходів вдосконалювання, корегування цілей і стратегій [2, с. 25-26].

Щодо реальної картини ресторанного бізнесу в Україні, як і в цілому всієї індустрії гостинності, галузь є дуже чутливою до обмежень. По-перше, введених через пандемією COVID-19. Це стало причиною негативних тенденцій у цій галузі в 2020–2021 рр. По-друге, розпочата російською федерацією збройна агресія проти України лише пришвидшила і загострила негативні тенденції. Нині ключовим завданням для підприємств ресторанного бізнесу, які знаходяться в тилу є виживання та пошук перспектив до розвитку, підтримка української економіки та розробка планів її відновлення у

післявоєнний період. Оскільки у підприємців галузі є чітке усвідомлення нинішньої ситуації та знання тенденцій останніх років, це стало запорукою позитивних зрушень у перспективі [3, с.154].

В умовах воєнного стану основним шляхом розвитку для ресторанного бізнесу України буде відкриття нових закладів харчування за кордоном, особливо у країнах Європейського союзу, які мають спільний кордон з Україною. Крім того спостерігається тенденція відкриття нових закладів на території Західної України, куди переїхали багато українців та переміщено осіб із зон активних бойових дій [4].

Для виживання підприємствам ресторанного бізнесу України потрібно адаптуватися до щоденних змін і використовувати переваги ситуаційного управління. Розглянути сценарії часткової та повної відсутності електроенергії та газопостачання, можливості переобладнання опалювальної системи на використання інших природних копалин чи навіть можливість закупки і використання для приготування їжі піч-плит на дровах. Також, можливе часткове зниження якості обслуговування. Для страв, у які входять дорогі продукти, пропонується замінити інгредієнти на більш доступні, або скорегувати позиції у меню. У зв'язку з обмеженнями під час повітряної тривоги та відсутністю власного сховища, рекомендується на час воєнного стану зосередитися на доставці. Також, рекомендується зосередити увагу на соціальних і комунікаційних моментах, певних психологічних аспектах, так як зараз для багатьох українців похід у кафе, ресторан чи маленьку кав'ярню – це спосіб відволіктися від жахів та пожити довоєнним життям. Забезпечення приємної невимушеної атмосфери буде вабити відвідувачів. Також, важливим фактором може бути інформація, що з кожного чеку закладу харчування певний відсоток буде переведено на підтримку ЗСУ, завдяки чому кожен клієнт зможе відчути свою роль у наближенні перемоги [3, с.158-159].

Отже, стратегічне управління інноваційним розвитком підприємств ресторанного господарства покликане розширити горизонти за допомогою взаємозалежного комплексу дій, спрямованих на пошук і розробку унікальних продуктивних ідей, організації інноваційного процесу й впровадження нових продуктів, товарів, послуг і технологій, у тому числі й управлінських. Варто зауважити, майбутнє ресторанного бізнесу України

буде залежати від ряду факторів, а саме: безпеки, тривалості війни, масштабу руйнувань, інфраструктури та швидкості її відбудови у воєнний та післявоєнний періоди, рівня доходів населення, міграційних процесів, як серед населення так і фахівців з ресторанної справи, рівня залучення іноземних інвестицій, перепрофілювання залежно від потреб суспільства, швидкості зміни логістичних ланцюгів і постачальників. Важливим моментом для збереження та розвитку буде позитивна практика започаткування бізнесу за кордоном.

Список використаних джерел:

1. Захарченко Ю.І., Занора В.О. Стратегічне управління: узагальнення різновидів стратегій підприємств готельно-ресторанного бізнесу. Випуск 5, 2019 р. 124 с. URL: http://easterneurope-ebm.in.ua/journal/5_2016/5_2016.pdf#page=125
2. Мартинюк В.М. Формування системи стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств ресторанного господарства, 2021. 24-26 с. URL: <http://78.152.183.36/bitstream/123456789/11313/1/%D0%94%.pdf>
3. Нищенко О. В. Готельно-ресторанний бізнес України: реалії та перспективи розвитку. Київський національний університет технологій та дизайну. URL: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/22830/1/InnovatykP154-160.pdf>
4. Ресторанний бізнес під час війни: де найбільш інтенсивно відкриваються нові заклади. URL: https://24tv.ua/business/restoranniy-biznes-pid-chas-viyeni-vidkrittya-restoraniv-ukrayini_n2151721

Поліщук Д.А.,

здобувач ОС «бакалавр» спеціальності

241 «Готельно-ресторанна справа»

Науковий керівник: к.т.н., доц. Ткаченко Л.В.

Національний університет біоресурсів

і природокористування України

НАПРЯМКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДОРОВОГО ХАРЧУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ

Здорове харчування передбачає надходження до організму нутрієнтів, необхідних для життєдіяльності організму та захисту від шкідливих речовин. Для підвищення біологічної цінності десертних виробів кондитери

використовують нові види добавок та наповнювачів природного походження. При цьому враховувалися вплив інгредієнтів на органолептичні властивості готового продукту, хімічний склад, зміни вмісту мінеральних елементів, вітамінів та інших біологічно активних речовин [1].

Десерт – це страва, яка завершає трапезу [2]. І навіть якщо ця трапеза була звичайною, вдалий десерт зробить її такою, що запам'ятається, завдяки приємному солодкому післясмаку. Тому рекомендується приділяти десерту нітрохи не менше уваги, ніж усім іншим стравам у вашому меню. Десерти можуть бути різними за консистенцією, компонентам, смаком, розміром порцій.

При розробці новітніх технологій десертів, було використано різну сировину, яка підвищує енергетичну та біологічну цінність і якість десертів.

Спіруліна використовується з метою виведення з організму шлаків, важких металів, токсинів, радіонуклідів. Це дуже важливо, оскільки під час війни у людей накопичується стрес, погіршуються всі обмінні процеси організму. Варто зважати, що екстракт стевії нетоксичний, низькокалорійний, не викликає звикання, успішно застосовується як підсолоджувач при цукровому діабеті й порушенні вуглеводного обміну. Рекомендуємо кожному спробувати приготувати і долучитися до здорового харчування.

Технологія приготування десерту «Самбук абрикосовий на карагінані з екстрактом стевії»: з абрикосів видаляють кісточки, заливають гарячою водою, варять до розм'якшення плодів, перетирають. Курагу попередньо замочують, потім також варять та перетирають. У пюре додають цукор, яєчний білок, кислоту цитринову, сухий екстракт стевії у кількості 0,5 % й збивають на холоді до утворення пишної маси. Карагінан (у кількості 2 г на 100 г десерта), перемішуючи, засипають у холодну воду, нагрівають до повного розчинення карагінану, потім вливають тонкою цівкою в збиту масу, безперервно і швидко помішуючи вінчиком. Розрахувавши харчову та енергетичну цінність було визначено, що десерт самбук абрикосовий на карагінані з екстрактом стевії має знижену на 25% калорійність і підвищену біологічну цінність. Нехай українська нація буде здоровою!

Список використаних джерел:

1. Збірник рецептур кулінарної продукції і напоїв 3-41 функціонального призначення. 2-ге вид., переробл. і доповн. К.: Київ, нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 772с.
2. Технологія продукції: навчальний посібник / Дорохіна М.О., Капліна Т.В. К.: Кондор, 2020. 280 с.
3. Технологія приготування їжі: навч. посіб. К.: «Кондор». 2019. 402с.

Мірошник Олена Тарасівна,
здобувач 2 курсу за спеціальністю
«Готельно-ресторанна справа»
науковий керівник **Бандура Валентина Миколаївна,**
доктор технічних наук, професор
НУБіП України

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБСЛУГОВУВАННЯ СПОЖИВАЧІВ У ЗАКЛАДАХ
ШВИДКОГО ХАРЧУВАННЯ**

Європейська інтеграція України значно вплине на спосіб життя українців. Все менше вони будуть готувати дома і все частіше звертатися до послуг підприємств сфери гостинності.

Заклад швидкого харчування – це тип ресторану, який пропонує швидкі та доступні страви, що готуються швидко та зазвичай подаються на виніс. У закладах швидкого харчування є страви, які готуються за допомогою швидкого приготування, такі як бургери, хот-доги, картопля фрі, піца, сендвічі та інші закуски.

Заклади швидкого харчування зазвичай мають стандартні меню, які пропонуються в усіх закладах цієї мережі. Також можуть бути представлені акційні пропозиції та різноманітні додатки до страв.

Заклади швидкого харчування дуже популярні серед людей, які хочуть швидко перекусити чи поїсти в дорозі. Однак, через високий вміст калорій та жирів у більшості страв, регулярне вживання їжі із закладів швидкого харчування може бути шкідливим для здоров'я.

Організація обслуговування споживачів є важливим аспектом діяльності закладу швидкого харчування. Задоволеність клієнтів залежить від

багатьох чинників, таких як якість продукту, швидкість обслуговування, комфортність у закладі та дружність персоналу. Характерною рисою закладів швидкого обслуговування (ЗШО) є забезпечення умов для швидкого обслуговування споживачів, ритм життя яких насичений і мобільний. У них, як правило, обмаль часу для організації харчування, тому для задоволення їхніх потреб виникла ціла низка ЗШО як вітчизняних, так і організованих за договором франчайзингу із зарубіжними фірмами.

Політика всіх закладів швидкого обслуговування спрямована на задоволення попиту споживачів на найвищому рівні. Основні принципи, якими вони керуються під час роботи з відвідувачами, наступні:

- відвідувач завжди бажаний гість;
- прихід відвідувачів - велика честь для підприємства;
- працівник підприємства має бути уважним та ввічливим до потреб споживачів;
- відвідувач - невід'ємна частина бізнесу;
- відвідувач не повинен чекати;
- завдання персоналу ЗШО викликати бажання у відвідувача завітати ще раз.

Для забезпечення виконання цих принципів персонал закладів швидкого обслуговування проходить детальну підготовку перед тим як бути допущеним до роботи. В таких закладах постійно працюють над удосконаленням професійного рівня працівників через систему контролю за роботою персоналу та моніторингом активності відвідувачів закладу.

Список використаних джерел

1. Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених. «МОЛОДА НАУКА-2017» Запоріжжя, 2017. URL : http://sites.znu.edu.ua/stud-sci-soc/2017/tom_4.pdf
2. McDonald's Corporation - огляд історії та діяльності компанії. URL : <https://www.britannica.com/topic/McDonalds>
3. Індустрія гостинності в Україні: стан і тенденції розвитку / за заг. ред. В. М. Зайцевої. Запоріжжя: Просвіта, 2017.

Нечипоренко Дар'я Олександрівна,
здобувач 2 курсу за спеціальністю
«Готельно-ресторанна справа»,
науковий керівник Бандура Валентина Миколаївна,
доктор технічних наук, професор
НУБіП України

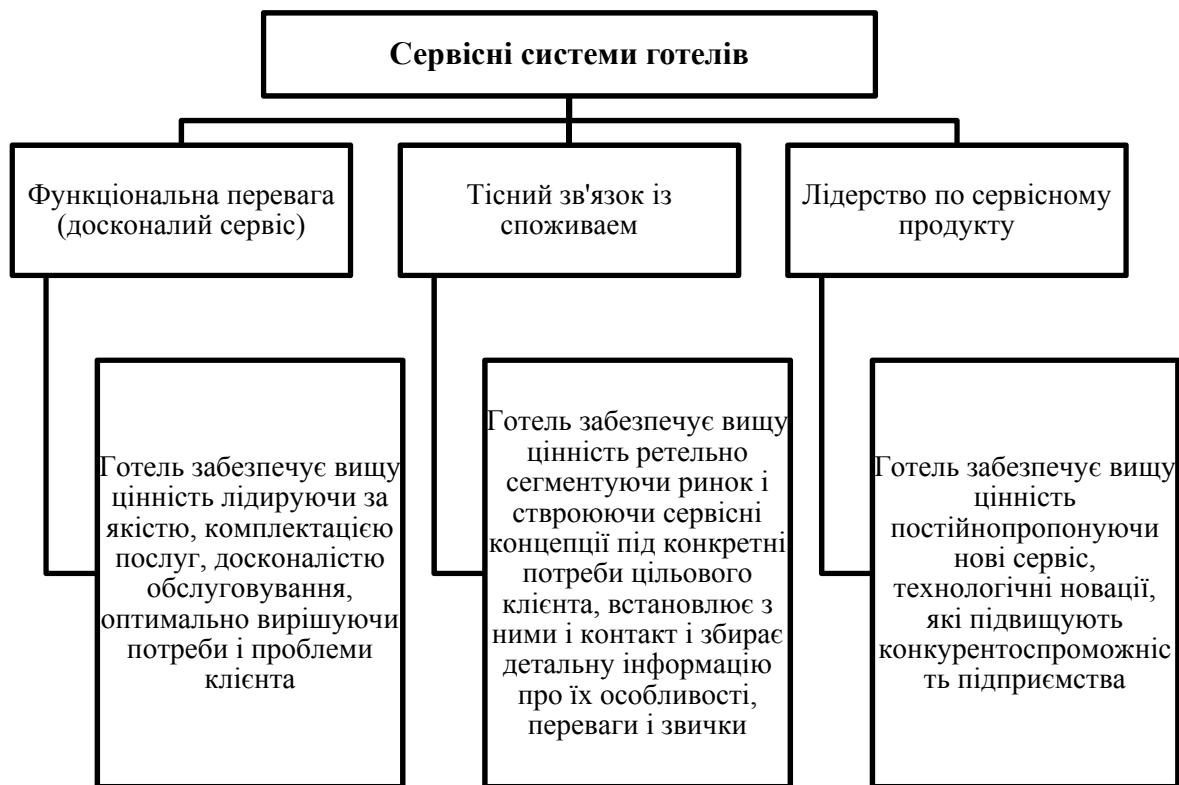
ВДОСКОНАЛЕННЯ СЕРВІСНОЇ СИСТЕМИ ГОТЕЛЬНО- РЕСТОРАННИХ КОМПЛЕКСІВ

Готельний сервіс – це клопітка праця кожного зі співробітників і розуміння того, для чого він це робить. Тому актуальним та пріоритетним у сучасних умовах управління готелями, що обслуговують споживачів є формування і реалізація основних положень сервісної системи та її стратегії як важливого інструменту підвищення їх конкурентоспроможності, забезпечення стійкого та довгострокового розвитку.

У тлумачних словниках сервіс (від Service – служіння; лат. Servio – служити, обслуговувати; лат. Servus) – обслуговування населення в різних сферах повсякденного життя, наприклад туристичне, побутове обслуговування. У інших джерелах можна зустріти таке визначення: сервіс (у бізнесі, або сервісне обслуговування) – це вирішення проблеми клієнта до її появи [3, с. 76]

Отже, можемо стверджувати, що сервіс у готельному бізнесі – це створення умов, коли гість відчувається важливим, цінним, відчуває що про нього дбають. Зобразимо наглядно як поділяються сервісні системи готелів. (рис.1) [1, 2].

Задля покращення якості сервісних систем як у готелях, так і ресторанах, можна запровадити систему Spectos Hospitality. Вона пропонує комплексне рішення, яке дозволяє постійно покращувати якість послуг у готелі, ресторани чи службах доставки їжі. За допомогою Spectos можна дозволити своїм клієнтам взаємодіяти з бізнесом і дізнатися, які саме очікування вони матимуть. Багатоканальні опитування в режимі реального часу миттєво фіксують відгуки клієнтів незалежно від часу та місцезнаходження.

Рис.1. Сервісні системи у готелях

Spectos Group працює на міжнародному рівні в області даних збору , аналізу даних, технології, оцифрування і операцій. Протягом майже 20 років Spectos підтримує клієнтів у сфері логістики, мобільності, охорони здоров'я, міських та комунальних послуг, побутових послуг та торгівлі. Кожне з рішень налаштовано з урахуванням індивідуальних потреб наших клієнтів – для моніторингу, контролю та покращення якості їх обслуговування.

Переваги використання Spectos гостинності для управління якістю послуг у ваших готелях та ресторанах:

- Стале підвищення якості послуг;
- Вище задоволення та збільшення лояльності клієнтів;
- Ретельний та ефективний контакт із клієнтами;
- Покращений корпоративний імідж;
- Широкі інструменти аналізу та оцінки та зручні для розуміння звіти в кабіні реального часу;
- Миттєве порівняння різних локацій та відділів;
- Доступність з будь-якого місця в будь-який час доби.

Разом із гостями можна визначити показники, які важливі для підвищення рівня задоволеності клієнтів у готелі чи ресторані. За допомогою цієї програми вимірюються результати якості послуг, будь-то з каси, QR-коду або посилання на веб-сайт. Усі дані передаються централізовано до індивідуального кабінету гостинності. У цьому кабінеті управління продуктивністю в режимі реального часу надсилається найсвіжіша інформація про ключові показники ефективності, які важливі для повсякденної діяльності бізнесу. Легко зрозумілі звіти забезпечують швидке розуміння та виявлення подій та тенденцій без використання спеціаліста для пояснення деталей. Таким чином, миттєво можуть бути реалізовані конкретні заходи, що призведе до вдосконалення всіх процесів та показників обслуговування клієнтів.

Технічні факти щодо управління якістю обслуговування в готелях та ресторанах з гостинністю Spectos:

- Багатоканальне опитування, яке можна використовувати для різних форматів: електронної пошти, текстового повідомлення, короткого посилання, QR-коду, терміналу зворотного зв'язку, персонального планшета, WhatsApp, ПК або традиційного паперового опитувальника;
- Візуалізація даних у реальному часі на основі кабінету гостинності Spectos (веб-додаток);
- Інтегрована система квитків із повідомленнями в режимі реального часу;
- Внутрішні правила програми визначають автоматичне створення та обробку квитків;
- Детальний аналіз кількості скарг, що тривають, статусу квитка, середнього часу обробки, використовуваних каналів зв'язку, задоволеності рішенням, кількості скарг за категорією та розподілу скарг за місцем розташування, різних ролей доступу для ієрархій компаній, завантаження звітів та презентації.

Відмінна якість обслуговування в готелях та ресторанах життєво необхідна для довгострокового успіху в даній висококонкурентній галузі. Вживання проти сильної конкуренції означає хорошу саморефлексію та постійне коригування готельних послуг, що відповідає побажанням ваших клієнтів.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт World Tourism Organization UNWTO. URL : <http://media.unwto.org/ru/press-release/2017-05-15/zavershilas-105-ya-sessiya-ispolnitelnogo-soveta-yunvto-v-madride> (дата звернення 23.04.2023)
2. Павлик І. Л. Сервісна система у формуванні конкурентного статусу підприємств торгівлі. *Інноваційна економіка*. Вип. № 5, 2019. С.12.
3. Словник української мови: в 11 томах. Том 9, 1978. С. 129. ; Словник. Портал української мови та культури. URL : <https://slovnyk.ua/>

Бурчак Катерина Олегівна,
здобувач ОС «бакалавр» спеціальності
241 «Готельно-ресторанна справа»
науковий керівник Ткаченко Любов Володимирівна,
к.т.н., доцент
НУБіП України

ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ТРАДИЦІЙНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУХНІ

Війна надзвичайно вплинула на економіку України, зокрема і на готельно-ресторанний бізнес. Основними проблемами, які постали перед підприємствами сфери гостинності є:

- фізичне знищення закладів;
- порушення логістичних ланцюгів;
- падіння купівельної спроможності населення;
- зростання собівартості продукції;
- відтік кваліфікованих працівників за кордон.

Зважаючи на ці виклики, необхідно шукати прості, але дієві шляхи відродження готельно-ресторанного бізнесу. На нашу думку, одним із таких дієвих інструментів є популяризація традиційної української кухні. Яка з одного боку є недорогою, тому що всі інгредієнти вирощують в Україні, а з іншої сторони, необхідно проаналізувати, які страви нашої кухні наближені до страв різних народів світу, тому що саме це наближення є маркетинговим кроком, щоб ця страва користувалася підвищеним інтересом відвідувачів закладів сфери гостинності.

Однією з таких страв є млинці. Історія походження млинців в традиційному слов'янському меню розтікається в століттях і традиціях, тому точну дату і природу їх походження визначити досить важко. За історичними свідченнями, млинці з'явилися у народів, які займалися землеробством і вирощуванням пшениці. Перші посилання про випічку млинців відносяться до IX століття – і це лише тільки ті свідоцтва, які збереглися до наших днів. У слов'ян вважалося, що млинці – це уособлення сонця і були символом шанованого бога Ярила. Раніше і тепер млинці залишаються головним атрибутом святкування Масляної, що зберегли у своїй обрядовості ряд елементів слов'янської міфології.

Звичайний склад слов'янських млинців – молоко (кефір, сироватка, кисле молоко, вода), яйця, сіль, борошно. Млинці на кефірі виходять ажурними, на молоці або воді – гладкими. На більш густому тесті виходять млинці товстіші, на рідкому – тонкі млинці. За старовинними рецептами тісто для млинців готували на опарі – трудомісткий й витратний за часом спосіб, але цей спосіб дає змогу одержати млинці чудового смаку.

Традиційно в Україні млинці споживають без будь-яких добавок, з пилу-з жару, загортаючи в них різноманітні начинки, подають зі сметаною, медом, фруктовим джемом, ягідним варенням та згущеним молоком. Оладки вважаються різновидом млинців, тільки більші товстіші пишні і менші в діаметрі. І через розміри начинка до оладок не додається, зате вони надзвичайно смачні з варенням або зі сметаною.

Млинці́ - страва з прісного яєчного рідкого тіста на гарячій сковороді, змащеній жиром [1]. Млинці подають з різними закусками або начиненими. Млинці традиційні для кухонь слов'янських народів і вживалися ще в дохристиянські часи. Слово «млинець» (праслов'янською мовою «mlinъ») пов'язане з «melti» («молоти») і означає «корж з меленого борошна». В українській кухні млинці традиційно готуються на Масницю; на Волинському Поліссі – ще на осінні діди (Дмитра).

Відомо, що млинці печуть в багатьох країнах світу і в кожній країні млинці мають свої історичні назви. В Америці це – панкейки, у Франції – крепи, в Голландії – паннекокени, і шведські – рагмуркі, а в Індії – доси. Європейці та англомовні жителі Австралії і Канади також традиційно печуть панкейки – як на Масляну, так і просто на десерт у звичайні дні. У деяких

країнах Азії випікають несолодкі млинці, які вживають замість хлібу. У Єгипті млинці мають назву катаєф, їх роблять на кислому молоці, а коли печуть, начинку викладають на сире тісто.

У англійців млинці схожі на наші оладки, і подають їх зі солодкою підливкою. Крім того, в Англії у тісто для млинців обов'язково додають солодове борошно, ель.

Німці вважають за краще ситні млинці на вершках з сиром, а млинцеві пироги виготовляють з різними начинками. У Німеччині млинці мають назву пфанкухен, їх посипають цукром з подрібненим лимоном.

У скандинавських країнах у тісто для млинців нерідко додається картопля для ситності, а самі млинці подають як трубочки з солодкою начинкою на десерт, а також загортають в них сосиски. Датчани готують оладки з фруктами, що за формою більше нагадують кекси.

У французів є свої власні млинці – крепи. Солодкі крепи подають з вершками і ягодами, а несолодкі – з сиром, шинкою і яйцями. А ще французи винайшли млинці фламбе – їх кроплять коньяком і підпалюють, та подають з морозивом.

В Іспанії є млинцеві – кафе, де у вашій присутності готують і подають це блюдо в різних варіантах, в тому числі гречані млинці. В Італії та Португалії готують креспелле, які майже нічим не відрізняються від крепів з Франції. У Голландії пропонують паннекокени, їх печуть безпосередньо на ваших очах у спеціальних точках на вулицях великих міст та зразу ж фарширують різними начинкам: м'ясом, рибою, сиром, горіхами, фруктами.

Проаналізувавши традиційні етнічні кухні різних народів світу можемо констатувати, що:

- млинці є в кухнях багатьох народів;
- готують їх і їдять по-різному, змішуючи найнеймовірніші інгредієнти;
- в етнічних кухнях різних країн від України до Японії, і від Британії до Мексики є свій особливий рецепт млинців.

При цьому, у кожній країні світу люблять млинці, яку б національну назву не мала ця страва

Список використаних джерел:

1. Сучасні технології кондитерського виробництва: підручник. / Гайдук О. В., Герлянд Т. М., Дрозіч І. А., Кулалаєва Н. В., Романова Г. М. Житомир: «Полісся», 2020. 514 с.
2. Історія виникнення млинців. URL : <https://etnosoft.com.ua/recipe/istoriya-vynyknennya-mlyntsiv-korotko-i-prosto/>.
3. Ростовський В. Кухні народів світу: підручник. Київ : «Кондор», 2019. 502 с.

Рибалка Дарина Сергіївна,

студентка 2 курсу за спеціальністю «Готельно-ресторанна справа»

Науковий керівник: Кудінова Ірина Петрівна,

кандидат економічних наук, доцент

НУБіП України, м. Київ

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ХОСТЕЛІВ НА РИНКУ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ

Війна в Україні надзвичайно вплинула на свідомість не лише українців, а й більшості народів світу. Всі зрозуміли, що ми живемо в час, коли рушаються міфи, в які століттями вірили люди, коли рушаються стереотипи, що той хто має зброю завжди правий.... Нам випала доля жити і творити світову історію з новими цінностями та поважним відношенням до всіх і кожного. Україна стала трендом, який притягне туристів звідусіль, а туристи будуть мати різні статки і різні цілі відвідування України.

Індустрія гостинності є однією з важливих складових світового ринку послуг та високодохідною галуззю, що швидко розвивається, створюючи нові види та форми підприємств. Одним із таких засобів розміщення, який активно поширюється на ринку готельних послуг, є хостел. Їх актуальність зростає з кожним днем, оскільки щорічно десятки мільйонів осіб відправляються в подорожі, а далеко не у всіх є достатня кількість коштів для проживання в готелях.

В останні роки хостели розвиваються практично у всіх країнах, ставши одним із популярних засобів розміщення для бюджетних мандрівників. Основними відмінностями хостелів від класичних готелів є:

- продаж не номера, а ліжкомісця;
- можливість гнучкого ціноутворення;

– наявність у хостелі зон загального користування.

Водночас залишається потреба збільшення числа подорожуючих дітей та молоді України. Важливим заходом, спрямованим на розвиток внутрішнього та в'їзного туризму, є створення мережі засобів розміщення, які б за невисоку ціну забезпечили можливість проживання для молоді, школярів та іноземних туристів під час мандрівок історичними та рекреаційними центрами України. Задля цього світова практика та об'єктивна необхідність пропонують скористатися прогресивним досвідом зарубіжних країн у сфері функціонування популярних і відносно недорогих закладів для подорожуючих, а саме хостелів. Тому для України розвивати ринок хостелів є перспективним напрямом, адже він також дасть можливість розвивати молодіжний та дитячий туризм у регіонах нашої країни.

В Україні із 2003 року функціонує Всеукраїнська молодіжна хостельна асоціація (ВМХА). Вона щорічно проводить перевірку хостелів на предмет відповідності стандартам ІУНФ. Стандартні вимоги для хостелів в Україні розроблені мережею «Молодіжний туризм і хостели України». Відповідно до цих вимог, подібно до стандартів, розроблених Міжнародною асоціацією, хостели поділяють на три категорії: стандарт (Standart), покращений (Superior) та люкс (Luxury) (рис. 1). Головним параметром для віднесення хостелу до тієї чи іншої категорії за цією класифікацією є місце знаходження засобу розміщення – категорія підвищується за рахунок близькості розташування до центру міста, великих рекреаційних і бізнес-центрів [1].

Категорія	Вимоги
Стандарт (Standart)	Гарна транспортна розв'язка поблизу хостелу; кімнати розраховані на 4-14 осіб (чоловічі, жіночі, спільні); кухня та умови для самостійного приготування їжі, санітарно-технічні зручності на поверсі; загальна кімната для відпочинку з телевізором та Інтернетом
Покращений (Superior)	Розташовані в пішій доступності до центру міста та крупних рекреаційних центрів; кімнати розраховані на 2-14 осіб; кухня та умови для самостійного приготування їжі, чай, кава для відвідувачів і санітарно-технічні зручності на поверсі; загальна кімната для відпочинку, телевізор, Інтернет, можливі додаткові розваги; пральня
Люкс (Luxury)	Розміщені в центрі міста; мають кімнати на одну та більше осіб; кухня та умови приготування їжі, санітарно-технічні зручності у блоці або номері; загальна кімната для відпочинку, пральня, спортзал

Рис. 1. Категорії хостелів і їхні вимоги

Маркетингові дослідження підтверджують, що головне у хостелі – зручність для клієнта: вхід без ключів; швидкі послуги реєстрації та виїзду через мобільні додатки; створення будь-яких можливостей, які дозволять гостям витратити менше часу, зосереджуючись на процесі свого перебування; можливість підтримання зв'язку із гостями до та після перебування в хостелі, використовуючи популярні додатки, такі як Whatsapp, Wechat та Hoperator [2].

Зрозуміло, що хостели, будучи бюджетними засобами розміщення, не можуть дозволити собі багато досягнути в науково-технічному прогресі, тому що це призведе до підвищення вартості готельних витрат, тому хостели застосовують:

- гнучкі тарифи залежно від сезону;
- розширення спектра додаткових послуг і підтримку постійного зв'язку із клієнтом;
- формування мережі хостелів;
- систематичне підвищення кваліфікації співробітників із розвитку програм мотивації та залученості персоналу в роботу хостелів;
- створення асоціації хостелів, яка реально працюватиме та представлятиме на всіх рівнях інтереси її членів. Також доцільно, щоб асоціація/союз/об'єднання з розвитку хостел-руху розробила та впровадила систему членських карт, аналогічних карт Міжнародної федерації молодіжних хостелів, а також надала можливість українським хостелам увійти в цю федерацію, яка відкриє їм нові можливості із залучення іноземних подорожувальників.

Список використаних джерел

1. Давиденко І. Особливості розвитку хостелів в Україні та світі. URL : <http://dspace.oneu.edu.ua>.
2. Поворознюк І.М., Кирилюк І.М. Перспективи розвитку ринку хотелів в Україні. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2019. № 4 (95). С. 56.

Сад Дмитро Павлович,
здобувач 2 курсу за спеціальністю
«Готельно-ресторанна справа»
Науковий керівник: Бандура Валентина Миколаївна,
доктор технічних наук, професор
НУБіП України

ТЕХНОЛОГІЯ ЗБЕРІГАННЯ БОЛГАРСЬКОГО ПЕРЦЮ В АКТИВНІЙ МОДИФІКОВАНІЙ АТМОСФЕРІ

Україна потужна аграрна держава і, наразі, одним із пріоритетних завдань державного управління є напрацювання технологій переробки та зберігання продукції.

Упаковка свіжих продуктів – це динамічна сфера. Свіжі фрукти та овочі біологічно активні навіть після збору врожаю. Тому, ефективна упаковка необхідна для збільшення терміну зберігання свіжозібраного продукту.

Традиційними рішеннями для вирішення цієї проблеми є пасивні методи пакування, які можуть уповільнити несприятливий вплив навколишнього середовища на упаковані продукти, але неефективні у збереженні сенсорної якості свіжих і чутливих харчових продуктів разом із тривалим терміном зберігання.

Оскільки кисень вважається головною причиною псування харчових продуктів, тому найбільш часто використовувані системи активного пакування видаляють кисень з упаковки харчових продуктів. Технологія активного пакування бажана для запобігання або зменшення псування їжі.

Метою роботи є дослідження якості болгарського перцю, збереженого в упаковці де концентрація газу (кисню) знижена.

Для продовження терміну зберігання рекомендується швидке охолодження. Найкраща температура для зберігання цілих перців становить 7,5 °С, що дозволяє зберігати їх 3–5 тижнів. Однак перець можна зберігати і при температурі 5°С, проте, лише максимально 2 тижні. Після цього проявляється охолоджуюча травма.

Атмосфера з низьким вмістом O₂ (2%–5%) затримує дозрівання під час зберігання цілого перецю. Повітряне середовище з вмістом (3% O₂ + 5% CO₂) зберігає якість червоного перецю краще, ніж зеленого перецю протягом

3–4 тижнів зберігання при 5°C. Модифікована атмосферна упаковка у плівку з поліетилену з поглиначем кисню, зі вмістом газу 2%–5% O₂ + 2%–5% CO₂ підтримує якість зеленого болгарського перцю протягом 2-3 тижнів при 5°C.

Якість цілих зелених, жовтих і червоних перців також була перевірена. Перець зберігався до 14 днів при 18°C в поліетиленовій упаковці, яка зберігала атмосферне середовище 20% O₂ + 2% CO₂. За цих умов втрата ваги була 4% у порівнянні з 0,2% втратою ваги для перцю, що зберігається в упаковках з поглиначем кисню.

Свіжо нарізаний червоний перець в газовому середовищі 3% O₂ + 10% CO₂ може зберігати якість перцю до 12 днів при 5°C. А в газовому середовищі 5% O₂ + 5% CO₂ при 5°C також зменшується частота дихання та підтримуються органолептична та мікробіологічна якість протягом 9 днів.

Однак ці рекомендації залежать від стадії дозрівання перцю. Температура зберігання нижче 7°C може спричинити переохолодження перцю. Симптоми включають поверхневі ямки, просочені водою ділянки, гниття, зміну кольору порожнини насіння, і розм'якшення. Чутливість до охолодження залежить від стадії зрілості та сорту.

Висновок. Упаковки з поглиначами кисню збільшують термін зберігання болгарського перцю. Повітряне середовище з вмістом (3% O₂ + 5% CO₂) зберігає якість червоного перцю краще, ніж зеленого перцю протягом 3–4 тижнів зберігання при 5°C. Втрата ваги та як і мікробіологічне псування також зменшується. Проте утворюється шкірка в жовтому та червоному болгарському перці при підвищеному рівні CO₂ під час зберігання.

Список використаних джерел:

1. Kumar N, Kaur P, Bhatia S (2017) Advances in bio-nanocomposite materials for food packaging: a review. *Nutr Food Sci* 47(4):591–606.
2. Realini CE, Marcos B (2014) Active and intelligent packaging systems for a modern society. *Meat Sci* 98:404–419.
3. Поглинач кисню для зберігання продуктів. Режим доступу: <https://suhpay.com.ua/ua/p186112861-poglotitel-kislroda-dlya.html>

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ННІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ І ТУРИЗМУ

Наукове видання

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Наукові здобутки студентської та учнівської молоді
з реалізації Плану відновлення України»

(до 125-річниці Національного університету біоресурсів і
природокористування України)

10 травня 2023 р.

за заг. ред. І.С. Гриценка, І.М. Грищенко
Відповідальний редактор: І.М. Грищенко
Технічний секретар: В.Є. Бойсан

Матеріали друкуються в авторській редакції.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.
Позиція редакції не завжди може збігатися з точкою зору автора.

ННІ неперервної освіти і туризму
Адреса: 03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 11,
навчальний корпус № 10, каб. 209
Тел.: (044) 527-86-58
Email: Gryschenkoiryna@nubip.edu.ua

Підписано до друку 08.05.23   Формат 60x84\16
Ум. друк. арк. 10,6   Наклад 100 прим.   Зам. № 230253

Видавець і виготовлювач Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
вул. Героїв Оборони, 15, м. Київ, 03041.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 4097 від 17.06.2011